

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

kelaynak kuşları toktamış ateş

toktamış
ateş

kelay-
nak
kuşları

2BASKI

Çınar Yayınları Güncel
Kelaynak Kuşları / Toktamış Ateş

ISBN 975 - 348 - 070- 9
1. Basım İstanbul, Kasım 1995
2. Basım İstanbul, Şubat 1996

Kapak fotoğrafı ve tasarımı : *Cem Günnübek*
Baskı : *Özal Matbaası*

© Çınar Yayınları, 1996
Tüm yayın hakları saklıdır.

Çınar Yayınları, Rıfat Ilgaz Kültür Merkezi
Küçükparmakkapı sokak No: 23
80060 Beyoğlu/İstanbul
Telefon 0.212 293 23 98 - 99
Fax : 0.212 293 28 96

Kelaynak Kuşları

Toktamış Ateş

İçindekiler

Önsöz 7

I. Bölüm TÜRKİYE GÖRÜNTÜLERİ

Bölücülük 11

Rahmetli'nin Rahmeti 15

Normların ve Değerlerin Evrimi 18

Bayramın Düşündürdükleri 21

Kelaynak Kuşları 24

27 Mayıs Devrimi 27

Devlet Mafyalaşırsa 30

Devleti Küçültmek 33

Sağ ve Nazım Hikmet 36

Türkeş'in Otuz Yılı... 39

Emeğin Bedeli 42

II. Bölüm İNANMAMA HAKKI

Kemalist Darbeciler... 47

Gene Laiklik 50

İnanmama Hakkı 53

19 Mayıs'ın Düşündürdükleri... 56

Cuma Namazı... 59

Müslümanlığın Sınırı 62

Hodri Meydan... 65

Sessizliğim Haykırışımdır 68

Başörtüsü 71

Atatürk'ten Bıkmak... 74

III. Bölüm HUKUK DEVLETİ

Hukuk Devleti 79

Solcu Olmak ve Jakobenzizm 83

Demokratikleşme	86
Referandum Üzerine...	89
Sosyalizm Öldü mü?	92
Devlet Başkanı	95
Anımsamak	98
Bir Mektup	101
Gençliğe Mektup	104
Toplumun Solu	107

IV. Bölüm HAYRET Bİ'ŞEY...

Hayret Bi'şey...	113
Türkeş Gibi Konuşmak	116
Ülke Bütünlüğü ve Demokrasi...	119
Doğu Raporu	122
Spor ve Siyaset	125
İlk Meclis	128
Mantıklı Olmanın Mantıksızlığı	131
Özür Dilemek	134
Rüşvetin Kanıtı	137
İnsaf Yahu...	140
Meydanı Boş Bırakmamak	143

V. Bölüm GÜNLER GEÇERKEN

Gençlik, Gençlik...	149
Sorumluluk Duygusu...	152
Düşüncenin Bedeli	153
Çıldırıyor muyuz?..	158
Günler Geçerken	161
Kitle Örgütleri	164
Hacıbektaş (1)	167
Hacıbektaş (2)	170
Marjinal Tarih	173

Önsöz

Cumhuriyet Gazetesi'nde haftanın üç günü yayınlanan yazılanmdan derlediğim ilk kitabım, Nisan 1994'de okuyucuya ulaşmıştı. Ardından peşpeşe diğerleri geldi. Ve şu anda elinizde tutmakta olduğunuz kitap, Çınar Yayınlarından çıkan beşinci kitap oluyor.

Kitaplarıma karşı ortaya çıkan ve doğrusunu isterseniz pek de beklemediğim ilgi, elbette beni çok mutlu ediyor. Düşününüz ki; şimdiye dek yayınlanan dört kitabın baskı adedi yirmiyi geçti. Cumhuriyet gazetesinin tirajı kadar kitabım satıldı ve okundu.

Böylesine bir ilgi insanı mutlu ediyor ama, o derecede de sorumluluk yüklüyor. Öğretmenlikten gelme bir alışkanlıkla, zaten abartılı bir sorumluluk duygum vardı. Buna bir de köşe yazarlığından gelen sorumluluk duygum eklendi. Ve okunuyor olmanın mutluluğuyla sorumluluğu birbirine karıştı. Ancak çok şikayetçi de değilim...

Kitaba "Kelaynak Kuşları" adını koymadan önce çok düşündüm. Sevgili Aydın Ilgaz'la çok konuştuk ve tartıştık. Ama aklımıza bu isim geldiği anda; hem düşünceler, hem tartışmalar sona erdi. Zaten düşününüz ki, Çınar Yayınları'nın çocuk kitapları dizisinin logosu da "Kelaynak Kuşu". Zira okuyanlar (işin genelinde) öylesine azaldı ki, kelaynak kuşlarına döndük.

Buradaki kelaynak kuşu olma özelliği, okur olma açısından değil, yazar olma açısından ortaya konulmuştu. Kitle iletişim araçlarında yazar kimi kalemlerin; yaşamları, beklentileri, üslupları, düşünce ve tahminleri, umutları benim gibi yazarlardan öylesine farklı ki; onların çoğunlukta olduğu ve köşeleri tuttuğu bir dünyada, bizim gibi yazarlara, kelaynak kuşu olmaktan başka çare kalmıyor.

Kelaynak olmanın yanısıra; bizim gibi yazar, düşünen ve belli ilkeleri savunanların bir başka lakabı, "dinozor" olmak. Yeni dünya düzeni denilen sömürü mekanizmasını reddeden; yeni liberalizm

denilen soytanlığın, tarihin çöp tenekesine uzun süre önce atılan vahşi liberalizmden başka birşey olmadığını gören ve savunan; şovenizmin başkaldırdığı bir dünyada, globalleşmeden söz etmenin sahtekarlık olduğunu ileri süren insanlara layık görülüyor bu sıfatlar.

Günümüz dünyasında sadece sermaye için sınırlar ortadan kalkmıştır. Emek kesimi hâlâ kendi ulusal sınırları içinde hapistir ve Türkiye gibi ülkelerin vatandaşlarına, sınırların büyük bir kısmı açılmamak üzere kapalıdır. Hangi globalleşmeden söz ederler, anlamak mümkün değildir. Adamlar sanki Çin'de yaşıyor. Türkiye'nin konumundan da haberleri yok, insanların durumlarından da...

Ama biz kelaynak kuşları, sadece varlığımızı sürdürmeye çabalamakla yetinmiyoruz. İnsanoğlunun ortaya koyduğu en yüce değerler olan değerlerimizi bu toplumda yeniden egemen kılmaya çalışıyoruz. "Ekme, barış ve özgürlük" mücadelemizi sürdürüyoruz. Kimi "süper zekalılar" bu değerleri "çağı geçmiş değerler" olarak nitelendirirler bile, küçümseseler bile, biz yılmıyoruz. Değerlerimizi ve inançlarımızı savunmayı sürdürüyoruz. Umutla ve sevgiyle...

Sayımızın kelaynak kuşları gibi azalması; bizim değerlerimizin yanlış ve çağdışı olduğunu göstermez. Sadece müthiş bir "medya bombardımanı" altında bulunan halkımızın şaşkına döndürüldüğünü gösterir ve bizim halkımıza karşı sorumluluğumuzu artırır.

İnsanlığın tarihi düşünüldüğü zaman; on-onbeş yıl, devede kulak bile değildir. Bu kokuşma dönemi elbet birgün sona erer; bu yağma düzeni, bu bezirgan saltanatı biter. Ve o gün görülür ki; bizler kelaynak kuşları değil, sırasında kartal pençeli barış güvercinleriyiz.

O güzel günlerin fazla uzakta olmamasını umud ediyorum.

Toktamış Ateş

İstanbul, Eylül 1995

I. Bölüm

TÜRKİYE GÖRÜNTÜLERİ

Bölücülük

Yazılarımda yıllardan beri Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne toz kon-
durmamaya çalışırım. O Meclis'teki insanların özellikleri ve nitelikleri ne
olursa olsun, orada "*ulusumuzun iradesi*" gerçekleşmektedir ve bu ira-
deye saygı gösterilmesi gerekir diye düşünürüm ve bunu her fırsatta dile
getiririm. Öğrencilerimden de Meclis'e aynı saygıyı göstermelerini bek-
lerim.

Geçen yıl, kimi milletvekillerinin "*çığköfte partisi*" vermeleri çok eleş-
tirilmiş, çok dalga geçilmişti. TBMM konusundaki duyarlılığımı ve öze-
nimi bilen bazı öğrencilerim, derste hemen bunu gündeme getirdiler.
"*Hocam, çığköfte etmek, Meclis'in işlevleri arasında mıdır*" diye sorular
sordular. Kendilerince, çok eğlendiler.

TBMM mutfağında patlıcan musakka da yapılıyor, kurufasulye de.
Sonuç olarak insanlar bunları yiyorlar. Bu konuyu diline dolayan öğ-
rencilerime, "Siz çığköfte yemiyor musunuz" diye sordum. Bazı şeyleri
abartmamak gerekir.

Parlamentolar, ulusların "yüz akı"dır. En özenle korunması ve tartışma dışında tutulması gereken kurumlardır. İçindeki insanların nitelikleri ne olursa olsun.

Kendi yakın tarihimizde de var. Parlamentoların kapatıldığı ya da işlevlerini yitirdikleri dönemler, en "*karanlık*" dönemlerdir. Bir parlamentonun değeri, o parlamentonun çalışmaları askıya alındığı zaman anlaşılır. O hiç beğenilmeyen parlamentonun bile, "*denetleme*" açısından bir "*kıymet-i harbiyesi*" olduğu görülür. Bir parlamento "*kötü*", hatta "*çok kötü*" olabilir. Ama olabilecek "*en kötü*" şey, parlamentosuzluktur.

Tabii yukarıda sözünü ettiğimiz parlamento, "*ulus iradesiyle*" oluşan parlamentodur. Bir de "*atanmayla gelen*" parlamentolar vardır ki, bunların sadece adı ve görüntüsü parlamentodur. Yakın geçmişimizdeki "*Danışma Meclisi*" bunun tipik bir örneğidir. Ancak günümüz Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne bu bakımdan, hiç kimse bir şey söyleyemez. Tümü seçimle gelmişlerdir ve beğenseniz de, beğenmeseniz de ulus iradesinin belirlediği insanlardır.

İngiltere 16 MART 1920'de İstanbul'u resmen işgal ettiği zaman, İngiliz askerlerine, kimi milletvekillerini tutuklamalarını emretmişlerdi. Bu askerler Meclis-i Mebusan'a gelmiş, fakat kapıdan içeri girmemişlerdi. Tutuklanmaları istenen isimleri, kapının dışında beklemişlerdi. Mağlup bir devletin parlamentosu bile olsa, "*Parlamentoya dokunulmaz*" ilkesine uymuşlardı.

Parlamentonun "*dokunulmazlığı*" olduğu gibi, parlamenterin de "*dokunulmazlığı*" vardır. Bir de bizim kimi emniyet görevlilerinin DEP'li milletvekillerine yaptıklarını düşünün...

Tüm bunları yazmamın ve anımsatmamın nedeni, birkaç günden beri yoğun bir telefon ve faks trafiğine sahne olmam. Okurlarım, milletvekillerinin kendi emeklilik yasalarını alışılmadık bir hızla Meclis'ten geçirmelerini protesto ediyorlar.

Gerçekten büyük bir talihsizlik oldu bu. Bir yandan Kuzey Irak olarak

isimlendirilen bölgede on binlerce askerimiz savaş durumundayken, bir yandan işçi emeklilik yaşı ileriye alınırken, milletvekillerimizin kendilerine böylesi avantajlar sağlaması müthiş tepki aldı.

İlginç bir biçimde, okurlarının çoğu aynı ifadeyi ve benzer kavramları kullanıyorlar. "*Bunların yaptıkları şey bölücülük*" diyorlar. "*Bölücü olan PKKdeğil, bunlar da en az onlar kadar bölücülüğe hizmet ediyor*" diyorlar. Genellikle 7-8 milyon lira emekli aylığı alan bu insanlar, kelimenin tam anlamıyla ateş püskürüyorlar.

TBMM'ye saygıda kusur etmememiz gerek ve bunun için çok özen gösteriyorum. Ama milletvekillerimizin böylesine "*so-rumsuz*" davranmaya ne hakları var? Bu meclis ve bu Meclis'in oluşturduğu hükümet, vatandaştan sürekli olarak ağır fedakarlıklar beklerken, kendilerine böyle avantajlar sağlayan bir yasayı "*inatla*" ve "*jet hızıyla*" Medis'ten geçirmelerinin insafla, sağduyuyla ve akılcılıkla bağdaşır bir yanı var mı?

Aslında ben, milletvekili maaşlarının yüksek olduğunu düşünmüyorum. Geçenlerde elime bir araştırma geçti. Günümüz dünyasında pek çok ülkede, milletvekili maaşları bizdekinin çok, çok üzerinde. Bunları bir başka yazımda ele alacağım. Kaldı ki, orta boy bir özel şirketin yöneticileri de milletvekillerinin çok üzerinde ücret alıyorlar. Bu bakımdan, belki milletvekilleri de haklı. Ama bu kadar yanlış zamanlama yapılamazdı.

İnsanların sofrasındaki ekmek günden güne küçülürken, herkes sorumluluğunun bilincinde olmalı, bindiği dalı kesmemeli. Halkta ne parlamentoya karşı ne siyasal partilere karşı ne de siyasetçilere karşı güven kaldı. Kaç anket yapıldı. İnsanlar "*en güvenilir kurum*" olarak parlamentoyu değil, orduyu görüyorlar. Ve bizim milletvekillerimiz, böyle bir yasayı jet hızıyla Medis'ten geçiriyorlar. Vallahi bravo...

Milletvekili olmanın maddi bazı "*dezavantajları*" olabilir. Hatta kimi milletvekilleri bu nedenle "*iş takipçisi*" olmak zorunda da kalabilirler. Ama

bu yeni yasa, bu tür örnekleri ortadan kaldıracak mı? Hiç sanmıyorum.

Toplumdan özveri bekleyenler, aynı özveriyi göstermek zorundadır, topluma örnek olmak zorundadır.

Rahmetli'nin Rahmeti...

Dün 17 nisandı. **Turgut Özal**'ın ikinci ölüm yıldönümü, onu sevenlerin düzenlediği törenlerle anıldı. Daha önceleri birkaç kez vurgulamıştım. Ölen bir insanın ardından yergi yazmak hiç hoşuma gitmez. Ama Özal'ın yağdanlıkları işi öylesine "*şirazesinden çıkarıyorlar*" ki; insan "*Yahu durun biraz, insaf...*" demek zorunda kalıyor.

Özal'la ilgili yazılanlar arasında beni en çok şaşırtan husus, "*Özal'ın demokratiği*" oluyor. Dünkü gazetelere bir göz attım, "*Allah Allah, sen neymişsin be...*"

Bir grup yazar sanki oybirliği etmişçesine "*rahmetlinin*", "*demokratiğini*" anlatıyor. İki sene önce benzer şeyleri yaşayınca çok şaşırmış ve "*Ben Çin'de yaşamışım*" diye bir yazı yazmıştım. Toplumu böylesine budala yerine koymak ve yaşanan ve anımsanan şeyleri böylesine saptırmak ya da saptırmaya çalışmak, herhalde "*neo-liberalizmin*" bir erdemi olsa gerek...

"*Rahmetli*" çok demokratmış. Hem de öylesine demokratmış ki; "*Özal'ın öncesi ve sonrası*" diye bir ayırım yapabilmek bile mümkünmüş.

Özal'ın ne büyük bir insan ve demokrat olduğunu anlamayanlar ise, "*Kemalizmin beyin yıkamasından sıyrılamamış dinazorlar*"mış. Yani bizler...

Düşündüm taşındım ve Özal'ın demokrat olan hiçbir yönünü bulamadım. Hani demokrat demeseler de "*sıcak kanlı*", ya da "*sevecen*", ya da "*sevimli*" falan deseler; hiçbir itirazım olmayacak. (Aslında bazı itirazların olabilir ama, doğrusu yazmaya gerek görmem). Ama "*demokrat*" denildiği zaman, tüm "*cinlerim tepeme üşüşüyor*." Hele bunu "*özgürlük*" adına kaleme aldıkları zaman, iyice "*Celalleniyorum*."

Ne zaman demokrattı Sayın Özal? MESS Başkanı olarak işçi haklarını gaspetmek istediği zaman mı demokrattı?

12 Eylül cuntasının karşısında önce "*selam durup*", sonra da "*el pençe divan*" bir biçimde "*emirleri yerine getirdiği*" zaman mı demokrattı?

1983'te siyasal partiler kurulurken, kendisine rakip olabilecek partilerin seçimlere girmesini engellemek için "*perendeler atarken*" mı demokrattı?

1982 Anayasası'nın "*siyaset yapma yasağı*" getirdiği kimi siyasetçilerin "*yasaklarının kaldırılmasını*" referandum konusu yaptığı zaman mı demokrattı, yoksa bu yasakların "*sürdürülmesi*" konusunda, (hem de devlet olanaklarıyla) propaganda yaparken mi demokrattı?

Cumhuriyet tarihimizde hiçbir başbakan "*rahmetli*" kadar çok gazeteciyi mahkemeye vermemiştir. Bir yandan basın özgürlüğü konusunda nutuklar atarken; bir yandan da, gazetecileri mahkemeye verirken mi demokrattı?

Türk siyasal yaşamında hiçbir parti ANAP kadar "*lider sultanı*", ya da "*lider baskısı*" altında çalışmamıştır. Turgut Özal hem partisinin içinde ve hem de hükümet içinde tam bir "*baskıcı lider*" idi. ANAP grubu, herhangi bir konuda karar verebilmek için gözlerinin içinde bakardı. Çankaya'ya çıkarken yerine kimi bırakacağı konusunda "*tercih belirlenmesi*" yapmış ve sonra da "*dalga geçercesine*" bir başka ismi, yerine

birakmıştı. Bu tutumlarıyla mı demokrattı?

Özal'ı demokrat olarak ilan eden ve "övgüler düzen" kalem erbabının hiçbirisi, zaten bu özelliklerini anımsamıyor. Onların anımsadıkları şeyler, benim "*ciddiyetsizlik örneği*" olarak gördüğüm ve tüm varlığımla eleştirdiğim şeyler, Türkiye'yi zora sokan şeyler.

Özal'dan önce bir dizi kavram "*tartışılmıyormuş*." Birtakım "*realiteler*" ancak Özal zamanında ortaya çıkmış. Devletin "*asık suratı*" Özal zamanında güler yüzlü olmuş.. vs. vs... lpe sapa gelmez ve doğrulanması mümkün olmayan bir dizi görüş...

"*Sosyal devlet ölmüştür*" dediği için mi, yoksa "*Devlet, baba değildir*" dediği için mi "*güler yüzlü oldu*" Türk devleti? (Üstelik kimilerine ne babalıklar yapmışken...)

Üzerinde şort ve hırkayla askeri birlik teftiş ettiği için mi; yoksa "*onlar küçük Turgut'la oynasınlar*" gibisinden, "*nasıl kıçüstü oturttuk*" gibisinden "*inciler*" döktürdüğü için mi, demokratiği tescil ediliyor?

Gazinolarda şarkıcılara eşlik etmek mi demokrat olmak? Ya da "*Bir kez ihlal edilmekle anayasaya birşey olmaz*" demek mi?

Bakıyorum da, basınımızın kimi köşe yazarları herşeyi tersyüz etmek çabasında. Ve birileri aksini yazıp söylemese; başta kendileri, herkesi inandıracaklar. Ama birileri, yani biz "*dinozor Kemalistler*" vanz işte. Ve isimleri önemli olmaksızın, aydınlığın meşalesini elden ele aktararak, her zaman var olacağız. "

Normların ve Değerlerin Evrimi

Bir zamanlar Almanya ve Avrupa'nın diğer ülkelerine gönderdiğimiz işçilere "*gastarbeiter*" denirdi, yani "*konuk işçi*." Şimdilerde Almanlar ne düşünüyorlar bilemem ama, bizimkiler kendilerini "*konuk*" olarak değil, "*mitbürger*" (ortak vatandaş-birlikte vatandaş) olarak görüyorlar.

Almanya'da yaşayan vatandaşlarımızın sorunları dizboyu. Ne çifte vatandaşlık sorunları çözömlenebildi, ne askerlik sorunları. Türk konsoloslukları adam almıyor. Görevliler, dert dinlemekten temsil görevi yapamıyorlar. Birinci ve ikinci "*kuşaklar*" bitti. Şimdi üçüncü kuşak ve bunların sorunları gündemde.

Ama bu arada çok olumlu gelişmeleri de duyuyor ve memnun oluyoruz. Alman üniversitelerinde 10 binin üzerinde Türk çocuğu eğitim görüyor. Ve bu çocuklarımız, Alman gençlerinden çok daha fazla çalışıyorlar. Zira, eğer çalışmasalar, tüm kapılar kapanır suratlarına.

Alman üniversitelerinde ders veren Türk öğretim üyesi sayısı da 100'ün üzerinde. Bunlar da çok çalışıyorlar. Rekabetçi bir ortamda, Almanlar tarafından ikinci sınıf sayılan bir topluluğun üyesi olmalarına karşın, kendilerini zorla kabul ettiriyor ve saygı görüyorlar.

Ancak tüm Almanların Türklere karşı olumsuz bir tavır içinde olduklarını düşünmek de pek doğru değil. Bir sürü akli başında Alman, artık kaçınılmaz bir duruma gelen "*birlikte yaşamının*" çarelerini arıyor. Karşılarındaki insanları daha iyi tanımaya, nasıl bir "*ortak payda*" bulunur sorusunu yanıtlamaya uğraşıyorlar. Bu konularda değişik "*platformlar*", "*inisiyatifler*" oluşturuyorlar. Bu tür çabaları desteklemek için vakıflar kuruyorlar. Ya da zaten var olan kimi vakıfları, bu yönde motive ediyorlar.

Hamburg'daki Körber Vakfı, bu tür vakıflardan biri. Geçen yıl Türk ve Alman gençlerini bir araya getiren bir "*Yaz Akademisi*" açmış. Aynı akademiye bu yıl da açacaklar. Bu vakıfla ilgili olarak Türkiye'deki çalışmaları Bursa Uludağ Üniversitesi'nde Uluslararası İlişkiler Bölümü Başkanı olan değerli meslektaşım ve arkadaşım Prof. Dr. **Mehmet Genç** yürütüyor. Zaten Türkiye'deki başvurular da Sayın Genç'e ve onun adresine yapılacak.

Bu sene yaz akademisine 25 öğrenci alınacak ve bir haftası Bursa'da, bir haftası da İstanbul'da olmak üzere iki haftalık bir eğitim programı uygulanacak. Bir Türk ya da Alman üniversitesinde lisans, ya da lisansüstü eğitim aşamasında olan veya eğitimini yeni tamamlayan ve Almanca bilgisi yeterli olan tüm 22-20 yaş arası gençler, bir "*rapor*" hazırlayarak başvurabiliyorlar.

Benim "*rapor*" olarak isimlendirdiğim çalışma, belirlenmiş bir konuda yapılacak olan bir araştırma aslında. 31 Mart 1995 tarihine kadar tamamlanması ve Mehmet Genç'e gönderilmesi gereken çalışmanın bu seneki konusu çok ilginç: "*Türkiye-Almanya: Geçmişte ve Günümüzde Normların ve Değerlerin Evrimi.*"

Bu konuda yaklaşık 15 sayfalık Almanca bir çalışmayla yapılan başvurular incelenecek ve 25 genç seçilecek. Akademinin her türlü giderleri elbette Körber Vakfı tarafından karşılanıyor.

Mehmet Genç, bana bu konularda bilgi verdikten sonra bir de broşür bıraktı. Genç okurlarım arasında bu programa başvuranlar olabileceğini

düşündüğüm için, bu broşürde yer alan bazı konu önerilerini de belirtmek istiyorum.

— Çoğulcu norm ve değerler

— Modernleşme ve karşıtı hareketler; Batılılaşma

— Ekonomik, toplumsal, politik ve kültürel globalleşme

— Sosyal-politik kimlik; generasyon ve/veya cinsiyet ilişkileri

— Avrupa bütünleşmesi ve Avrupalılık fikri

— Boş zaman değerlendirmesindeki alışkanlıklar; tüketim davranışları

— Eğitim-öğretim; okulların, üniversitelerin, siyasi partilerin veya kitle iletişim araçlarının değer ve normların evrimindeki rolü,

Bana verilen broşürdeki öneriler arasında yer almamakla birlikte, ben de bazı konular önermek istiyorum. Öyle sanıyorum ki; amaç dışına çıkmış olunmaz.

— Aile yapısı, aile içi değerler ve davranış biçimleri.

— Komşuluk, arkadaşlık vb. gibi toplumsal kurumlar; bunların değişimi, fark ve benzerlikleri.

— Karşılıklı imaj değişimleri ve bu değişimlerin ardındaki belirleyici etkenler.

Başka öneriler de geliştirilebilir ama, artık onları da bu akademiye başvurmak isteyen gençler düşünsün.

Akademiye hem Türk, hem de Alman gençleri katılacaklar. Almanya'daki gençlerimiz de başvurabiliyorlar. Ve böyle bir yapı içinde oluşabilecek dostluklar da, eminim en az akademideki dersler kadar yararlı olacak.

Yurt dışında ve özellikle Avrupa'daki Türkler düşünüldüğü zaman akla sadece **Cemaletin Kaplan**'lar, irtica, ya da PKK gelmemeli. Oradaki insanlarımız da buradaki insanlarımızın arayışları içinde. Ve her türlü arayışı desteklememiz gerek.

Bayramın Düşündürdükleri

Yarın kurban bayramı. **Ayşegül** bu bayramı pek sevmiyor. "*Kuzu kesme bayramı*" diyor. Ve kuzuları çok sevdiğinden, kesilmelerine üzülüyor. "*Kızım kuzuları kesmeseler nasıl köfte yersin*" diye sorduğumuzda da "*Yemesek ne olur*" diye soruyor. Tabii şimdilik yanıt da veremiyoruz.

Bu kurban bayramı, uzun bir tatile dönüştü. Devlet daireleri on gün kapalı. Zaten tatile girmeden bir hafta önce, insanlar tatilin havasına girmişlerdi. Tatilden sonra bir hafta da yorgunluk ya da mahmurluğunun atılması sürecektir. Yani neresinden bakarsanız bakın, işler en az yirmi gün aksayacak. Olacak iş değil...

Hükümet dört günlük bayram tatilini böyle abartarak kimlere yarandı bilemiyorum. Meclis'in çalışmadığına bakarak "*diğer kamu görevlileri de ense yapsın*" diye düşündülerse, yanlış düşünmüşler. Eğer iç turizme katkı olmasını istiyorlarsa, bunun da başka yollarını bulmaları gerekirdi. Bir yandan "*az üretiyoruz*", "*yorgan küçük geliyor*", "*ceket dar geliyor*" diye ağlaşıırken; öte yandan insanları böyle "*dalgacılığa*" itmenin mantığını anlamak çok zor.

Benim bu seneki dersler de epeyce aksadı. "*Mayıs ayında telafi ederim*" diye düşünüyordum. Ama bu bayramı hiç hesaplamamıştım. Benim dersler ağırlıklı olarak perşembe ve cuma günleri. Ayın 12'si bayrama denk düşüyor. Bir hafta sonrası 19 Mayıs. Bir hafta öncesinde de çocuklar "*memleketlerine*" gitmişlerdi. Kala kala 26 Mayıs kaldı ki zaten o hafta da sınav haftası. Benim "*telafi umutlarım*" fena halde suya düştü. Ama işin sorumlusu elbette benim.

Her ne olursa olsun, böylesine uzun bir bayram tatiline akıl erdirmem mümkün değil. Orta sınıf zaten "*bel vermiş*" durumdayken insanların başına yeni masraf kapıları açmanın ne gereği olduğunu bir türlü anlamıyorum.

Bayram olur olmaz kenti terk eden ya da evine kapanarak burnunu dışarıya çıkartmayanlara da pek akıl erdiremiyorum. Bence gelenek yaşamalı. Özellikle çocuklarımız bayramı "*bayram gibi*" yaşamalılar. Bayram bir "*tatil vesilesi*" olmamalı, bir "*bayramlaşma*" vesilesi olmalı. Dargınlıklar, kırılganlıklar geride kalmalı. İnsanlar umutlarını tazelemeliler. Ama bizde pek öyle olmuyor artık.

Bayram denince, yazlığı olanları yazlıklarına kaçıyorlar; yazlığı olmayanlar evlerine kapanıyorlar. Sokaklarda neredeyse "*in cin top oynuyor*" Benim gibi trafikte sinir hastası olanlar için iyi oluyor ama, insan buruk bir biçimde hüzünleniyor. "*Ah*" diyoruz, "*nerede o eski bayramlar?*"

Belki de bayramlar hep aynı bayram da insanlar değişiyor. Ama "*herhangi*" bir güne "*bayram özelliğini*" yükleyen de insanlar değil mi? Eğer insanlar bayramı bayram olarak görüp değerlendirmiyorsa, o günün bayram olması mümkün mü?

Bizim süper zakâlı muhteremler sürekli bir "*değişim*"den söz ediyorlar. Acaba bayramların bayram olmaktan çıkması da bu değişim çerçevesinde mi ele alınmalı. Acaba bu çerçeve içinde ele alınıp, çok olumlu bir gelişim olarak mı değerlendirilmeli? Ama acaba bayram, bayram olarak kalsa da değişen koşullar içinde bayram olarak kutlansa daha iyi olmaz mı?

Bu bayrama da içimizde binbir endişe ve sıkıntıyla giriyoruz. Bugünkü gazetelerin başlıklarına bir göz attım. Başbakanımız herhalde Çin'de yaşıyor. Türkiye'nin gerçeklerinden öylesine uzak ve dünyadaki gelişim ve değişimlerin öylesine dışında ki; insanın inanası gelmiyor. CHP'nin bu hükümete daha ne kadar "*payanda olacağını*" kestirebilmek de güç. Acaba ne bekliyorlar ve neyi bekliyorlar anlayamıyorum.

Tüm kamuoyu yoklamalarında **Ecevit**'in DSP'si ve Refah başta gidiyor. Bunun nedenlerini hiç düşünmüyorlar mı acaba? İnsanların ne istediklerini, neyin umut ve beklentisi içinde olduklarını anlamıyorlar mı? Neye karşı olduklarını görmüyorlar mı?

İnsanlarımız, güvenli ve huzurlu bir yaşam beklentisi içinde. Kimsenin "*itip-kakmadığı*"; kimsenin "*horlamadığı*"; gururlu ve onurlu bir yönetimin umudu ve beklentisi içindeler. Boş laflara ve sahte güç gösterilerine karnı tok insanlarımızın. Hatta böylesine aldatmacalara kanmadıkları gibi şiddetle tepki duyuyorlar.

Hiç kuşkusuz "*asl'olan insandır*" ve insanlarımız böyle beklentiler içindedirler, eninde sonunda bunu sağlayacaklardır. İşte bu duygunun umut ve inancı içinde tüm okurlarımın kurban bayramını kutluyor ve huzurlu günler diliyorum.

Kelaynak Kuşları...

Geçenlerde bizim gazetenin Sinop muhabiri **Cengiz Demirel**'in bir haberi yayımlandı. '*Sinop Çevre Dostları Derneği*' tarafından düzenlenen '*Karadeniz Çevrecileri 1. Toplantısı*'nın Sinop Valiliği'nin engellemesine karşı yapıldığı duyuruluyordu.

Sinop'un Inceburun mevkiine bir nükleer santral yapılmasının söz konusu olduğu günden beri Sinop'taki arkadaşlarım 'çevreci' kesildiler. Çok da iyi ettiler. Zira (tüm ekonomik sorunlara karşı) Sinop ve çevresi; hâlâ cennet gibi. Ve temiz bir doğanın önemini bilincinde olan Sinop halkı, "*Her şeyimizi yitirdik bari doğayı yitirmeyelim*" diye düşünüyor. Zaten kısa ve orta vadede Sinop'un tek umudu ve '*uman*' turizm. Eğer çevreyi koruyamazlarsa, bundan da yoksun kalacaklar.

"*Sayın vali böyle güzel ve hayırlı bir toplantıyı neden engellemek istedin?*" diye merak ederek Sinoplu arkadaşları aradım. Doğrusu anlatılanlar çok üzücü şeyler. Sinop Çevre Dostları Derneği, bu toplantı için izin, istemiş on beş gün önce. Toplantıdan bir gün öncesine kadar izin çıkmamış. Adamlar izin verilip verilmeyeceğini bile bilmiyorlar. Tabii bu durumda yeterince duyuru da yapmamışlar.

Oysa ki toplantıyı desteklediğini açıklayan çok sayıda dernek var. Ankara Dünya Dostları Derneği, İstanbul Dünya Dostları Derneği, Batı Akdeniz Çevrecileri, Karadeniz Eğitim Kültür ve Çevre Koruma Vakfı, Samsun Doğayı Koruma Derneği, Rize Çevre Gönüllüleri Derneği vs. vs. Bunlar ve diğer destekleyici derneklerin isimleri Cumhuriyet'te çıkan haberde vardı. Sayın vali bu konuda yaptığı ve biraz aşağıda değineceğim basın toplantısında; destekleyici dernekleri katılmamakla suçlayarak bizim gazetede ki haberin yalan olduğunu ileri sürüyor.

Bu basın toplantısına geçmeden önce Sinop Belediye Başkanı Sayın **Ali Karagülle**'nin bu toplantıyı açarken yaptığı konuşmadan bazı bölümleri aktarmak istiyorum. Bunlar bizim gazetede de yayımlanmıştı, ama soruna ışık tutması açısından, bir kez daha yayımlanmasında yarar görüyorum.

"Çevreci örgütlerin ilk oluşumları sermaye tarafından ve devlet yönetimleri tarafından reddedilmeye çalışılmış, hatta bir terör örgütünün üzerine gider tarzda, etkinlikler kırılmaya çalışılmıştır" diyor sayın belediye başkanı. (Sayın vali yaptığı basın toplantısında bu laflara değinmiyor.) *"Bilinçsiz toplumlarda devletin işlerliği 'Ben istersem yaparım' şeklindedir. Oysa bilinçli toplumlarda işlerlik halkın elindedir. Bu toplumlarda devletin, 'Ben istersem yaparım, ben istersem yıkarım' anlayışı aşılmıştır. Bugün ülkemizde nükleer santral yapmak isteyen mantık, Çernobil sonrası TV'lerde çay içen mantıktır..."*

Cumhuriyet'te yayımlanan haberden sonra sayın vali, bir basın toplantısı yapmış. Bu toplantının tepy-çözümünü gönderdiler bana. Eyvahlar olsun... Cumhuriyetin valisi mi konuşuyor, mahalle kabadayısı mı belli değil. İnanın çok üzüldüm.

Bu yazının içeriğinde diyor ki 15 gün önce müracaat, izin on beş saat kala çıktı. Peki ne zaman çıksın? Senin iznin verilmiş. Senin kafana göre ne zaman verilsin? Üç gün evvel mi verilsin, beş gün, on gün evvel mi verilsin? Sana izin verilmiş daha ne? Neye izin vermeyelim?"

Basın toplantısını sürdürüyor sayın vali:

"Bir de şu kadar demek katıldı diyorlar... 21 demiş bunlar. Önemli değil. Dert de değil, ama yalan yazıyorlar. Yalancı diyorum, yalanlıkla da itham ediyorum. Sahtekârlıkla da itham ediyorum."

(Keşke bu sayın vali 'desteklemek'le katılmak' arasındaki farkı anlayabilse.)

"... Şimdi bunlara falan kıymet verdiğimden değil. Amaç olmamış şeyleri olmuş gibi gösterme. Toplantıya ortalama yetmiş kişi katılmış... Sahtekârlık yapıyorlar. Sahtekâr insanlar... Bir de çamur atıyorlar. Çamur atmalarını da hoş karşılamıyorum. Niye çamur atmak istiyorlar? Asıl yani, dünyada kelaynak kalmış insanlar. Bunlar dünyada kelaynak kalmış. Bir de kalkıyorlar demokrasiden şundan bundan bahsediyorlar Bunun cevabını göndeririz elbette..."

Bu ifade, bir valiye hiç, ama hiç yakışmıyor.

"Durdukları yerde başkalarına çamur atacaklarına kendi hallerine bak-sınlar. Sahte haber yaymak, yanıltmak, bu gazetecilik mi? Bu, dolandırıcılık; bu, milleti dolandırmak..."

Sinop Valisi'nin olaydaki tutumu ve zihniyeti bir yana, basın toplantısındaki bu konuşma tarzı bile insanı ürpertiyor. Eğer Türkiye'de Cumhuriyetin bir valisi, bu üslupla konuşabiliyorsa, bizler, yani Cumhuriyet gazetesi mensupları, gerçekten kelaynak kuşlarına dönmüşüz demektir. Ama doğrusunu isterseniz, bu durumun 'istisna' olduğunu ve geçeceğini düşünüyor ya da umut ediyorum.

27 Mayıs Devrimi

Bugün 27 Mayıs 1995. 27 Mayıs '*Devrimi*'nin üzerinden tam otuz beş yıl geçmiş. Yeniyetme bir delikanlı olarak karşılamış olduğumuz bu devrimin üzerinden otuz beş yıl geçtiğine zor inanıyorum. Nasıl da geçiyor zaman... Kuş gibi, uçuyor gidiyor...

Bugünün gençleri 27 Mayıs'ın neler getirdiğini bilmedikleri için, 12 Mart ve 12 Eylül'le aynı kefeye koyuyorlar. Bunlar sadece 27 Mayıs'ın neler götürdüğünü biliyorlar. Zaten nerden bilsinler? O günleri yaşarken ve daha sonraları, yıllarca 27 Mayıs bayrağını elden bırakmayanlar bile iktidar hırsıyla kavrulmaya başladıktan sonra 27 Mayıs'ı karalama yarışına girmediler mi?

Kitaplar yazmaz; bilenler konuşmaz, hatta yanıltıcı konuşmalar yaparlar; televizyon programları her şeyi saptır... Gençler, işin doğrusunu nerden ve kimden öğrenecek?

Hani üşenmeseler de; bir arşive inseler ve 1960 yılının gazetelerini bir karşıtırsalar, 27 Mayıs öncesini ve sonrasını bir karşıtırsalar, ayakları suya erecek. Ama doğrusu, bunu yapan da pek yok.

Yazımın başlığını "*27 Mayıs Devrimi*" olarak koydum. Zira 27 Mayıs, bir 'devrim'dir. Devrim, "*bir toplumdaki ekonomik ve siyasal olanakların geniş kitleler yararına hızla değişimi*" olduğuna göre; Türk demokrasisine en az otuz yıl ivme kazandıran 1961 Anayasası'yla, toplumda ekonomik dengeyi sağlamaya yönelik Devlet Planlama Teşkilatı'yla 27 Mayıs'ı devrimden başka ne ile nitelendirebiliriz?

Geçenlerde (bana göre) genç bir akademisyen, gündelik bir gazetedeki köşesinde '*faşist 27 Mayıs darbesinden*' söz ediyordu. Doğrusu gözlerime inanmadım. Bir sürü noktada anlaşıyor olsak bile bu arkadaşın zeki ve bilgili bir insan olduğunu düşünürdüm. Ama en azından '*bilgili olması*' konusunda müthiş yanıltılmışım.

Ne faşizmi?.. Hiç mi kitap okumaz bunlar? Anladık, 27 Mayıs'ın ne olduğunu bilmiyorlar. Peki faşizmin ne olduğunu da bilmiyor mu bunlar? İnsan nasıl bu kadar taraf olur? Gerçekleri bu kadar saptırmaya nasıl çalışır? Ve tüm bunları neden yapar? Anlamak mümkün değil...

Diyelim ki, yakın tarihimiz konusunda kara cahiller. Peki 12 Eylül'ü de mi anımsamıyorlar? Haklar ve özgürlükler açısından 1961 ve 1962 anayasalarını bir karşılaştırmak da mı gelmiyor akıllarına? Hatta 1924 Anayasası ile de karşılaştırabilirler.

Hadi "*bunu yapmaya üşendiler*" diyelim. Peki, şu içinde yaşadığımız günlerde gündemden hiç düşmeyen '*demokratikleşme*' tartışmaları da mı hiç düşündürmüyor bunları? Son üç-dört yılda en çok duyduğumuz sözcük, '*demokratikleşme*.' Bu tartışmaların da mı dışında bunlar?

"*Yasalarımızdaki antidemokratik düzenlemeler nasıl geldi*" sorusunu kendi kendilerine bir sorsalar, sorunu en azından yarı yarıya çözecekler. "*Eski yasalar ne zaman yapılmıştı*" sorusu gelecek o zaman akıllarına... Ama yapmazlar. Zira bunların çoğu, bu basit gerçekleri bilmeyecek kadar cahil değil, bunları saptırmak isteyen bir önyargı ve nedenleri açıklanamaz bir kompleks içindeler.

Amaçları, toplumun kafasını allak-bullak etmek. Bunların kalemleriyle 27 Mayıs faşist bir darbe olacak; 12 Eylül cuntasının başbakan yar-

dımcılığını içine sindiren ve başbakanlıkla ödüllendirilen **Turgut Özal** 'devrimci', 'demokrat' ve 'özgürlükçü'... Kargalar güler buna. 27 Mayıs sonrasında toplanan ve 1961 Anayasası'nı hazırlayan Kurucu Meclis, 12 Eylül sonrasında Danışma Meclisi'yle karşılaştırılabilir mi? O günlerin Türkiye'si'ne esen özgürlük havasıyla sarhoş olan kitlelerin sevinciyle 12 Eylül'ün karanlık günleri karşılaştırılabilir mi?

Üç siyasetçinin asılmasının ortaya çıkardığı duygusal kırgınlık bir türlü aşılamadı. Ama 27 Mayıs sonrasında Yüksek Adalet Divanı, hiç kuşkusuz 12 Eylül sonrasında sıkıyönetim mahkemelerinden daha mahkeme idi, daha adil idi.

27 Mayıs 'ama şöyle-ama böyle' kendinden önceki iktidarı yargıladı ve cezalandırdı. Bu bakımdan kendi içinde tutarlı ve haklıydı. 12 Eylül ise kendinden önceki iktidara bir suç yükleyemediği (ya da yüklemek istemediği) için gençleri yargıladı. Sanık sandalyesine, aslında 'mazlum' durumda olması gerekenleri oturttu. 27 Mayıs'la 12 Eylül nasıl aynı kefeye konulur?

Her şeyi saptırmaya, yanlış göstermeye çalışıyorlar. Koyu bir karanlığı tüm aydınlıkların üzerine örtmeye uğraşıyorlar.

Ama 'bir avuç' kalmış olsak da izin vermiyoruz, vermeyeceğiz. Unutmamalı ki, **Mustafa Kemal**, Samsun'a çıkarken yanında sadece 19 kişi vardı. Bir de halkımızın sağduyusuna güven... Biz de aynı sağduyuya güveniyoruz.

Devlet Mafyalaşırsa...

Emin Cankurtaran da mafya kurşunlarından nasibini aldı. Allah'tan tetikçilerden birinin silahı tutukluk yapmış da çapraz ateşten kurtulmuş. Sanıyorum yaşamını buna borçlu. Benim bildiğim mafyanın silahları tutukluk yapmazdı. Verilmiş sadakası varmış. Geçmiş olsun.

Bakıyorum gazetelere, günlerdir herkes devleti arıyor. Doğrusu bu "*arayışın*" nedenlerini anlamakta zorlanıyorum. Yahu devlet görevinin başında. Devletin görevlileri de görevlerinin gereğini yerine getiriyorlar. Özalizmin demokratlık ve devrimcilik sayıldığı bir ülkede, devlet görevlileri bundan başka ne yaparlar?

Eğer emniyet güçleri "*beslenmese*" ve göz yummaları sağlanmasa, mafya mı çıkar ortaya? Eğer adalet mekanizması "*felç olmasa*" eğer adalet dağıtımı gerçekleşse, kim çalar mafyanın kapısını? Eğer devletin yasaları, bunları uygulamak ve gereğini yerine getirmek zorunda olan insanlar tarafından uygulanmazsa; elbette devletin yasaları yerine başka yasalar geçerli olur ve elbette bu yasaların gereğini uygulayacak birileri ortaya çıkar.

Devlet görevinin başında ama devletin görevlileri görevlerinin başında değiller. Devletin görevlileri kendilerini kurtarmaya çalışıyorlar. Bir hükümet başkanı *"Benim memurum işini bilir"* der ve basında kıyamet kopmazsa, elbet memur *"işini bilmeye"* uğraşır. Ve işini bilenler takdir edilir ve ödüllendirilir; işini bilemeyenler ise enayi yerine konur.

Bu ülkeyi yönetenlerin ya da yönettiklerini sananların aymazlıklarına ve şaşkınlıklarına akıl erdirmek mümkün değil. Enflasyonun yüzde 150 olduğu bir ülkede, memurlara yüzde 50 zam veren bir hükümet, bu memurların ne yiyip ne içtiğini hiç mi merak etmez? *"Biz bu adamlara yaşayabilecek kadar bir maaş ödemezsek, bu adamlar bu parayı bir yerden bulmak zorunda kalırlar"* düşüncesi hiç mi filizlenmez kafalarında?..

Rüşveti alan, işini canla başla yapıyor. Ama şundan, ama bundan; rüşveti almayan ya da alamayan, işini ya *"lütfe"* yapıyor, ya hiç yapmıyor. Şikâyet etseniz, edecek makam yok. Şikâyet makamının sorumlusu da aynı dertten *"muzdarip"*

Civan skandalının ardından neler çıktığını, hayret ve ibretle izledik. *"Bu pisliği nasıl örtbas edecekler?"* diye merak etmiştim. Vallahi becerdiler. Ama o gün bugün mafya silahları susmuyor. Niye sussun?.. Herkesin çaldığı çırptığı yanına kâr kaldı. **Edes** yurtdışında gününü gün ediyor, Civan ilerdeki mutlu günleri düşünerek gün sayıyor... Olan **Uğur Kılıç'a** oldu.

Kuşadası halkı gazetelere çarşaf çarşaf ilan vermiş. Devleti arıyorlarmış. Sanki dağa taş a imar izni veren belediye sorumlularını kendileri seçmemişler gibi. Sanki trilyonluk rantları toplayanları kendileri *"baştacı"* etmemişler ya da en azından bu pisliklere göz yummamışlar gibi...

Birkaç yıl önce Kuşadası futbol takımı Türkiye 1. Ligi'nde oynamanın gayreti içindeydi. O günün parasıyla yüz milyonlar harcıyorlardı. Nereden geliyordu bu paralar? Bir ilçe halkının olanakları, bir takımı 1. lige çıkarmaya yeter miydi? Bizim Vefa, 3. ligde bile tutunamadı. Şimdi yeneden 3. lige çıkabilmenin hesaplarını yapıyor. Ve o günlerde takımlarını

alkışlayanlar, bu değirmenin suyunun nereden geldiğini düşünmeyenler, şimdi devleti arıyorlar. Devlet hep oradaydı. Ama çalıştırmayanlar ve çalıştırmayanlara göz yumanlar, şimdi bunun faturasını ödüyorlar.

Aynı şey Alanya için de söz konusu. "*Akarken toplamalı*" diyerek, çılgınca büyümeye çalıştılar. Binaları ve tesisleri diktikleri zaman her şeyin çözümleneceğini sandılar. Nerede bunun yetişmiş elemanı, nerede altyapısı? Altyapı demek sadece su ve kanalizasyon demek değil. Altyapı denildiği zaman en önce "*insan altyapısı*" gelir. Eğer gelmezse, işte böyle felaketler başa gelir...

Devlet, devlet olmaktan çıktı. Hem çözüm olacağına milyonda bir inansam, "*Bu devlet çökmüştür, ikinci cumhuriyeti ilan edelim*" diye bağırmağa ben de başlayacağım. Ama devletin "*militar yapısını*" ortadan kaldıracam diyerek, sorunları "*mafyağa ihale etmenin*" de çözüm olacağını düşünmüyorum.

Eğitim ve sağlık hizmetlerini özel sektöre devretmeye çalışıyor birileri. Adalet ve güvenlik de mafyaya devredilirse, seyreyleyin gümbürtüyü... Zaten ülkenin belli bir bölümünde "*aşiret korucuları*" milli savunmayı da üstlenmiş durumdalar. Gene aynı bölgede özel timler de kendi yalarını uygulamaktaymışlar. Galiba "*devleti küçültme*" denen şey böyle oluyor...

Ve biz içerde böylesine "*zaafa uğramışken*" elbette dışarda da itip-kakıyorlar bizi. Türkiye pasaportu, sanki "*vebalı belgesi*" Hangi gümrük kapısına giderseniz gidin, bu pasaportu gördükleri zaman, "*Gel kenara*" diyorlar. Kahroluyoruz...

Emin Çölaşan'ın "*minik kuş*"u, Sayın Başbakanımızın askerde olduğu rivayet olunan oğlunun ABD'de olduğunu söylemiş. Pek yanılmaz, ama umarım yanılmış olsun. Artık kepezeliğin bu kadarı ne duyulmuştur, ne de işitilmiştir.

Sanki bir "*körler*" ve "*sağırılar*" ülkesindeyiz. Ama "*dilsizler*" ülkesi olmayacağız, olmamalıyız. Ve umudumuzu da yitirmemeliyiz. Zira umutsuzluk yenilginin yarısıdır...

Bugün size Ankara Sanayi Odası'nın yayın organı olan ASOMEDYA başlıklı aylık dergide yayımlanan bir araştırmadan söz edeceğim (Haziran 1995). TODALLE'den Prof. Dr. **Turgay Ergun** tarafından kaleme, alınan bu makale, "*Personel Rejiminde Reform İhtiyacı*" başlığını taşıyor.

Aslında personel rejimimiz dökülmekte. Zaten dökülmeyen neremiz kaldı ki? Ama ben bu makaledeki öneriler üzerinde değil, bazı rakamlar üzerinde durmak istiyorum. Kamu kesiminde çalışan insan sayısı ve bunun değişik oranlarını ele alacağım.

Bazı rakamları sürekli olarak yinelemekte yarar var. Zira geçenlerde izlediğim bir televizyon programındaki konuşmacılar, Türkiye'de kamu kesiminde çalışan insan sayısını bir türlü "*çıkaramadılar*." Biri "*iki milyon*" dedi, bir diğeri "*bir buçuk milyon*" dedi, bir diğeri de "*iki milyonun üzerinde*" görüşünü ortaya attı. İşin ilginç, bu konuşmacılardan biri, sayın bir bakan, öbürü önemli bir gazeteci idi. Neyse, burası Türkiye. Olur böyle şeyler...

Türkiye'de Devlet Personel Başkanlığı'nın verilerine göre merkez yönetim birimlerinde çalışmakta olan görevli sayısı, 1993 yılında 1.641.544 imiş. Bunlardan 1.436.307'si memur statüsünde, 12.657'si sözleşmeli statüde, 72.462 kişi geçici işçi olarak ve 120.118'i de işçi olarak çalışmaktaymış.

İl özel idarelerinde çalışan kamu personeli sayısı 8.251, belediyelerde 256.550 ve KİT'lerde 577.835 olarak karşımıza çıkıyor. Bunlardan 24.385'i memur, 232.816'sı sözleşmeli, 215.660'ı sürekli işçi ve nihayet 105.074'ü geçici işçi statüsünde.

Tüm bu rakamları topladığımız zaman, Türkiye'de kamu kesiminde çalışan personel sayısı 2.484.180 oluyor ki Prof. Ergun'un belirttiği gibi o zamanki toplam nüfus içindeki oranı yüzde 4.14. Bu oran tüm OECD ülkeleri içindeki en düşük oran...

Bu oran İsveç'te yüzde 16.31, İngiltere'de 13.21, Danimarka'da 12.53, Belçika'da 8.77, ABD'de 8.07, Almanya'da 7.70, İtalya'da 6.11, Hollanda'da 5.78, İsviçre'de 4.78...

Kamu kesiminde çalışanların oranı, kimi OECD ülkelerinde Türkiye'deki oranın üç-dört katı. Ama o ülkelerde hiç kimse "*devleti küçültmek*" gerçeğinden söz etmiyor. Ve bu ülkelerin hemen tümünde kamu görevlilerinin sendika hakları var.

Kamu kesiminde çalışanların toplam çalışan nüfus içindeki oranlarını incelediğimiz zaman da ilginç bir durumla karşılaşıyoruz. Türkiye'de kamu kesiminde çalışanların toplam çalışanlar içindeki oranı yüzde 9.3. Bu oran Norveç'te yüzde 32, İsveç'te 31.9, Danimarka'da 30.5, Fransa'da 22.6, Avusturya'da 20.8, İngiltere'de 19.4, İtalya'da 17.2, ABD'de 15.5, Almanya'da 15.1...

Rakamları daha fazla uzatmak istemiyorum. Ama Türkiye'de kamu kesiminde çalışan insanların hem toplam nüfusa oranı; hem de çalışan nüfus içindeki oranları, OECD üyesi ülkelerin tümünün altında.

Bu rakamlar ortadayken, nasıl "*küçülteceksiniz*" devleti? Acaba sürekli olarak devleti küçültmekten bahsedenler, Türkiye'de devletin çok mu büyük olduğunu sanıyorlar? Yoksa gene kurnazlık mı yapıyorlar?

Sağ ve Nâzım Hikmet

Sağ basınıımızda yer alan "Aksiyon" dergisi, haftalık dergiler arasında hızla yükselen bir trend içinde. Doğrusu ilginç bir dergi ve zaman zaman "Türkiye'nin gündeminin" belirlenmesinde etkili olabiliyor. Zaten tirajı da bunu gösteriyor. Ayrıca ilginç yazarları da var...

Bu dergi geçenlerde **Nâzım Hikmet**'i başlığa almış ve "Sağ Nâzım Hikmet'e Nasıl Bakıyor?" sorusu çerçevesinde Nâzım'ın mezarının Türkiye'ye getirilmesi konusunu irdelemiş.

Kimilerinin bu topluma "demokrat" diye yutturmak istedikleri **Turgut Özal**'ın, "Ben bir ceviz ağacıym Güllhane Parkı'nda" şiirinin "oynak" bestesini diline dolamasından beri, "Türkiye sağ", Nâzım Hikmet'le ilgili tutumunu belirli bir ölçüde değiştirmişti. Hele **Türkeş**'in Nâzım'dan bir şeyler okuması, meselenin üstüne tüy dikmişti. Derginin kapağını görünce, "Acaba" dedim, "kimlere ne sormuşlar ve nasıl yanıtlar almışlar?"

Yazıdan anladığım kadıyla değişik yazarlardan, Nâzım Hikmet'in mezarının Türkiye'ye getirilmesinin değerlendirmesini yapmalarını is-

temişler ve Nâzım'ın uluslararası bir şair olarak Türkiye'nin tanıtımına nasıl bir katkı yapacağını somuşlar.

Doğrusu akli başında birkaç yanıt var. Örneğin Yeni Şafak gazetesinden **Mustafa Özel**, "*Nâzım bizim kaçığımız*" diyor. "*Mezarının Anadolu'da bir söğüt gölgesine getirilmesi sıcak karşılanmalı. Bu toprak kendisine isyan eden (daha doğrusu ilve yapan) nice evladını bağrına basmıştır. Hem, Nâzım'ın Rusya'ya kaçışı, ülkeye değil, rejime isyandı...*"

Yeni Parti'den **Erdem Bayazit**, "*Bu toprakları ve bu toprağın insanlarını anlatan, gerek eserleriyle, gerek kendisinden sonra gelenlere etkileriyle edebiyat tarihimizde yer alan bir şairin mezarının yetiştirdiği topraklara getirilmesini saygı ile karşılarım*" diyor.

Cumhuriyet Üniversitesi öğretim üyelerinden **Turan Alkan**, "*Vatandaşlıktan çıkarılmış da olsa, bu topraklarda gömülmeyi vasiyet etmiş bir insanın arzusuna saygı göstermek gerekir*" diyor. "*Kaldı ki; Nâzım Hikmet bu onura layık bir Türk şairidir.*"

Ama bu sorulara verilen öyle yanıtlar da var ki, tam "evlere şenlik..."

Sorulara yanıt verenlerin önemli bir bölümü Nâzım Hikmet'in uluslararası bir şair olmadığı iddiasında. Hani bunların üslubunu okuyan bir insan, tümünü şiir okuyucusu falan sanacak. Acaba aralarından kaç tanesi, uluslararası şair olmanın ne demek olduğunu biliyor? Acaba aralarından kaç tanesi uluslararası bir şairden birkaç dize okumuş? Hatta aralarından kaç tanesi, arada sırada da olsa şiir okuyor, şiir kitabı satın alıyor? Tam bir komedi...

Birkaç, **Sultan Vahdettin**'in mezarının Türkiye'ye getirilmesi koşuluyla Nâzım Hikmet'in mezarının da Türkiye'ye getirilmesine razı oluyor! Bunu da "*mütekabiliyet prensibi*" ile açıklıyorlar. Daha birkaç ay önce Türkiye'ye getirilerek defnedilen "*Kaplan Hoca*"nın Almanya'da yaptıklarını ne çabuk unutuyor insanlar. Ayrıca hemen tüm yanıtlayanlarda gördüğüm ortak bir özellik; komünizm yerine, kominizm demeleri. Şu lafın doğrusunu öğrenemediler gitti...

Doğrusunu isterseniz, ben Nâzım Hikmet'in mezarının Moskova'da olmasından fazla rahatsız değilim. Nâzım'ın mezarının Moskova'da olması, Nâzım'ın Türkçe'nin en büyük şairi olmasını engellemez ki. Ayrıca, mezarı belli bile olmasa ne olur?

Aksiyon'daki bu yazıyı ve yanıtları okuyunca, aklım 25 yıl gerilere gitti. Orta Amerika'nın küçük bir üniversite kentinde çok sevgili **Rona ve Sevinç Aybay**'la yaşadığımız bir duygu ve heyecanı anımsadım.

Gecenin çok ileri bir saatiydi. Bir yandan sohbet ediyor, bir yandan da bir televizyon kanalında **Shostokovich**'le ilgili bir program izliyorduk. Dışarda eksi yirmilere varan bir soğuk ve tipi vardı.

Belgesel filmde, ünlü Sovyet bestecisinin yaşamı ve müziği anlatılıyor ve değerlendiriliyordu. Özellikle Leningrad senfonisinin faşist kuşatma altında bestelenişi ve çalınışı bizleri çok etkilemişti. Hele savaş sonrasında aynı salonda ve aynı orkestra üyelerinin ve dinleyicilerin katılımıyla senfoninin yeniden çalınışının görüntüleri bizleri altüst etmişti. Hem orkestranın, hem de dinleyicilerin koltuklarının yüzde sekseni boştu. Ama hayatta kalan orkestra üyeleri, sıra kendilerine geldikçe çalışıyorlar, boş salondaki dinleyiciler de dinliyorlardı. Çoğunun gözlerinde yaşlar vardı. Tabii bizlerin de...

Derken Shostokovich'e Lenin ödülünün verilmesine geçildi. Besteciyi kutlayanlar arasında "**Ünlü Türk şairi**" Nâzım Hikmet de vardı...

Siz Nâzım Hikmet'e vatandaşlık verseniz ne olur, vermeseniz ne olur? Mezarını bir çınar gölgesine getirseniz ne olur, getirmeseniz ne olur? Siz Nâzım'ın şiirini anlasanız ne olur, anlamasanız ne olur?..

Hiç kimse Nâzım Hikmet'ten "**Türk şairi**" sıfatını alamaz. O, kendi doğrularının kavgasını kendi bildiği yolla yaptı. Ve bugün kendinde Nâzım Hikmet'i eleştirme yetkisini görenlerden hiçbirinin anımsanmayacağı bir gelecekte, Nâzım'ın şiirleri okunmaya devam edecek. Ve Türkçe yaşadığı sürece Nâzım Hikmet de yaşayacak.

Ötesi "**laf-ü güzaf**"tır...

Türkeş'in Otuz Yılı...

MHP Genel Başkanı Sayın **Alparslan Türkeş**'in 1965 öncesini tümüyle reddederek siyasete girişinin otuzuncu yılını kutlaması, ilginç bir biçimde benim "*Türkeş Gibi Konuşmak*" başlıklı yazımla aynı günlere denk düştü. Gençlik yıllarında faşist bir örgütlenme savıyla yargılanan Türkeş'in, sonunda beraat ettiğini düşünerek bu özelliğini ihmal edebiliriz. Ama 27 Mayıs devrimindeki rolünü ve daha sonra 13 arkadaşıyla birlikte, çok ağır bir biçimde suçlanarak ülke dışında görevlendirilmesini nasıl unutabiliriz? Zaten hep yazıyorum, bu milletin unutkanlığına fazla güveniyor birileri...

Bu yazırna, ilginç bir biçimde hem "sağ"dan ve hem de (sözde) "sol"dan tepkiler geldi. Sözde soldan gelen tepkileri bir sonraki yazımda değerlendireceğim. Bugün sağdan gelen tepkiler üzerinde durmak istiyorum. Sağdan gelen tepkilerin özü, kendimi Türkeş'le aynı paralele koymak istememem oluyor. "*Türkeş'le aynı paralelde olmak ayrı bir şey mi?*" diye soruyorlar. "*Böyle bir paralelliği utanılacak bir durum gibi görmeme*" kızıyorlar.

Hele Ortadoğu gazetesinin, lise çağlarımdan beri tanıdığım bir köşe yazarı işi iyice çığırından çıkarmış. "*Toktamış'ın Feryadı!*" başlığı ile 25 Temmuz 1995'te yayımladığı bir yazıda "**Toktamış Ateş'in CHP'si**" diye CHP'yi bana malederek; bizim yıllarca teröre zemin hazırladığımızı dile getiriyor ve "*Toktamış Ateş'in CHP'si rüzgâr ekmiştir. Tıpkı kendisinin ektiği gibi...*"

Şimdilerde fırtınayı göğüslemek onlara düşer" diyor.

Bu köşe yazarı arkadaşımız da halkın unutkanlığına güveniyor herhalde. Ne çabuk unutuldu 12 Eylül öncesi. Ülkücü terör ne çabuk silindi zihinlerden...

"*Ya tam susturacağız, ya kan kusturacağız...*" gibisinden nezih (!) sloganlarla sokakları süsleyen "*Ülkücüler*" mi demokratı, yoksa onların Başbuğ'u olan Alparslan Türkeş mi? Zaten geçenlerde Büyüka'da'ya astıkları bir bez afiş, ne denli demokrat olduklarını gösteriyor: "*Ya seveceksiniz, ya gideceksiniz...*" (Sevmenin nasıl olacağını ve kimin, kimi ve ne hakla göndereceğini anlamak pek mümkün değil ama...)

Sayın Türkeş bugün, "*O günlerde içimizde devlet vardı*" diyerek, kimi provokasyonları çağırıyor. Ama Ortadoğu'nun köşe yazarı, Türkeş'in "*dünden bugüne çizgisinden sapmadığını*" iddia edebilmektedir. **Veli Can Oduncu**'lar, **Mehmet Ali Ağca**'lar silahla dolaşmaktan hoşlanan yavru kurtlar mıydı acaba? Ülkücü terörün binlerce kurbanını, "*İçimizde devlet vardı*" gibisinden bir açıklamayla geçiştirmek mümkün müdür? O günlerin kefareti sadece "*so!*" mu ödeyecektir?

Bugün demokrat bir izlenim vermeleri doğaldır. Başta İçişleri Bakanlığı olmak üzere, Sağlık Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Orman Bakanlığı, Kültür Bakanlığı ve yükseköğretimde böylesine dalbudak saldıktan sonra neden demokrat olmasınlar? Acaba bugün belli köşebaşlarına gelenlerden kaç tanesi bugünkü mevkilerini hayal edebilirlerdi? Silahlı Kuvvetler'in "*so!*"u bütün hışımıyla ezdiği bir dönemde; "*Ülkücü*" sıfatını bir anahtar gibi kullanarak her türlü kapıyı açanlar, bugün o mevkileri yitirmenin telaşı ve korkusu içinde demokrat kesildiler...

12 Eylül öncesinde "*ateşe attıkları*" gençleri hapishane köşelerinde unutup; ülke içinde ve dışında gününü gün etme sevdasına kapılanların, "*demokrat görünmekten*" başka çareleri var mı? O gençlerin bir bölümü Türkiye'yi ve MHP'yi neden terk etti?

Üniversitelerarası Kurul'un "*bilgisayarla belirlendiği*" (!) kimi jüriye bakıyorum. Aynı yabancı dil sınavına girip 40'tan yukarı not alamayan bir dizi aday, hep birlikte 70'in üzerine çıkıyorlar. Benzer olgular diğer jürilerde de görülüyor. Eğer "*ölkücü*" iseniz tüm kapılar açılıyor.

Türkiye'yi 12 Eylül öncesinde bir kan gölüne çevirmenin sorumluluğunun önemli bir bölümü MHP'ye ve MHP'nin Başbuğu Türkiye'ye aittir. Bugün "*Biz demokrat çizgimizden hiç sapmadık*" demekle bu sorumluluktan kurtulmak mümkün değildir. Birinci ve İkinci MC içinde MHP'nin işlevi ve görevi ne idi? Ne çabuk unutuluyor bunlar?

Bugün Güneydoğu sorununu iyice içinden çıkılmaz bir duruma sokan "*özel tim*" görevlileri değil mi? Sayın **Mehmet Ağar**, "*Özel tim mensupları parti flaması taşıyamazlar*" derken acaba hangi partiyi kastediyordu?

Ülke bütünlüğü "*Kürtler ne kadar Türkse, Türkler de o kadar Kürttür*" demekle sağlanmaz. Kürt Kürttür, Laz Lazdır, Boşnak Boşnaktır, Türkmən Türkmendir. Fakat bu etnik özelliklerinin üzerinde Türkiye Cumhuriyeti'nin vatandaşları olarak Türktürler ve hepsi birinci sınıf vatandaşlardır.

"*Ülke bütünlüğünü savunuyorum*" diyerek ortaya çıkan ve demokrasiyi ortadan kaldırarak ülkelerine büyük zararlar veren "*liderleri*" çok gördük ve okuduk. Sayın Türkiye'nin kafasındaki Türkiye ile benim kafamdaki Türkiye arasında büyük farklar var.

Emeğin Bedeli

Bu yazıya başlamadan önce, eski dosyaları bir karıştırdım. Ve aynı başlıkla kaleme aldığım iki yazı olduğunu gördüm. Dosyaları karıştırmamın nedeni, daha önce aynı başlıkla bir yazı daha yazmış olduğumu hatırlamam idi. *"Eğer aynı başlığı daha önce kullandıysam, bir kez daha kullanmayayım"* demiştim. Ancak aynı başlığı iki kez kullanmış olduğumu görünce, *"İki kez kullandıysam, üç kez de kullanabilirim"* diye *"Emeğin Bedeli"* başlığını attım. Ve korkarım Türkiyemiz'deki bu düzen sürdükçe, aynı başlığı daha çok kez kullanmak zorunda kalacağız.

Kapitalizmin egemen olmasıyla birlikte insan emeği de *"meta"*laşmış, yani piyasada alınır satılır bir meta haline gelmiş ya da getirilmek istenmiştir. *"Getirilmek istenmiştir"* diyorum, çünkü her ne kadar kapitalist mantık insan emeğini *"emek piyasasında"* alınır satılır bir *"mal"* gibi görmek istemişse de insan emeği bir *"mal"* değildir. Çünkü ardında insan vardır. Her şeyin *"başı"* ve *"sonu"* olan insan...

Kapitalizmin ilk dönemleri *"vahşi kapitalizm"* olarak isimlendirilir. Her türlü moral değerden ve ahlaktan yoksun bir anlayış egemendir. Tarihin çöplüğüne çoktan atılmış bulunan *"homo economicus"*un (ekonomik

insan) tek amacı vardır: Kazanmak, daha çok kazanmak. (Günümüzde kimi solcu eskisi dönekler ve akliewel yeniyetmeler, vahşi kapitalizmi yeni bir şeymiş gibi yutturmak istiyorlarsa da bu aynı bir konudur ve belki biraz ileride bu konuya tekrar döneriz.)

Vahşi kapitalizm aşamasında insan emeği gerçekten "*metalaştırılmıştı*", Ve emek piyasasında alınıp satılan bir mal gibi görünüyordu. Bir malın piyasada fiyatını belirleyen şey de o malın "*arz*" ve "*talebi*" olduğuna göre, arz neredeyse sonsuz olduğundan emeğin fiyatı her türlü insanca yaşama standartının altında belirlenebiliyordu.

O çağın kapitalist ekonomileri, ilk "*birikimlerini*" önce tarım kesiminden, sonra da kendi ülkelerinin emekçilerinin sefaletiyle sağlayabilmişlerdi. Ama insan emeği, herhangi bir mal olmadığından, bu "*tatlı dönem*" fazla uzun sürmedi. Sermayenin kahredici gücü karşısında örgütlenen emekçi kitleler, emeklerinin karşılığı olarak "*insanca yaşanabilecek*" bir alt sınır koyarak siyasal mücadeleye giriştiler. Ve kazandılar.

Bu arada kapitalizm emperyalizm aşamasına ulaşmış ve sömürgeleri kanalıyla, sömürüyü sömürge halklarının sırtına yüklemişti. Hatta bu arada emekçi kitlelere bir "*refah payı*" bile ayırabilmiş ve bu "*sus payı*" ile, emekçi kitlelerin siyasal alandaki ateşini düşürmüştü.

Kapitalizmin doğasından kaynaklanan kimi krizler "*savaş*" yoluyla çözüme kavuşturuldu. (Artık ne kadar çözüme kavuşturulabildiyse...) Ve kapitalizm "*sömürgecilik*" derken, günümüzün "*yeni dünya düzeni*" yutturmacasına kadar geldi.

Bir gazete yazısı çerçevesinde işçi sınıfı ve toplumsal savaşım tarihini ele alacak değiliz elbette. Göstermeye çalıştığım şey, insan emeğinin alınıp-satılır bir meta olmadığına mücadelesinin ana hatları oluyor. Zira ülkemizde, o eski "*vahşi kapitalizm*", sanki "*her derde deva*" yeni bir şeymiş gibi sunulmak isteniyor.

Türkiye'de pek çok hak ve özgürlük gibi, çalışanların hak ve özgürlükleri de biraz (dikkat edilsin biraz diyorum) yukarıdan aşağıya geldi. 1961 Anayasası'nın özgürlük ortamı içinde emekçi kitleler büyük özgürlükler

elde ettiler. Oysaki sendikaların kurulabilmesi ancak 2. Dünya Savaşı sonrasında mümkün olabilmiş, fazlaca bir işlevi olmayan sendikaların "*palazlanması*" ise ancak 1950'li yıllarda mümkün olmuştu.

1980 karşı devrimi, pek çok özgürlük gibi emekçi kesimlerin hak ve özgürlüklerini budadı. kimilerinin "*demokrası havarisi*" olarak yutturmak istedikleri **Özal**, yabancı sermayeyi Türkiye'ye çekmeye çalışırken, "*Gelin*" diyordu, "*Bizdeki kadar ucuz emeği hiçbir yerde bulamazsınız.*"

Özal'dan sonraki "*Özalcılar*" da benzer silahları kullanıyorlar. Bir yandan "*işsiz*" kitleyi provoke ederek "*Bakın*" diyorlar, "*Sizler bir iş bulamazken bu adamlar aldıkları ücreti beğenmiyorlar.*" Bir yandan da memurları provoke etmeye çalışıyorlar. "*İşçi memurun üç katı para alıyor, daha ne istiyor?*" diyorlar.

Oysaki Türkiye'deki işsizler de genellikle işçi ailelerinin çocuklarıdır. Bunların yükü de emekçilerin sırtındadır. Eğer canı gezip-tozmak istemiyorsa, siz hiç bir sermayedarın çocuğunun işsiz olduğunu duydunuz mu?

İşçinin memurdan çok para alması da bir başka dramdır. Sanki bunun suçusu işçilermişçesine, bu dram sürekli gündeme getirilmektedir. Eğer bugün bir devlet memuru on milyon liranın çok altında çalışıyorsa, bunun ayıbı işçilerin değil, o devleti yönetenlerindir. Vergi olarak toplaması gereken parayı sermaye kesiminden borç alarak, üstelik bir de faiz ödeyen devlet, bu durumun sorumlusudur. Ve böyle yaparak memurların çoğunu da hırsız yapmış, ahlak çöküntüsüne neden olmuşlardır. "*Benim memurum işini bilir*" lafı ne çabuk unutuldu.

Toplumun değişik kesimleri birbirine düşürülerek biraz zaman kazanılabilir. Kontrollü bir medya ile kimi gerçekler de saptırılabilir ve unutturulabilir. Ama sefalet sınırına itilen kitlelerin gazabı korkunç olur. Emeğin bedelini gasp etmek isteyenlerin sonu, hiçbir zaman hayırlı olmamıştır. Sokaklarda haykıran emekçiler, en az bu memleketi yönetenler kadar yurseverdirler.

Bunların sesine kulak vermek gerekir.

II. Bölüm

INANMAMA HAKKI

Kemalist Darbeciler...

Türkiye kazan, biz kepçe dolanıp duruyoruz. Türkiye'nin dört bucağında yeni Atatürkçü Düşünce Demeği şubeleri açılıyor, Atatürkçü platformlar oluşuyor. Bizleri çağırıyorlar, bu mutluluklarını paylaşmamızı istiyorlar. Konuşmak, tanışmak, tartışmak istiyorlar.

Elimizden geldiğince, gücümüzün yettiğince gidiyoruz. Hem oralardaki arkadaşlara destek olmak, hem de kendi "*imanımızı tazelemek*" istiyoruz. Ama bu tür toplantılarda yaşadığım sayısız mutlulukları burada, siz okurlarımla paylaşamıyorum. Zira o zaman bu sütun "*seyahat anıları*" sütununa döner.

Bu arada İstanbul'da da değişik toplantılara katılıyorum. Okullara, kulüplere, vakıflara gidiyorum. Bazen katılamıyorum. Özür diliyorum, mazeret bildiriyorum.

Allahtan yükseklik korkusundan (vertigo) kaynaklanan uçak ürküntüm var. İsveç'ten Avustralya'ya Almanya'dan Küba'ya kadar değişik yurtdışı davetler alıyorum. Bir "*he*" desem ömrüm uçaklarda geçecek. Ama

umarım eylül ayında bir Almanya seyahati yapacağım ve değişik kentlerdeki arkadaşlarla birlikte toplantılar düzenleyeceğiz.

Bu arada derslerimi de bir biçimde yürütmeye çalışıyorum. Ama artık bu işleri "*derslerden arta kalan*" zamanlarımda mı yapıyorum, yoksa bu işlerden arta kalan zamanlarda mı derslerimi yapıyorum, bilemem. Her şey birbirine karıştı...

Geçenlerde bir gün İstanbul Teknik Üniversitesi'nin Maçka'daki binasında "*Gençlik ve Demokrasi*" başlıklı bir konferans ve söyleşi yaptım. O binadaki inkılap tarihi, yabancı dil ve Türkçe okutmanlarının oluşturdukları bir platform tarafından düzenlenmişti. Öğrenciler dev boyutlu "*G Amfisi*"ni tıkabasa doldurmuşlardı. Birçoğu ayakta kalmıştı.

Atalarımız "*marifet iltifata tabidir*" demişler. Çok doğru. Bize yapılan iltifat da dinleyenlerin, ilgi duyanların çokluğu.

Bu arada kitaplarıma olan ilgiden de söz etmem gerek. "*Ne Oldu Bize?*" başlıklı kitabım, beş ayda on bin baskı yaptı. Bu arada bir de "*korsan baskısı*" yapılmış. Tam benzetememişler, ama "*6. baskı*" olarak yayımlayıp Anadolu'ya sürmüşler.

"*Laiklik*" yedinci baskıyı yaptı. Geçenlerde bir arkadaşımla "*Bu kitap neden satmadı*" diye konuşurken, birden durumun gülünçlüğüne farkettik. Laiklik bir yıl içinde yedi baskı yapmış ve 20.000'in üzerinde satmış, biz "*Neden az sattı*" diye konuşuyoruz. Tek kelime ile edepsizlik ve şımarıklık. Ama galiba her şey "*göreceli*" ve insan kolay şımarıyor...

Neyse bunları bir yanda bırakalım şimdi.

Teknik'teki konferans (bence) çok keyifli oldu. Yukarıda da değindiğim gibi, müthiş bir kalabalık, büyük bir ilgiyle dinledi. Güzel sorular soruldu. Ama bazı düşündürücü sorular da vardı.

Bir öğrenci (sanıyorum doktora öğrencisi filan olmalı, zira 'epey' ileri yaşıydı), "*Anlattıklarınız güzel, ama hocam*" dedi, "*Her on yılda bir Kemalizm adına geliyorlar ve fidanları kırıp gidiyorlar, bunu nasıl açıklayacaksınız?*"

Şaşıtm kaldım. Demek 12 Mart'ın, şimdi DYP içinde ikbal arıyan kimi savcıları Kemalist, **Deniz Gezmiş**'ler antikemalist.

Demek 12 Eylül'ün generalleri (ki onlar, **Atatürk**'ün Sivas Kongresi'nde oluşturduğu Cumhuriyet Halk Partisi'nin kapısına kilit vurup arşivini SEKA'ya göndermişlerdi) Kemalist, onlara karşı laik düzeni savunan **Uğur Mumcu**'lar antikemalist...

Saptırmanın böylesi ne duyulmuştur, ne de görülmüştür.

Bu arkadaşa hak ettiği yanıtı verdim elbette. Yakın tarihimizi unutturmaya ve saptırmaya çalışanlara izin vermeyeceğimizi söyledim.

1970 öncesi "**Dev-Genç**"'in sloganı "**Bağımsız Türkiye**" idi. Ve her yürüyüşte, en önde Mustafa Kemal'in resimlerini taşırlardı. En temel eleştirileri, Türkiye'nin Mustafa Kemal'in bağımsız ve anti-emperyalist çizgisinden ayrılmış olması idi.

Bugünkü yazımı Deniz Gezmiş'in o zamanki Hâkim Yüzbaşı **Baki Tuğ**'un savcılığını yaptığı 1 Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesi'ndeki ifadesinden bazı alıntılarla noktalamak istiyorum. (THKO Davası, Yöntem Yayınları, Mayıs 1974 s. 319 vd.)

"...Bu memlekette Mustafa Kemal'e gerçekten sahip çıkanlar varsa, onlar da bizleriz. Onun istiklal-itam Türkiye idealini yalnızca biz devam ettiriyoruz. Mustafa Kemal sağ olsaydı, bugün çok şaşırırdı..."

Türkiye'nin bağımsızlığından başka bir şey istemedim. Ve bu sebeple Amerikan emperyalizmine ve işbirlikçilerine karşı mücadele verdik. Bundan dolayı ölümden korkmuyoruz. Onu ancak işbirlikçiler düşünsün ve ancak onlar canlarının telaşına düşsün. Ve ben 24 yaşındayken, kendimi Türkiye'nin bağımsızlığına armağan etmekten onur duyuyorum..."

Gene Laiklik

Çok sayıda mektup ve faks geliyor bugünlerde. Bir kısmını zorunlu olarak yanıtlamam gerekiyor. Ancak uzun süredir beceremedim. Bir süre sonra ne yapıp edip boş bir zaman yakalayacağım ve bu türden mesajları kısa kısa da olsa yanıtlayacağım. Bu tür mesaj sahiplerinden şimdilik sadece özür dilemek istiyorum.

Bu mesajlardan anladığıma göre kimi okurlarımın gözünde "*laikliği*" temsil ediyorum, kimi okurlarımın gözünde "*Kemalizmi*" temsil ediyorum, kimi okurlarımın gözünde de "*uzlaşma-hoşgörü ve diyalogu*" temsil ediyorum. Beni "*pasifist olmakla*" suçlayanlar da olduğu gibi, "*resmi ideolojinin sözcüsü*" sıfatını verenler de var. Hepsinin canı sağ olsun. Aslında ben "*demokratlığı*" temsil etmek isterdim ama, bazı şeyler "*istemekle*" olmuyor.

Bugünkü yazımda gene laiklik kavramı üzerinde duracağım ve benzer kavramlarla birlikte (belki bininci kez) yeniden irdedeleyeceğim. Zira kavramlar sürekli karışıyor ve çok yanlış yerlere çekiliyor.

Örneğin geçenlerde laiklikle ilgili bir gazete makalesi okudum. Enfes bir makale idi. Ancak bir yerde Osmanlı İmparatorluğu'nun laik olmasından söz ediliyordu. Gene bir başka okurum uyardı beni. Dikkatimden kaçmış...

Burada "*hoşgörü*" ve "*laiklik*" karıştırılmıştı. Zaten hoşgörü kavramı laiklikle sürekli karıştırılıyor. Bunların kafalarda netleşmesi gerek. Ve bu yüzden aynı konuya tekrar tekrar dönüyorum.

Laiklik "*bir toplumda yönetenlerin yönetme yetkisini din kurumunun dışında bir kaynaktan almaları*" demektir. Ve bu nedenle laiklik, demokrasinin ayrılmaz bir parçasıdır. Her laik düzenin demokrasi olmamasına karşılık, her demokrasi, laik olmak zorundadır.

Laiklikle en çok karıştırılan kavramlar "*hoşgörü*" (tolerans), "*din ve vicdan hürriyeti*" ve "*sekularizm*" kavramlarıdır. Şimdi bu kavramları kısaca ele almak ve laiklikle olan bağlantısı üzerinde durmak istiyorum.

Hoşgörü (ya da tolerans), bir insanın kendisinden farklı düşünen insanlara ve bunların düşüncelerine, farklı inançlara, farklı değerler sistemine, farklı yaşam biçimlerine vs., "*sevecen bir tahammül göstermek*" demektir. Ve ilk bakışta laikliğe epeyce benzemekle birlikte; her laik toplum hoşgörülü olmadığı gibi, her hoşgörülü toplum da laik değildir.

Örneğin günümüz Almanya'sı, hiç kuşkusuz laik bir devlettir. Ama Alman toplumunun "*farklı*" insanlara, inançlara, yaşam biçimlerine ve değerler sistemine karşı hoşgörülü olduğunu söylemek çok zordur.

Buna karşılık Osmanlı İmparatorluğu bir din devleti olmasına karşın, engin bir hoşgörüye sahipti. Zaten eğer bu hoşgörü olmasaydı, bir cihan imparatorluğu oluşturması da mümkün olamazdı.

Kimi yazarlarımız "*şeri hukukun*" yanı sıra; geleneklere ve örf'e dayanan geniş bir "*örfi hukuk*" uygulamasına bakarak, Osmanlı İmparatorluğu'nun bir din devleti olmadığını düşünür ve ileri sürerler. Öyle şey olur mu hiç? Osmanlı İmparatorluğu 1517'de Hilafet makamının

Osmanlı hanedanına geçmesinden de önce, daha kurulduğu dönemden itibaren bir din devletidir ve Bağdat'taki Abbasi Halifesi'nden izin ve yetki alınarak kurulmuş ve daha sonra da bağımsızlığını ilan etmiş bir devlettir.

Gelelim, "*din ve vicdan özgürlüğü*"ne. Hoşgörü, "*sübjektif*" (öznel) bir davranış ve düşünce biçimidir. İnsanların "*sevecen bir tahammül*" göstermelerinin nedeni, "*canlarının öyle istemesi*"dir. Belki de aldıkları terbiye ve eğitimin öyle olmasıdır. Belki de öyle bir kültür birikimine sahip olabilirler. Fakat her ne olursa olsun, netice olarak öznel bir karar söz konusudur. Buna karşılık, insanların inanç ve düşünceleri yasaların güvencesi altına alınmış olursa, yani objektif (nesnel) bir yasa koruması söz konusu olursa, o zaman din ve vicdan özgürlüğünden söz edilmesi gerekir. Örneğin bir insanın farklı inanç ve düşüncelere tahammülü olmayabilir ama, tahammül edemediği o farklı inanç ve düşünce sahiplerine saldırdığı takdirde yasaların müeyyidesi ile (yaptırımıyla) karşı karşıya geleceğini bildiği için "*gıkını çıkartmazsa*", o toplumda din ve vicdan özgürlüğü vardır. Ve elbette kolayca görüleceği üzere, bu da laiklikten çok farklı bir şeydir.

Sekularizm ise, Almanca ve İngilizce'de "*laiklik*" yerine de kullanılan bir sözcük olduğu için zaman zaman laiklikle karıştırılmaktadır. Sekularizm, **Niyazi Berkes**'in çevirisiyle, "*çağdaşlık*" demektir ve laikliğe çok yakın olmakla birlikte farklı bir şeydir.

Laiklikle sekularizm arasındaki farkı bir başka yazımızda ele alacağız.

İnanmama Hakkı

Toplumumuzda her kafadan bir ses çıkıyor. *"Demokrasi değil mi, elbette çıkacak"* demek de mümkün, ama bana öyle geliyor ki, bu iş düşünce alanını aşmış, biraz da anarşiye kaymış gibi görünüyor.

Bu anarşinin temel nedeni, birtakım kavramların netleştirilmemiş olması ve herkesin her şeyi, istediği yöne çekebilmesi.

'*Demokrasi*' diyorsunuz, bin tane ayrı demokrasi tanımı çıkıyor. Doğrudur, demokrasinin çok farklı tanımları vardır. Ancak ne kadar farklı tanımlar olursa olsun, bu tanımların tümünde olması gereken ortak bazı noktalar vardır. Adam, *"Bana ne"* diyor, *"Ben demokrasiyi böyle tanımlıyorum."* Biraz üsteleseniz, *"Sana ne"* diyecek. Der mi der, haklı. Ama işin içinden de çıkamıyoruz.

'*Bağımsızlık*' diyorsunuz, *"Bırak bu çağı geçmiş, çağdışı kalmış kavramları"* diyorlar. '*Özgürlük*' herkesin kafasında başka başka tanımlanıyor. Akla gelen ya da gelmeyen tüm kavramlar aynı durumda. Herkes kendince yorumluyor ve herkes kendinde, farklı yorumlama yetkisi buluyor.

İslamiyet de aynı durumda. Herkes '*kendince Müslüman*' ve herkes gerçek Müslümanlığın kendi tanımladığı ve yaşadığı biçimde olması gerektiğini ileri sürüyor. Ama tümünün kaynağı aynı. Aynı kaynaktan yola çıkıp, aynı '*referanslarla*' nasıl böylesine farklı sonuçlara ulaşılabilindiğini anlamak mümkün değil. Ama oluyor işte...

Bir süreden beri '*sağ kesimde*' ciddi bir gazete yayımlanıyor. Çok az bir tirajı var. Ama çok akli başında yazılar yayımlanıyor. Kendi adıma çoğu kez, zevkle okuyor ve yararlanıyorum.

Ancak, bu gazetenin köşe yazarlarından biri, sorunlara çok bağınaz bir biçimde yaklaşıyor. İnsanı ürkütecek yorumlar yapıyor. Hep biliriz, '*mühtediler*' yani sonradan '*ihtida edenler*' (din değiştirenler) çok sofı ve katı olurlar. Bunun nedeni de eski günahlarını bağışlatmak ya da kendini ispatlamak olsa gerek. Bu arkadaş da mühtedilerden. Solun en ucundan sağın en ucuna geçti. Birikimli ve kültürlü bir insan. Ama zaten böylesi büyük hatalar yapabilmek için; herhalde çok birikimli ve çok kültürlü olmak gerek...

Geçenlerde köşesine şunları yazmış:

...Oysa akli eren herkesin teslim olacağı hakikat şu: Nereden bakılırsa bakılsın İslamiyet, tanrıtanımazlığı, putperestliği, bu ikisinden de daha çok ifsad edici özellikler taşıyan şirki, müsamaha alanına dahil etmiyor. Putperestlikle yan yana, barış içinde beraber yaşayacağı düşünülen İslamiyet, asla İslamiyet değil, adını şimdiden koyamayacağımız başka bir şeydir..."

Ve yazısını şöyle tamamlıyor.

...Eğer tanrıtanımazlık ve tanrıtanımazlar bir İslami düzende güvence altında olacaklarsa, ben Müslüman olarak kendimi tehlikede hissedeceğim. Onlara bu güvenceyi verenlerin zihniyetinin, bana dönük düşmanca tutumların kaynağı olabileceği kuşkusunu duyacağım. İtikadi bütünlükten mahrum Müslümanların üzerimde baskı kurduklarını düşüneceğim.."

Aslında bu yazıyı yanıtlamak bana değil, bir İslam düzeninde herkese yaşama hakkı olduğunu ileri süren ve yazarımızın *'itikadi bütünlükten mahrum Müslümanlar'* olarak tanımladığı kimi *'İslamcı'* yazarlara düşer. Bilmiyorum **Dilipak** bu konuda ne düşünüyor? Ama benim de düşünmek isteyeceğim birkaç nokta olacak.

Eğer bir İslam toplumunda, her türlü düşünceye ve inanca (her ne türlü inanç ve düşünce olursa olsun) yer yoksa, izin verilmiyorsa; böyle bir toplumsal ve siyasal düzeni kurma umudu ve mücadelesi içindeki insanların, demokrasi talep etmeye hakları olabilir mi?

"Ben azınlıkta olduğum sürece her türlü demokratik hak ve özgürlükten yararlanacağım, ama eğer çoğunluğu ele geçirirsem, senin demokratik hak ve özgürlüklerin ortadan kalkacak" anlayışına hangi *'demokrasi anlayışı'* izin verir? Demokrasi, böylesine basiretsiz ve akılsız bir rejim mi? Herkes ve her şey için var olan *'meşru müdafaa hakkı'* demokrasi için yok mu?

Okurlarım bilirler. Bir yazar ve öğretmen olarak yıllardan beri *'diyalogdan'* ve *'uzlaşmadan'* yana çaba gösteririm. Ama uzlaşma, daha doğrusu benim aradığım ve uğruna çabaladığım uzlaşma, asla *'düşüncede uzlaşma'* değildir. Farklı düşüncelerin bir arada yaşayabileceği bir ortamı kurmanın çabası içindeyim. Ama eğer birtakım insanlar sorununu bu biçimde ortaya koyarlarsa, elbette ortada uzlaşma falan kalmaz.

Bu yazarımız aslında çok daha iyi bir şair ve dil ustasıdır. Bir şairin ince (olması gereken) ruhundan böylesine katı yorumlar çıkabilmesini anlamakta da çok zorlanıyorum.

Ama her şey bir yana, bu yaklaşımın yanıtı bana değil, aynı cephede olan insanlara düşerdi. Umarım onlar da bu konulardaki değerlendirmelerini yaparlar. Doğrusu merakla bekliyorum.

19 Mayıs'ın Düşündürdükleri...

Yarın 19 Mayıs, **Atatürk**'ün ulusal kurtuluşu örgütlemek için Anadolu'ya çıkışının üzerinden tam 76 yıl geçmiş. Ve yaklaşık altmış yıldan beri de '*Gençlik Bayramı*' olarak kutlanıyor. Dünya üzerinde, kurduğu devleti gençlere '*emanet eden*' bir başka devlet başkanı olmadığı gibi, ulusal bayramlarından birini çocuklara ve birini de gençlere armağan eden bir devlet de yok.

Geçenlerde bir yazımda daha değinmiştim. Bu tür ulusal günlerde insan, ister istemez kendini tekrar ediyor. Ve tabii okuyucuların da içine baygınlık geliyor. Ama ne yapalım ki, bazı şeyleri ne kadar yinelersek yineleyelim; kimileri gene de anlamıyor, anlamamakta ısrar ediyor. Bundan bir ay kadar önce Bandırma Vapuru ile ilgili olarak ortaya atılan yalanlara değinmiş ve bu '*yalanlara katılan*' kimi resmi sıfatlı ve bol unvanlı tarihçi hocaların yerlerini koruduğunu yazmıştım. Aynı adamlar, aynı yerlerde oturuyorlar. Hiç de yüzleri kızarmıyor.

Mustafa Kemal'e ve onun kurduğu laik cumhuriyete karşı ortaya çıkan '*şer cephesi*' de iç ve dış desteklerle sürdürdüğü saldırısına devam

ediyor. İslam şeriatçıları, etnik ayrılıkçılar ve süper liberaller; nereyi zayıf görürlerse oraya saldırıyorlar. Bambaşka dünyaların ve bambaşka kültürlerin insanlarını böylesine bir dayanışma içinde görmek, doğrusu epey şaşırtıcı oluyor. Hele sözcüleri durumundaki gazetelerde ve yayın organlarında birbirlerine öylesine sahip çıkıyorlar ve birbirlerini öylesine destekliyorlar ki, insan "*Vallahi pes...*" diyor.

Bir ara '*Atatürk'ü Anadolu'ya Vahdettin'in gönderdiğini*' keşfettiler. Sanki aksini iddia eden var. Açıp okusalar Atatürk Söylev'de anlatır bunu. Ama kendi amacının ve Vahdettin'in amacının farklı olduğunu da vurgulayarak. Ne gam?.. Bizim süper üstatlar, Amerika'yı her gün yeniden keşfederler (Geçenlerde bunlardan biri, Türkiye'nin 2. Dünya Savaşı'nın sonunda Almanya'ya savaş açmasını NATO'ya girme arzusuyla açıkladı. Bu hatayı Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde birinci sınıf öğrencisi yapsa sınıfta kalır. Hatta bir de sıkı fırça yer. Ama hanımefendinin köşesi var. Millete akıl öğretiyor).

Vahdettin faslı bitti, Bandırma Vapuru faslı başladı. Ama resmi kayıtlar burunlarına dayanınca, pısmak zorunda kaldılar. Yalancının mumu yatsıya kadar yanarmış. Bu kez yatsıyı beklemeden söndürdük.

Bir ara bir süper zekâlı, Anadolu hareketini, '*Ermeni katliamının sorumluluğundan korkan subayların hesap vermemek için örgütlediğini*' ileri sürmüştü. Bin bir saçmalıklarla dolu bir kitabı okumadığına emin olduğum kimi akli başında (görünen) tarihçi de bu kitabı göklere çıkarınca, sert bir eleştiri kaleme almıştım. Bu saçma iddia da unutuldu giti, ama yazarının Alman hükümetinden ya da bir vakıftan aldığı ödül yanına kâr kaldı.

Şimdilerde, "*Ordu terhis edilince subaylar işsiz kalmışlardı. Yeni bir devlet kurmak zorundaydılar*" gibisinden iddialar ileri sürüyorlar. Doğrudur, ordu terhis edilmişti. Ama subaylar emekli edilmemişti. Hele Mustafa Kemal, işgal İstanbulu'nun karanlık günlerinde bir yıldız gibi parlamaktaydı.

Ülkenin en ünlü ve sevilen paşalarından biriydi. Hatta bir ara Vahdettin'in kızlarından biriyle evlenmesi bile söz konusu olmuştu. Eğer sonu gerçekten çok karanlık görünen Anadolu macerasına atılmasaydı, İstanbul'da *'bir eli yağda, bir eli balda'* yaşırdı. Sabahları Tokatlıyan'da, öğlenleri Pera Palas'ta, akşamları da Tatavla meyhanelerinde gününü gün ederdi. Hem de pek güzel becerirdi...

Anadolu bozkırlarında boynunda Vahdettin'in idam fermarıyla dolaşan Mustafa Kemal, İstanbul'u, kenara itilmiş bir paşa emeklisinin isyankâr sessizliği içinde değil, *'bir şeyler'* yapacağı belli olan parlak bir komutanın ihtiyamı içinde terk etmişti. Kenara itilmişliğin acısıyla değil, bir şeyler yapabilmenin inancıyla yola çıkıyordu.

Pusulası çalışmayan Bandırma Vapuru daha İstanbul Boğazı'ndan yeni çıkmıştı ki; İngilizler yaptıkları hatayı anlamışlardı. *"Bu adam nereye gidiyor ve neden gidiyor"* sorularının ardından, *"Derhal geri çağırın"* emirleri gelecekti.

Ama artık ok yaydan çıkmıştı ve atı alan Üsküdü'ü geçmişti. Ülkenin dört bir yanında başlayan örgütlenme çabalarını tek çatı altında toparlayacak *'lider'* Anadolu'ya geçmişti. Bu tarihten sonra Anadolu hareketi toparlanacak, örgütlenecek, düzene girecek ve meşru bir zemine, ulus iradesine dayanarak çığ gibi büyüyecektir.

19 Mayıs Bayramı nedeniyle tüm gençlerimizi kucaklıyorum. Özgür irade ve düşünceyle yetişen gençlerimizin, bilimin ışığında *'en doğruyu'* bulacaklarına inanıyorum.

Cuma Namazı...

Türkiye'de vicdan sahibi hiç kimse, *'ibadet özgürlüğünün'* olmadığını ya da kısıtlandığını söyleyemez. Hatta tam tersine, Türkiye'de ibadetini yapanlara kimsenin iliştigi duyulmamıştır, ama ibadetini yapmayanlara değişik baskılar uygulandığını biliriz.

Örneğin tüm yaşamım boyunca hiç kimseye oruç tuttuğu için bir baskı yapıldığını ne gördüm ne de duydum. Ama ramazan ayında oruç tutmayanlara yapılan baskıları hem görmüşümdür, hem de duymuş ve okumuşumdur. Küçük kent ve kasabalardaki baskıyı bir yana bırakalım. İstanbul'un göbeğinde taşlanan lokantaları, molotofkokteyli atılan bi-rahaneleri herkes bilir. Ama kendileri gibi düşünmeyenlere, din ku-rallarına kendi anlayışları çerçevesinde uyan insanlara karşı her türlü edepsizliği yapmaya hak görenler, iş lafa geldiği zaman, *"Müslümanlara baskı yapılıyor"* yalanının ardına sığınarak ağlaşmaktan da geri kal-mazlar. Ve bu tutumlarıyla edepsizliğin zirvesine ulaşırlar...

Kimi yükseköğretim kurumlarındaki *'başörtüsü'* sorununu bu sütunda defalarca ele aldım. Ben isteyenin istediği gibi giyinip kuşanmasından

yanayım. Eğer genç bir kızımız; ister inançlarının gereği, ister kendine çok yakıştığını düşündüğü için başını rtyorsa, bu onun bileceği iştir. Ama kimi '*mesleklerde*', o meslek ylerinin nasıl giyinecekleri önceden belirlenmiştir. O mesleğin okullarına girenler; nasıl giyineceklerini ya da nasıl giyinemeyeceklerini bilirler, bilmek zorundadırlar. Ama koşulları önce kabul edip, sonra '*dinimin gereği*' diyerek bu kuralları zorlamanın bir anlamı yoktur'. Ve zaten *Uluslararası Adalet Divanı*' da 'koşulları önceden bilmeleri gerektiği' için, bu konudaki başvuruları reddetmektedir.

Hemşire okuluna giren, hemşire üniforması giyeceğini bilir. Astsubay okuluna girenlerin, bir astsubayın nasıl giyineceğini önceden öğrenmiş olması gerekir. Harp okulunda okuyan ğrenci, spor yaparken "*Dizlerimi göstermem*" diye itiraz ederse; yaptığı şey inancının gereğini talep etmek değil, düpedüz '*inanç sömürüsü*' ve edepsizliktir.

Cuma namazlarının dinimizde erkekler için özel bir anlamı olduğuna kuşku duymayız. Her Müslümanın kılması farz olan cuma namazının, '*cemaat olarak*' kılınmasının gerekmesinin de bir anlamı ve sebebi vardır. Burada amaç, cemaatin önemli sorunlarının da (gereğinde) ele alınabilmesi ve dayanışma sağlanmasıdır. Ama İslamiyetin hiçbir kaynağında cuma günlerinin tatil günü olmasını öngören bir hüküm yoktur. Diğer tektanrılı dinler belirli günlere '*alışma yasağı*' getirmişken İslamiyet, böyle bir yasağı hiçbir gün için öngörmemiştir.

Ve gene tüm yaşamım boyunca cuma namazına gittiği için ya da gitmek istediği için baskı gören ve ibadeti engellenen hiçbir insan görmediğim gibi, bunun örneğini de duymadım. Gene tam tersine, özellikle küçük kent ve kasabalarda '*toplumsal baskı*'dan çekinen kimi insanların, kurallarını bile bilmeden bu namazı yalan-yanlış kıldıklarını görmüşümdür. Hele siyasetçilerin bu tür yerleşim birimlerinde oy alabilmek için (en azından) cumayı kılmaları, neredeyse yazılı olmayan bir kuraldır. Kimi siyasetilerimiz de cumayı aynı gün birkaç yerde kılar ki; bunun hesabını elbette öbür tarafta biraz zor vereceklerdir...

Tüm bunları yazmamın nedeni, TBMM'ye verilen ve öğle tatillerinin namaz saati dikkate alınarak düzenlenmesini öngören yasa önerisi oldu. Kimi arkadaşlarımızın, DYP'li bazı milletvekilleriyle ANAP ve RP'liler arasında oluşan '*koalisyon*' şaşkınlıkları, beni hayretler içinde bıraktı. Günyaydın...

Bence bu öneri, '*zemini hazırlamak*' için ve '*havayı koklamak*' için verilen bir öneri. Tepkinin şiddetini ölçmek istiyorlar. Eğer ciddi bir tepki doğmaz ve fazla ses çıkmazsa, bakın ardından daha neler gelecek. Zira zaten bütün Türkiye'de her türlü kamu kurumlarında ve özel kuruluşlarda öğle tatilleri namaz saatine göre ayarlanır. Eğer bu konuda bir '*atlama*' yapılmışsa, hemen düzeltilir. Sadece okullarda bu konuda pek özen gösterilmez ki; küçük yaştaki çocukların cuma namazları da zaten farz değildir.

En '*solcu*' sendikalarda yıllarca eğitim seminerleri yaptım. Cuma saati olunca dersler kesilirdi. Hiçbir '*Marksist*' sendikacımız, "*Cuma'dan bize ne?..*" dememiştir. Hiçbir devlet dairesinde cuma saatinde iş yapıldığını göremezsiniz. O halde böyle bir '*uyarı*'ya ne gerek var?..

Amaca yukarda da değindim. Amaç, "*Üzüm yemek değil, bağcı dövme*" Sağ basınımıza bakıyorum, bu öneriyi şiddetle savunuyorlar. Zaten savunmamaları mümkün değil. Türkiye'de '*şeriatçı sağ*' (Allah'ın bir lütfu olarak) öylesine bölünmüş ve parçalanmış ki; biri kendilerince bir hata yapsa, diğerleri üzerine çullanacaklar.

Bakalım bizim '*aslan sosyal demokratlar*' ne yapacaklar? Demokratikleşmede bugüne dek bir arpa boyu yol alınmadı. Ama günler hızla geçiyor. Bunlar arasındaki kimi isimlere bakınca, inanın çok üzülüyorum, "*Yazık*" diyorum, "*bu adamların böyle bir partide ne işi var?*"

Müslümanlığın Sınır

Hürriyet gazetesi, Strateji-Mori araştırma şirketine geniş bir araştırma yaptırmış. Sorulanlar arasında, *"Türkiye şeriatla mı yoksa demokrasiyle mi yönetilmeli"* sorusu da var.

Deneklerden yüzde 83'ü bu soruyu *"Demokrasiyle yönetilmeli"* olarak yanıtlamış. *"Şeriatla yönetilmeli"* diyenlerin oranı yüzde 11. Deneklerden yüzde 6'sı da *"Fikrim yok"* diye yanıtlamış.

Ortaya çıkan bu rakamlar bizim, *"Türk halkı samimi olarak Müslümandır, ama kendi anlayışı çerçevesinde Müslümandır. Elinde bulunan ve yararlanmasını iyi bildiği egemenlik hakkından vazgeçerek İslam şeriatına yandaş olmaz"* görüşümüze tümüyle uyuyor.

İnançla ilgili bir soruyu yanıtlarken de inançlı insanların oranının yüzde 93 olduğunu, inancı olmadığını ifade edenlerin oranının yüzde 5'te kaldığını, deneklerin yüzde 2'sinin bu soruyu yanıtlamadığını görüyoruz. Başka ülkelerde benzer bir soruya ya da benzer sorulara verilen yanıtlar, halkımızın *"inançlı"* olduğunu gösteriyor. Kendini *"inançlı"* olarak tanımlayanların oranı ABD'de yüzde 82, Kanada'da yüzde 69,

İspanya'da yüzde 64, İngiltere'de yüzde 55, Fransa'da yüzde 48 ve İsveç'te yüzde 29.

Ve Türkiye'de yüzde 93 oranında "*inançlı*" olduğunu ifade eden aynı insanların sadece yüzde 11.1'i, bir şeriat devletinden yana...

Her araştırmanın bir yanılığı payı vardır ve hiçbir araştırmayı "*mutlak doğru*" olarak ele alamayız. Hatta kimi zaman araştırmaların "*istenildiği gibi*" sonuçlanmasının yollarının arandığını ve bir ölçüde bulunduğunu da biliriz. Ancak gene de elimizde bir araştırma sonucunun bulunması, bulunmamasından daha iyi ve güven vericidir. En azından biz, görüşlerimizi kimi rakam ve oranlara dayandırırken bu görüşlere karşı çıkanların dayanacakları hiçbir rakam ya da oran yoktur.

Ben, Türkiye'de İslam şeriatından yana onları oranının yüzde 15 civarında olduğunu düşünüyorum. Bunu yıllardan beri defalarca yazdım ve dile getirdim. Bu yüzde 15 oranının Refah Partisi'nin "*oy sınırı*" olup olmadığı sorulursa bu soruya vereceğim yanıt da "*hayır*" olacaktır

Bence Refah Partisi'ne oy veren "*şeriat yandaşlarının*" oy oranı yüzde 10 civarında hatta bunun biraz altındadır. Geriye kalanlar ise diğer partilere dağılmış durumdadır. Bugünkü yapı içinde başta DYP olmak üzere ANAP ve BBP'yi bu partiler arasında sayabiliriz. Sanıyorum, birazı da Millet Partisi'ne gitmektedir. Gene görebildiğim kadarıyla "*şeriat yanlıları*" MHP'de tasfiye edilmiş ya da kendilerini soyutlayarak başka partilere ve özellikle BBP'ye geçmişlerdir.

Bence Refah Partisi'nin oy oranının yüzde 20'lere yaklaşması, halkımızın böylesine büyük oranlarda "*şeriat düzeni*" istemesinden değil, Refah'ın dışında kalan partilerin, halka "*umut ve güven verme*" konularında yetersiz kalmalarındandır.

Bu arada **Ecevit**'in DSP'si de halka umut ve güven verdiğiinden ve haklı olarak "*dürüst*" imajı vermesiyle müthiş prim yapmaktadır. Birinci parti olup olmadıklarını bilemiyorum, ama birinci parti konumuna gelmeleri de şaşırtıcı olmaz.

Hangi akla hizmet olarak sağlandığına hâlâ akıl erdiremediğim on günlük bayram tatilinde, cuma günü öğlen namazı saatinde Te-kirdağ'dan İstanbul'a dönüyordum. Yol boyunca kaç cami varsa hep-sinin önü ana-baba günüydü. Arabalarını dağlara bayırlara park eden "*yazlıkçılar*" sonunda yer bulamayınca, caddeleri de kısmen işgal et-mişlerdi. Cemaat camilerden dışarıya taşmıştı.

Bu insanlar hiç kuşkusuz samimi olarak Müslümandılar. Ama bir anket yapılsa şeriat düzeni isteyenlerin oranı yüzde 10 bile olmazdı. Onlar kendi anlayışları ve inançları çerçevesinde Müslümandılar.

Akşamleyin "*mangalı ateşleyip*" bir yandan köftelerini pişirirken bir yandan da "*ufak ufak demlenen*"ler de yemek sonrası bir kısmı kumara "*çökerken*", bir kısmı şarkı-türkü söyleyenler de aynı insanlardı. Bunların çoğu kurbanlarını kendi elleriyle kesmişlerdi. Eşleri, bayram sabahı saç-larını örtüp mezarlıkları ziyaret ettikten sonra kurban etini hazırlamış, sonra da bikinisini giyerek güneşlenmişti. Aralarında kimileri de "*kon-kene*" oturmuştu.

Ama yanlış anlaşılmasın. Türk halkının çoğunluğu bu standardın çok gerisinde yaşamakta. Zaten "*şeriatçılar*" oralarda taban oluşturmaya ve genişlemeye çalışmaktalar. Burada "*yazlıkçıları*" örnek almam, yakın bir gözlemime dayandığından. Fakat daha düşük gelir düzeylerinde de benzer bir anlayışın bulunduğu inanıyorum. Ve Hürriyet gazetesinin araştırması da bu sonucu ortaya koyduğu için siz değerli okurlarımla paylaşmak istedim.

Hodri Meydan...

Eskilerin bazı insanları tanımlarken kullandıkları ilginç bir deyim vardır. "*Sureti melek, sireti şeytan*" derler. Yani dış görünüşü melek gibi, ama içinde şeytanlık var.

Koalisyonun büyük ortağı (ya da mutlak ortağı) Doğru Yol Partisi de "*sureti liberal, sireti karman-çorman*" bir parti. Sarışın ve çağdaş genel başkanına ve kimi yöneticilerin dış görünüşlerine bakarsanız, Batılı anlamda liberal ve özgürlükçü bir parti izlenimini ediniyorsunuz. Ama içine bir baktığınız zaman, "*komandos*" da var, "*tarikatçı*" da var, "*cuntacı*" da var, "*şeriatçı*" da var. Yani tam bir çorba...

Bu partinin bizim "*aslan*" sosyal demokratlarla yaptığı koalisyonun getirdiği "*demokrasi paketi*", tam bir skandal oldu. Zaten aksini beklemek de mümkün değildi. Adamların büyük bir bölümü demokrasiye inanmıyor. Bunlarla "*demokratikleşme*" sağlanabilir mi?..

Zaten adamı oraya getiren güç, demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla işlememesi olmuş. Hiç bu kurum ve kuralları yaşama geçirir mi? Adam

aptal mı? Bindiği dalı keser mi? Yoksa bizim aslan sosyal demokratlara mı benzetiyorsunuz bunları da?..

Bir de "sivil bir anayasa" yapacağız diye tutturdular. "Tarihi toplantı..." vb. gibi hamasi nutuklar dinledik ilk aşamada. Ama tabii sonu gelmedi. Meseleyi "düğümleyen" anayasanın 24. maddesinin son fıkrası oluyor. Adamlar bunu kaldırmak istiyorlar. Ne diyor bu fıkra?..

"Kimse, devletin sosyal, ekonomik, siyasi veya hukuki temel düzenini kısmen de olsa, din kurallarına dayandırma veya kişisel çıkarı yahut nüfuz sağlamak amacıyla her ne surette olursa olsun dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez, kötüye kullanamaz"

Metin öylesine kötü bir üslup ve Türkçeyle yazılmış ki, şeytan "Bırakın kaldırsınlar" diyor. Ama şeytana uymamak gerek.

Kaldırılmak istenen fıkra bir cümlecik... Bu cümlelerin "fiili" ne? "İstismar etmek" ve "kötüye kullanmak" Peki cümlelerin öznesi ne? "Kimse"

Yani burada; "kimse, kötüye kullanmaması ve istismar etmemesi" düzenleniyor. Neyi istismar edemeyecekler? Din duygularını.

Bu arada cümlelerin birinci bölümünde "dayandırma" fiili var. Olumsuz olarak anlaşılmalı. Yan kimse düzeni "din kurallarına dayandırmayacak"...

Bizim "muhteremler" bunlara itiraz ediyorlar Bu itirazlarıyla, "Biz" diyorlar "devletin temel düzenini kısmen de olsa din kurallarına dayandırmak istiyoruz" ve "Bu yönde din duygularını istismar etmek ve kötüye kullanmak niyetindeyiz..."

24. maddenin bu son fıkrasının kaldırılmasını isteyen milletvekillerinin bundan başka bir amacı olamaz. Ve bu maddenin bu tartışmalar sonrasında "referanduma gitmesi" kaçınılmaz gibi görünüyor. Ve tüm içtenliğimle söylüyorum: İnşallah...

İnşallah bu madde referandum konusu olur da "el mi yaman, bey mi yaman" hep birlikte görürüz.

İllardan beri renkli gazetelerin köşelerinde "*Milletle devleti banştırmak gerek*" diye atıp-tutanlar, milletin devletle bir sorunu olup olmadığını görürler.

"*Kendisine dayatılan bu rejimden ötürü*" halkın ordusuna dargın olduğunu yazıp-çizenler, halkın ne düşündüğünü anlamak fırsatını bulurlar. (Tabii aynı fırsat bizler için de söz konusu...)

"*İnsanlar dinlerini yaşayamıyor*" yalanını yıllardır dillerinden düşürmeyenler, **Mustafa Kemal**'in ancak yasalarla korunabildiğine inananlar, Atatürkçüleri "*putperest*" olarak ilan edenler milletimizin laiklik ve din duyguları hakkındaki görüşlerini öğrenmek fırsatını bulurlar.

Sessiz yığınlar adına yıllardan beri yalan-dolan kampanyaları sürdüren İran ve Suudi Arabistan beslemesi kimi kalemler ve Türkiye düşmanı kimi züppeler, Türk halkının laik cumhuriyet konusundaki görüşlerini öğrenme fırsatını bulurlar.

Hiç kuşku yok ki, rejimin adı ve türü ne olursa olsun, rejimin ve devletin sahibi, o devletin vatandaşları, yani ulusudur. En katı ve kanlı dikta rejimleri bile, belli bir halk desteği olmaksızın ayakta duramazlar. Ve Türkiye şimdi bir "*kırılma noktasına*" gelmiş bulunuyor.

Demokrasinin kendilerine tanıdığı "*istediği gibi yaşama hakkı*"nı, "*başkalarnı da öyle yaşamaya zorlama*" hakkına dönüştürme fırsatının doğduğunu sanan kimi "*muhteremler*"e, halkın bir yanıtının olması gerekir.

Bu fırsatın halka verilmesi gerekir. İş bu noktaya varmadan demokrasiyi yaşatabilseydik çok daha iyi olurdu. Ama olmadı, olmuyor. O halde son sözü halk söylemeli.

Ve bu millet devletiyle "*küs*" mü, "*barışık*" mı, hep birlikte görmeliyiz. Artık utanmazca yalanlara, istismara ve zııırlıklara son vermeliyiz.

24. madde referanduma gitmeli...

Sessizliğim Haykırışımdır

Bundan altı ay kadar önceydi. İzmir'den bir mektup aldım. Açtığım zarfın içinden İzmir Karşıyaka Gümüşpala İlkokulu Türkçe öğretmeni Sayın **Türkân Özkaya**'nın 10 Kasım **Atatürk**'ü anma toplantısı için kaleme aldığı anlaşılan bir konuşma metni ve okulun müdürü Sayın **Sefa Veral**'in, Türkân öğretmene gönderdiği bir yazının fotokopisi çıktı.

8 Kasım 1994 tarih ve 410/1323 sayı ile gönderilen yazıda, hazırlanan konuşma metninin "*Atatürk'ü anma günü anlam ve önemine uymadığından*" programdan çıkarıldığı bildiriliyordu.

Bugün bu yazıyı siz değerli okurlarımla paylaşmak istiyorum. "*Altı ay önceki bir olayın artık önemi kalmadı*" demeyin. Bu tür olaylar, ilk ve ortaöğretimimizde (ve elbette üniversitelerimizde) hâlâ sürüyor. Eğer Sefa Veral gibi okul müdürleri, Türkân Özkaya gibi öğretmenlerimizin önünü hâlâ kesebiliyorlarsa, yapacak çok işimiz var demektir. Çok çalışmamız gerekiyor demektir.

Konuşma şöyle:

Sessizliğim Haykırışımdır

Sevgili Mustafa Kemal,

Asla aramızdan ayrılmayan ve hiç ayrılmayacak olan yanınla konuşmak, bunca aradan sonra, yeşerttiğin çiçeklerin haline bakmak istedim seninle.

Ütopik gelse de kimilerine, senin anlayacağını biliyorum beni. Nice erişilmez ütopyaları gerçek kılanlar, gerçekçilik adına dehlizlerde kaybolanların tarihini yazacak kadar da gerçekçidirler biliriz.

Ey dupduru gök gözlü insan, kısacık yaşamına koca bir tarih sığdıran can dostu, ne erişilmez kılınmanı isterdim senin, ne de 'tartışılmaz' tahtına oturtulmanı. Bilirim ki millerce uzaklara oturtulmanı, insanlar kolay tanıyamaz, kolay anyalamazlar. Seni bunca yıldır hâlâ anlayabilmiş olamamak bundandır. Bana bıraktığın bu ülkede, seni anlatamadım yeterince çocuklarımıza. İstemedim hiç böyle olmasını. En çok bana, en çok öğretmenine güvendiğini bilirim. Ama benim, sen kadar cesur olmadığımı farketmedin. Bunca zamandan sonra, hâlâ bu memleketin insanlarına bir şey anlatabilmenin ne zor olduğunu terennüm ederken ben; anlayamadım, Mustafa Kemal'in saltanata, saldırganlara, aşağılık köhne güçlere karşı, bir asır önce, okumaz-yazmaz topluluklardan ordu-tümen nasıl oluşturabildiğini.

*Seni tanıyamadım, başışla. İşte bu yüzden çok yüksek tahtlara oturtulmanı istememiştim. İsterdim ki yanımda, yanibaşımda, uzanırsam dokunabilirim gibi dur. Ancak ben gibi, ancak içimizden biri gibi bir insanın neler yaratabildiğini görüp kendimi de tanırdım. Ne sana dil uzatabilir, ne haddini bilmezlik ederdim, o zaman. Ne denli korkak-çıkarıcı, ne denli küçük hesaplar peşinde koşan, ne denli bilimden giderek uzaklaşan ve ne denli diplomalı cahil olduğumu bilirdim. Oysa ne çok güvenmiştin bana, öğretmenine. Yıllardır elime bir kitap almadım, yıllardır bilimsel araştırmaları-gelişmeleri izlemedim. Bundan neredeyse bir asır önce **Bedia Muvahhit**'leri yaratan sen, biliyor musun ki yıllardır tiyatroya gitmedim. İyi bir gazete okuyucusu bile değilim, ben. İşlerini*

asla şansa bırakmayan sen, bilir misin ki şans peşinde koşan, yalnızca kupon biriktirmek için gazete alan bir öğretmen Türkiye'sinde yaşıyorum.

Adına Türkiye denen bu efsaneler ülkesinde; ne vurgunlar-soygunlar, ne sahtekârlıklar olsun istedim. Okul yuvalarımızdan yüzlercesine yetecek zenginliklerimiz, gün oldu bir gecede yutuldu bilemedim. Ve gün oldu, bilmekten bile korktum, bağışla. Bilirim; "sessiz kalmak, kötülöklere geçit vermektir" bilirim; sessiz kalmak, onaylamaktır. Hep bana dokunulmasın, istedim. Oysa tam da bana dokunuluyordu. El konan benim zenginliğimdi. Yine de korktum, bağışla. Yıllarca korktuğumu itiraftan bile korktum, bağışla.

Ne mal-mülk istedim ne de servet. Yalnızca özgür Türkiye'mde mutlu öğrencilerimle aydınlık yarınlara evrilmekti tek dileğim. Ne özgürlüğü yaşayabildim doya doya ne öğrencilerimde mutlu gülümseyişleri. Naçar kaldım, bağışla.

Haykırışlarım da oldu bilirsin. Kalemimi kırdıklarında, kitaplarımı yıktıklarında, kocaman gönlümü çevreleyen bedenimi bir pazar sabahı bomba alevleriyle ateşlediklerinde zifiri karanlık güçlere karşı tek başımaydım, cesaretimi de can pahasına yaşadım bilirsin.

Günah çıkarmak değil elbette amacım. Zorlu günlerin sıcacık yürekli yiğit insanı, yalnızca senin de bildiğinden hiç kuşku duymadığım bu günlerimizi paylaşmak istedim o kadar.

Bu 10 Kasım'da sana değil asla gözyaşlarım, ama kendim için akacak. Çünkü gerçekte ölen benim. Ve benim gibi kimbilir...

Umudum o ki; çoğalan ve çoğaldıkça çağılayacak bu gözyaşlarından yeni, geleceğe ve güzele gebe bir Türkiye'nin kurak toprakları sulanacak.

Başörtüsü

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'ndaki başörtüsü sorunu, günlerden beri gündemdeki yerini koruyor. Benzer bir olay, Carrahpasha Tıp Fakültesi'nde de olmuştu. Ama olay Sivas'ta olunca birdenbire boyut değiştirdi.

Okul müdürü Prof. Dr. **Servet Özgür**, canını kurtarmak için Ankara'ya kaçmış. Tehditlerin ardı arkası kesilmiyormuş. Belki kimileri "*Merak etmeyin hocam, sizi koruruz*" gibisinden güvence de vermiştir, ama Sermet Hoca akıllı bir insanmış. Herhalde Madımak Oteli'nde o zamanki başbakan yardımcısının verdiği güvenceyi anımsamıştır...

Bu olayla ilgili görüşlerime geçmeden önce, biraz da '*türban*' sözcüğü üzerinde durmak istiyorum. Zira bu sorun, basınımızın önemli bir bölümünde '*türban sorunu*' olarak ele alınıyor. Oysa ki ortada türban mürban yok. Bu laf da YÖK'ün bir uydurması.

Bilmem anımsar mısınız, 1980'li yıllarda kimi kız öğrenciler, derslere başlarını örterek girmek istemişlerdi. O zamanki yönetim, '*tavşana kaç, taziye tut*' politikası izlediği için çıkmaza saplanmıştı. Hem Atatürkçü

hem de tarikatçıydılar, ama hanım öğrencilerin çarşafa bürünmeleri ya da başlarını bağlamaları da fazlaydı. *"Artık o kadar da olmazdı..."* Sonunda mesele gelip YÖK'e dayandı. YÖK de her zamanki gibi *'dahiyane'* bir çözüm getirdi. Derslere *'türbanla'* girilebilirdi.

Türbanın ne olduğu belliydi. Ama saçlarını *'tercihlerine'*, *'tarikatlarına'* ve *'mezheplerine'* göre bağlayan hanım kızlarımız; başörtülerine, *"İşte bu türbandır"* dediler. Ve kargaları bile güldürecek şekilde, başörtünün adı türban oldu. Ve bizim saygın yöneticilerimiz, başörtüsünü türban olarak kabul ederek YÖK'ün genelgesine uygun bir biçimde başörtüsüne göz yummaya başladılar.

Mesele sağlık alanında eğitim gören hanım kızlarımızın pratiklerinde patlak verdi. Derslere başörtüsüyle girilebiliyordu, ama tedavi sırasında ne olacaktı?

Doğrusu meselenin bu boyutu beni ilgilendirmiyor. Beni ilgilendiren husus, *"Bu mesele ilkesel boyutta nasıl ele alınmalı?"* Zaten katıldığım tüm toplantı ve panellerde, bu konuda yoğun sorular geliyor.

Her şeyden önce genel ilkemi vurgulamak isterim. Düşünce ve inanç özgürlüğüne sonsuz saygı duyan biri olarak, her isteyen istediği gibi giyinip kuşanmasından yanayım. Sarık ve cüppeyle dolaşan kimi erkeklerin ve çarşafı dolaşan kimi hanımların bu tür giysileri hiç hoşuma gitmese bile bu onların kendi bilecekleri şeydir ve yakıştığını düşünüyorlarsa ne isterlerse yapabilirler. Fakat bu düşüncem, Sivas'taki başörtülü kızlarımızı haklı görmeme neden oluyor mu? Hayır, asla.

Bence her isteyen istediği gibi giyinebilir, ama dünyanın her yerinde kimi mesleklerin belirli *'üniformaları'* vardır. O mesleği seçen insanlar, o mesleğin eğitimine talip olan insanlar, o mesleğin üyesi oldukları zaman nasıl giyinmeleri gerektiğini önceden bilirler bu bunu kabul etmiş sayılırlar.

Örneğin bir gencimiz subay olmak için harp okuluna girmek istediği zaman, orada nasıl giyineceğini bilir ve bunu kabul eder. Okula girdikten sonra *"Namaz kılarken dizlerim buruşuyor"* diyerek pantolon

yerine şalvar giymeyi talep edemez. Ya da *"Dizlerimin ve göbeğimin görünmesi, inançlarıma aykırı"* diyerek spor yaparken şort yerine asker külotu giymeyi isteyemez. Zaten isterse de adamı anında kapının önüne koyarlar.

Aynı şey, polis okulları için, astsubay okulları için ve üniforma koşulu getiren diğer okullar için söz konusudur. Ve bu arada ebe ve hemşire okulları da elbette aynı grup içinde düşünülmelidir.

Bir hanım kızımız, hemşire ya da ebe olmak istiyorsa bir ebe ya da hemşirenin üniforması nasılsa onu giymek zorundadır. Eğer bunu inançlarına aykırı buluyorsa bu mesleği düşünmemelidir. Zaten Uluslararası Adalet Divanı da buna benzer durumlar için yapılan başvuruları *"Koşulları önceden biliyordunuz"* diyerek reddetmektedir.

Kimileri bu yasa ve düzenlemeleri antidemokratik bulabilirler. Kendilerince haklıdır. Ama bu durumda yapılması gereken şey, bu yasa ve düzenlemeleri değiştirmek için çabalamaktır. Yani bu iş, siyasal bir iştir. Yasayı uygulamaya çalışan okul müdürünü ya da üniversiteyi baskı altına alarak hiçbir şey çözümlenemez.

Kimi İslamcı gazeteler, sağlık alanında çalışan Hristiyan rahibeleri örnek göstererek *"Onların başlarını örtmeleri, sağlığa zararlı olmuyor mu?"* sorusunu sormaktadırlar. Yalnız burada bir nokta unutulmaktadır. Bu rahibeler, sağlık eğitimi değil, din eğitimi görmüş insanlardır. Ve bu arada sağlıkla ilgili bilgiler alırlar. Kaldı ki bizde de bir sürü özel sağlık kuruluşunda başörtülü hemşire çalışmakta ve kimse karışmamaktadır.

Bence herkes, inancına göre yaşama özgürlüğüne sahip olmalıdır. Ama *'tebliğ'* sorumluluğu bahanesiyle kendi yaşam tarzlarını *'empoze etmeye'* çalışanların yaptığına *'özgürlük istemek'* değil, *'özgürlüğü istimal etmek'* denir.

Atatürk'ten Bıkmak...

Geçenlerde bir dost sohbetinde '*mahcup*' bir ikinci cumhuriyetçi, "*suret-i hak*"tan görünerek "*Hocam, sürekli olarak Atatürk'ten söz etmek ve sürekli olarak Atatürk'ten örnek getirmek bıktırıcı olmuyor mu*" diye sordu. "*Bana kalırsa*" diye devam etti, "*sizlerin böyle sürekli bir biçimde Atatürk'ü ön plana çıkarmanız, Atatürk'e de saygısızlık oluyor...*"

Bu düşünceleri ileri süren arkadaşın ne derecede samimi olduğunu elbette bilemiyorum. Ama doğrusu her lafın arasına bir de Atatürk sıkıştırılmasından ben de pek çok hoşnut değilim. Ama bu söylediğim şeyin biraz açıklanması gerekli.

Aslında ben kendimi "*iflah olmaz*" bir Atatürkçü olarak tanımlarım. Ve yaşamımın her aşamasında attığım her adımda "*temel belirleyici*" olan şey bu inanç ve düşüncemdir. Fakat benim Atatürkçülüğüm, Atatürk'ü kişi olarak putlaştırmak değil, Atatürk'ün yapmak istediklerini ve düşüncesini yaşama geçirmek noktasında odaklaşır.

Örneğin "*çağdaş uygarlık düzeyini*" yakalamayı, Atatürk bunu istediği için değil; böyle uygar bir toplumda yaşamak istediğim için yakalamak isterim.

"*Laik*" olmamın nedeni, Atatürk'ün laik bir devlet düzeni kurması değil, insanların inanç ve düşünce özgürlüğü içindeki bir düzende yaşamalarını istemem; ibadet özgürlüğü kadar, ibadet etmeme özgürlüğünün de bulunduğu bir düzeni hedeflememdir.

"*Tam bağımsızlık*"tan yana olmamın nedeni, Atatürk'ün "*istiklal-i tam*" ilkesini ileri sürmüş olması değil, tam bağımsızlık olmaksızın bir toplumda "*özgür*" olunamayacağını bilmemdir. Ekonomik, siyasal ve kültürel bağımsızlığı olmayan bir toplumun bireyleri asla özgür olamaz. Hatta öyle bir toplumda ekonomik olarak egemen oldukları için, kendilerini bağımsız sananlar bile bağımsız ve özgür değildir. Bugün göbek bağıyla bağlı oldukları dış çevreler, gün gelir devran döner, yüzüstü bırakıverirler onları. Aynen kuyruğundan tutulan bir farenin kapının önüne bırakılması gibi...

Ve benim mantığım çerçevesinde bir insan "*Ben Atatürkçü değilim*" de dese, "*Atatürk'ü hiç sevmiyorum*" da dese, eğer "*özgürlüğü*", "*çağdaşlığı*", "*laikliği*", "*tam bağımsızlığı*" savunuyorsa, Atatürkçüdür. Kaldı ki, Atatürk'ü sevse ne olur, sevmese ne olur?..

Buna karşılık, bir insan, din yobazlığına prim vererek kendine ikbal arıyorsa, bağımsızlık kavramından nasibini almamışsa; her lafının arasında on kez Atatürkçülükten bahsetse bile, Atatürkçü falan değildir.

12 Eylül karşıdevriminden sonra bunu ayrıntılarıyla yaşadık. Cunta yönetimi bir yandan Atatürk'ü putlaştırmaya çalışırken, bir yandan da Atatürk'ün özel vasiyetine bile tecavüz etme cüretinde bulundu. Atatürk'ün Sivas Kongresi'nden gelen partisinin kapısına kilit vurdu. Ellerindeki tüm olanaklarla laik cumhuriyeti savunan güçlerin üzerine gider ve bunları ezmeye çalışırken, Devlet Planlama Teşkilatı'ndaki "*takunyali taife*"nin lideri **Turgut Özal**'a devleti emanet etti.

Belki de gençlerimizi bir süre Atatürk'ten uzaklaştıran şey, bu akıl almaz uygulamalar ve Atatürkçülük adına yapılan kepezelikler olmuştur. Hatta belki de tüm bunlar, gençlerimizi Atatürk'ten uzaklaştırmak için bilinçli bir biçimde yapılmıştı. Atatürk'ün tam bağımsızlık ilkesini benimseyen

bir insanın, Türkiye'ye Yeni Dünya Düzeni içinde verilen ikinci sınıf role razı olması mümkün müydü?

Tüm bunları yaşayan rahmetli **Nadir Nadi**, "*Ben Atatürkçü Değilim*" diye işin içinden çıkmıştı. Zira Atatürk adının en çok dillerde yuvarlandığı dönemde, Atatürk'ün ilkeleri ayaklar altına alınmıştı.

Elbette, "*Ben Atatürkçüyüm*" demekle Atatürkçü olunmuyor. Atatürkçü olmak, Atatürk'ün inanç ve beklentilerini paylaşmakla oluyor. Atatürkçü olsanız da, olmasanız da... Kaldı ki bence, "*Atatürkçüyüm*" demek marifet değil. Ama "*Atatürkçü değilim*" demek de marifet değil.

Yazımın başında sözünü ettiğim sohbette tüm bu düşünce ve inançlarımı dile getirdim. Atatürk adının ikide bir öne sürülmesi, kimi zaman beni de rahatsız ediyor. Hatta kimi zaman başka amaçların gizlenilmesinde kullanılıyor, hatta "*ticaret metaı*" haline getiriliyor. Ama acaba bunu yapanlar gerçekten Atatürkçü mü? Hiç sanmıyorum.

Kaldı ki Atatürk adının böylesine sık gündeme getirilmesinin bir nedeni de Atatürk'e düşman olanların Atatürk'ü yıpratma çabaları değil mi? Durup durup bir şey çıkarıyorlar. Yok İstiklal Mahkemeleri'ymiş, yok Atatürk'ü'nü babasıymış, yok Bandırma Vapuru'ymuş...

Sonra da "*Hep Atatürk'ten söz ediyorsunuz*" diye şikâyetçi oluyorlar. Ancak her şey bir yana, Atatürkçü olmak lafla olmaz. Atatürkçü olmak, O'nun ilke ve düşüncelerini yaşama geçirmeye çalışmakla olur. Ama kimileri bundan "*bıkıyorlarmış*" Ne diyelim, onların da canları sağolsun.

III. Bölüm

HUKUK DEVLETİ

Hukuk Devleti

Hukuk devleti kavramı, çok karıştırılan ve bambaşka yönlerle çekilen bir kavramdır. Daha önce değişik nedenlerle bu kavram üzerinde genişliğine durmuştum. Ve bunu, zaman zaman yineledim. Fakat sürekli yanlış kullanıldığını gördüğüm zaman dayanamıyorum. Ve bu nedenle bugün bir kez daha ele almak istiyorum.

Geçenlerde bir yazımda Karadeniz'in kıyıcığındaki güzel ve küçük bir kentimizdeki idari uygulamaların çağdışı olduğunu ileri sürmüş ve "*Nerede yaşıyoruz*" sorusunu sorarak, yapılan şeylerin "*Türkiye'ye yakışmadığını*" dile getirmiştım.

Söz konusu konularda birinci dereceden sorumlu olduğuna inandığım, bu güzel kentin Sayın Valisi, geniş bir mektup göndermiş. Bu mektuplarının olduğu gibi yayımlanmasını da istemişler. Dört sayfalık bir mektubun bu köşede yayımlanması elbette mümkün değil. Yazışlarındaki arkadaşlar, zaten benim yazıların uzunluğuna bozuluyorlar. Bir de böyle bir mektubu iletirsem, yandık demektir...

Sayın Vali, yazımdaki değerlendirme ve eleştirilerin "*dost bildiğim kişilerin yanlış bilgilendirmesinden*" kaynaklandığını düşünüyor ve bu

konularda hem yeterince araştırma yapmamış olmamdan ve hem de kendilerinin görüşlerini almadığımdan şikâyet ediyorum.

Doğrusu "*laik anlayışa ve Atatürk felsefesine gönül vermiş*" olduğunu ifade eden bir Sayın Vali ile böyle "*polemik kokan*" bir karşılıklı yazışmaya girmek istemezdim. Ama kimi kavramların çok ters yorumlanması, beni buna zorunlu kılıyor.

Sayın Vali, "*Teröre ve teröriste insan hakları tanınmayacağı*" konusundaki görüşünde ısrar ediyor. Bu görüşünü desteklemek için de "*Siz de çok iyi biliyorsunuz ki; İngiltere, İspanya ve terörle mücadele eden diğer ülkeler bile teröristlerle aktif mücadele etmiş ve silahlı eylemde bulunan teröristlere hayat hakkı tanımamıştır*" diyor. Gene mektubunda, çatışma dışı ele geçen teröristlerin cezalandırılması gerektiğini vurgulayarak "*Onun için hukuk sistemlerinde idam vardır*" ifadesini kullandıklarını belirtiyor.

Çağdaş hukuk anlayışında idama yer verilmediği açıktır. Ama doğrusu ben de bu konuda bazı çelişkiler içindeyim. Kimsenin yaptığının yanına kâr kalmamasından yanayım. Ama etik olarak idamdan yana olmam da mümkün değil. Neyse, bu başka bir konu ve başka bir bağlam içinde tartışmak gerek.

Benim yukardaki paragrafta değinmek istediğim asıl nokta, teröristin "*insan haklarına*" sahip olup olmaması. Devletle terörist arasındaki çatışma silaha döküldüğü zaman "*köprülerin atılmış*" olması doğaldır. Silahlı bir çatışmada "*ölmemek*" çabasındaki devlet görevlisinin, sırasında "*öldürebileceğini*" kabul etmek gerekir. Ancak devlet görevlisinin "*yargısız infaz*", yapmaya hakkı yoktur. Böyle bir davranış, net bir biçimde suçtur ve böyle bir davranışa kalkışan görevlinin yargılanarak mahkûm edilmesi gerekir.

Sayın Vali, "*insan hakları*" ile "*hayat hakkını*" karıştırmasının yanı sıra "*Teröristin hayat hakkı yoktur*" diyerek, çok ciddi bir hata yapmaktadır. "*Zanlı*" ayrı bir şeydir, "*suçlu*" ayrı bir şeydir. Bunun saptanması, yargılanması ve cezalandırılması, bağımsız yargının işidir. Ama eğer soruna

Sayın Vali gibi yaklaşılsa silah kullanma yetkisi verilmiş olan herkes, aynı zamanda yasaların uygulayıcısı konumuna girer.

Sayın Vali, mektubunun bir başka yerinde şu satırlara yer vermektedir:

"...İlimizde hukuk devleti anlayışına uygun olarak, hatta hukukun üstünlüğüne dayanarak yasaların emrettiği sınırlar içinde her türlü örgütlenme ve toplantı serbesttir.

Ancak kanunların öngörmediği ve müsaade etmediği örgütlenme, toplantı, gösteri ve yürüyüşlere izin verilmemektedir. Hukuk devleti olmanın bir gereği de kanun hâkimiyetini sağlamaktır. Kanunlara riayet etmeyenler hakkında yine kanun ve mevzuat çerçevesinde yasal işlem yapılmaktadır..."

Şimdi konunun asıl *"barn teline"* gelmiş bulunuyoruz. Yasaların uygulandığı her devlet, hukuk devleti değildir. *"Biz kanunları uyguluyoruz"* demekle hukuk devleti olunmaz. Hukuk devletinden söz edilebilmesi için, o yasaların *"hukuka uygun"* olması gerekir. Hukuk devleti olabilmesi için yasaların *"çağdaş ve evrensel"* hukuk kurallarına uygunluğu aranır.

Hem Türkiye'deki yasaların *"çağdışı"* olduğunu dile getireceğiz ve hem de bu yasalara uygun davranıldığı zaman *"hukuk devletinden"* söz edeceğiz. Olur mu böyle şey! Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde iktidar ve muhalefet partilerinin anlaşmaya vardığı bir sürü antidemokratik yasa ve yasa hükmünü, hukuk devleti adına uygulamak, ne zamandan beri kanun hâkimiyeti olarak tanımlanıyor?

Benim de katıldığım *"Laiklik ve Demokrasi"* başlıklı panele katıldığı için sadece bir güvenlik görevlisi için disiplin soruşturması açılmış ve bu toplantının siyasal amaçlı olmadığı kanaatine varıldığı için, meslekten ihraç edilmemiş. Laf mı bu şimdi? Ya aksi bir kanaate varsalardı?

Sayın Vali, benim yazımın *"yargıyı etkileme amacına mı yönelik olduğu"* endişesini de dile getiriyor. Vallahi pes.. Birileri yasaları istediği gibi yorumlayacak, istediği tasarrufları yapacak. Sonra bunlara yargı yoluyla

itiraz edildiği için, kimse ağzını açamayacak... Ayrı şeyler bunlar. Bunlar Türkiye'ye gerçekten yakışmıyor. Atatürkçü olmak lafla olmaz. **Kenan Evren** de Atatürkçü idi...

Ama bu işleri yapanlar Atatürkçü ise ben herhalde rahmetli **Nadir Nadi** gibi "*Atatürkçü değilim*"...

Solcu Olmak Ve Jakobenizm

Öylesine çarpıtmalar yaşıyoruz, kavramlar öylesine altüst ediliyor ki zaman zaman hayret etmemek mümkün değil. "*Yahu, bu adamlar bu işleri bilgisizliklerinden mi yapıyorlar?*" diye düşünüyorum. Ama bakıyorum konumlarına, mümkün değil. Bulundukları yerlere eş-dost hatırı ile gelmiş bile olsalar, geçtikleri aşamalarda çevreye '*kulak kabartsalar*' bu hataları yapmazlar. O halde, geriye tek bir olasılık kalıyor ki o da, '*bilinçli*' bir çarpıtmayla karşı karşıya olmamız.

Bugünlerde sık sık karşılaştığımız bir görüş, bir iddia var. Efendim, "*Türkiye'de kendisini solcu sananlar Jakoben gelenekten geliyorlarmış ve bu yüzden solcu olmaları mümkün değilmiş.*" Burada kastedilen '*solcular*', bizim gibi solcular. Yani Kemalizmin sol bir çözümlemesini yapan ve yeni koşullar karşısında günümüze uyarlamaya çalışan insanlar kastediliyor.

Yukarıdaki görüş bir '*saptama*' ve bir '*iddia*'dan oluşuyor.

Yapılan '*saptama*', Türkiye'deki solcuların önemli bir bölümünün Jakoben bir gelenekten gelmeleri.

İleri sürülen '*iddia*' da, Jakoben gelenekten gelenlerin solcu olmalarının mümkün olmaması.

Öncelikle şunu vurgulamak isterim ki yapılan saptama, doğrudur. Türkiye'de solcuların (kendini solcu sananlar değil) önemli bir bölümü Jakoben gelenekten gelir. Jön Türklerden beri gelen bir anlayış çerçevesinde, kendinde '*halkı ve devleti kurtarma*' misyonunu gören Türk aydını, bu anlayışını cumhuriyet sonrasında da sürdürmüş ve bu anlayış çok partili yaşama kadar sürmüştür.

Ancak bu saptamanın doğru olmasına karşılık, ileri sürülen iddia yanlış ve terstir. Zira Jakoben bir gelenekten gelmek, solcu olmayı engellemez. Tam tersine, Jakobenizm, solcu olmanın başlangıç noktasını oluşturur.

Aslında bu sütunda da yüzlerce kez değindim. Solcu olmak bir '*marifet*', bir '*ayrıcılık*' değildir. Ama nedense Türkiye'de kimileri kendi '*ipe-sapa gelmez*' kimi düşüncelerini solculuk olarak tanımlamak için, '*sol*' kavramını da tersyüz etmektedir.

Sol ve sağ arasındaki ayrım, '*düzenin değiştirilmesi*' çerçevesinde odaklaşır. Ve Fransız Devrimi'nden beri, düzeni değiştirmekten yana olanlar '*solcu*', düzeni sürdürmekten yana olanlar '*sağcı*' olarak tanımlanırlar.

Devrim Fransası'nda (elbette genel çizgiler içinde) düzeni değiştirmek isteyen sınıf, '*üçüncü sınıf*' adı da verilen, '*halk sınıfı*' idi. Bunun öncülüğünü '*burjuvazi*' yapıyordu. Ama burjuvazinin (serbest meslek erbabı, tüccar vb.) yanı sıra emekçi kesimler ve bunların temsilcileri de aynı sınıf içinde yer alıyordu.

Düzeni korumaya çalışanlar ise '*soylular*' (aristokratlar) ve '*ruhbanlar*' idi. Ancak kırsal kesimden gelen kimi '*köy papazları*' da '*halk sınıfı*'na daha yakın idiler.

Fransa'da burjuvazi, iktidara ortak olduktan sonra, niteliğini değiştirdi ve '*düzenden yana*' ağırlığını koydu. Yani bir anlamda '*sağcılaştı*'. Buna karşılık burjuvaziden kimi kesimleri de kapsayan emekçi bir muhalefet başladı. Yani '*halk sınıfı*' parçalandı ve bir kısmı, düzeni temsil eden bir

konuma gelirken bir kısmı, '*sol muhalefeti*' sürdürdü.

Jakobenler, burjuvazinin en '*aydınlık*' ve en '*dinamik*' kesimi idiler. İnsanlara kuru kuruya özgürlük sağlamanın mümkün olmadığını ve '*özgürlüklerin, ancak bu özgürlükleri kullanma olanağı olanlar için*' bir anlamı olabileceğini savunuyorlardı. Ve bu çerçeve içinde '*eşitliği*' dile getiriyor, '*yüce cumhuriyet ideali*'ni ortaya koyuyorlardı.

(Günümüzde kimi '*muhteremlerin*', Jakobenizmi totaliterizmle eşanlamlı kullanmak istemeleri, inanın midemi bulandırıyor...)

Jakobenizme göre devletin temel görevi, '*insanların eşit olabileceği bir ortamı oluşturmak ve ancak o ortam oluştuktan sonra özgürlükleri korumak*' idi. Ve bu ortam oluşuna kadar '*devrimci bir şiddet*' uygulanmasını da mubah görüyordu. Kaldı ki '*eski düzenin*' temsilcilerinin elleri de armut toplamıyordu. '*Gasp etmiş*' ve yüzyıllardır sürdürmüş oldukları ayrıcalıkları bırakmak istemiyorlardı.

O dönemlerde Jakoben olmak demek, '*cumhuriyetçi*' ve '*devrimci*' olmak demektir. Eski kokuşmuş düzenin ayrıcalıklarına ve sömürüsüne karşı olmak demektir...

Ve bu devrimci ruh, dalga dalga tüm Avrupa'ya yayıldı. Özellikle üniversite kentlerinde Jakobenizm, hem '*ilericiliği*' ve hem de '*yurtseverliği*' temsil ediyordu.

Ve **Karl Marx**, ilk devrimci gıdasını bu düşüncelerden aldı. Ruhunu isyanla dolduran duygu ve düşünceleri, ilk kez Jakobenlerin satırlarından çıkarttı. 1840'larda Paris'e geldiği zaman '*inançlı*' ve '*heyecanlı*' bir Jakoben idi. Daha sonra **Engels**'le tanışacak ve İngiltere'de sanayi işçilerinin durumunu anladıktan sonra, kendi özgün kuramını geliştirecektir.

Ve 1995 Türkiye'si'nde '*Mürekkep yalamış*' kimi akıllı eweller, '*Jakobenizmi*' solcu olmanın önündeki engel olarak görüyor ya da yut-turmak istiyor. İnsaf...

Ne demiş **Victor Hugo**: '*İhtilallerin üstünde gerçek ve adalet; fırtınaların üzerindeki yıldızlı gökler gibi sürer gider...*'

Kimileri ne yapsa boştur.

Demokratikleşme

Öğrencim ve arkadaşım **Şeref Özgencil**'in özel bir TV kanalı için hazırladığı "*Soru Yağmuru*" başlıklı program, gitgide daha keyif verici olmaya başladı. Bunda Şeref'in canlı yayına alışması kadar, seçtiği konular ve konukların da önemi var. Sanıyorum ondan başka hiç kimse, farklı cephelerden bu kadar insanı bir araya getiremez (Tabii sevgili **Ali Kırca** hariç...). Bu programa şimdiye dek birkaç kez katıldım ve soru yönelttim. Kimi zaman yanıt aldım, kimi zaman alamadım. Siyasetçilerimiz "*kıvırtmakta*" gerçekten uzmanlaştılar. "*Hiçbir şey söylemeden*" saatlerce konuşabiliyorlar. **Osman Bölükbaşı**'nın aktif siyaseti neden bıraktığını artık daha iyi anlıyorum. Etrafımızda yüzlerce Bölükbaşı var.

Katıldığım son "*Soru Yağmuru*"nun iki konuğu vardı. Bunlardan biri, insan haklarından sorumlu Devlet Bakanı Sayın **Algan Hacaloğlu**, öbürü ANAP Grup Başkanvekili Sayın **Hasan Korkmazcan**. Bu iki konuk, yukarıda tanımladığım "*siyasetçi*" kavramının epey dışında kalıyorlardı.

Hasan Korkmazcan'ı, daha öğrencilik günlerimden tanırım. Aynı dönemde cemiyetçilik yaptık. Fakültelerimiz ve içinde yer aldığımız cep-

heler farklıydı, ama ne de olsa aynı koşulların ürünüyüydük. Ve otuz yıldır, o kendi doğru bildiği yoldan gider, ben kendi doğru bildiğim yoldan giderim. Bu da hoş bir şey.

Algan Hacaloğlu'nu da SODEP İstanbul İl Başkanı'yken tanımıştım. Daha sonra sanıyorum Barbaros Bulvarı'ndaki işyerinde ziyaret etmiştim. Saatlerce konuşmuştuk. Ve aynı "*frekansta*" olduğumuzu memnuniyetle görmüş, "*İşte böyle insanlar siyaset yapmalı*" diye düşünmüştüm. Önlerinde ne kadar zamanları olacak bilemiyorum, ama insan haklarından sorumlu devlet bakanı olarak, ciddi katkıları olacağına eminim.

Son Soru Yağmuru'nda, bu iki sayın konuşmacıya yönelttiğim soruların bugünkü yazımla ilgisi yok. Sorduğum şey, "*ne derece iyimser oldukları*" idi.

Fazla şaşırtıcı olmayan yanıtlar aldım.

Toplantıda çok renkli isimler vardı. Ama renklilerin "*en renklisi*" hiç kuşkusuz Liberal Parti Genel Başkanı **Besim Tibuk** idi ("*Bu Liberal Parti nerede*" diye soranlara çok kızıyor).

Konu demokratikleşme olunca, ister istemez Türkiye'deki askeri darbeler ve bunların sorumlularına geldi. 1982 Anayasası'nın ünlü 15. maddesi ortaya kondu. 27 Mayıs'ın, 12 Mart'ın ve 12 Eylül'ün sorumluları cezalandırılmadıkça, daha doğrusu yargılanmadıkça, bu tür girişimlerin ardının kesilmeyeceği dile getirildi.

Baktım 27 Mayıs "*devrimi*"; 12 Mart "*müdahalesi*" ve 12 Eylül "*karşı-devrimi*" ile aynı kefeye konuyor, "*güme gidiyor*" Hemen müdahale ettim, "*27 Mayıs'ı diğerleriyle aynı kefeye koyamazsınız*" dedim. "*El-bette aynı kefeye konamaz*" diye atıldı Besim Tibuk; "*27 Mayıs'ı yapanların sorumluluğu çok daha ağırdır*"

Buyrun bakalım. Mesele çok daha farklı yerlere gitme eğilimini taşıdığından, konuyu kapattık. Ama tabii kapanmadı. Birkaç gün sonra **Fehmi Kuru** aynı konuyu ele alarak bizim gibi "*27 Mayıs'ı diğer askeri*

girişimlerden farklı bir biçimde değerlendirme eğiliminde olanları" eleştirdi. Ama seviyesiz ve yakışıksız bir üslup kullandı. İnsan zaman zaman "*Acaba bunlarla konuşma üslubu konusunda Hikmet haklı mı?*" diye düşünüyor.

Bir askeri hareketin "*demokrasiye karşı*" olması için, o memlekette demokrasinin var olması gerekir, tüm kurum ve kurallarıyla işlemese bile. Ayrıca iktidarda olanların "*demokrat olması*" ve "*demokrasiye sahip çıkması*" gerekir. DP iktidarında bunların hangisi vardı? Toplumların bu kadar unutkan olmalarına izin vermemeliyiz.

Hitler iktidara seçimle geldi. Alman halkının özgür iradesiyle sağladığı "*parlamento çoğunluğu*" ile "*diktatörlüğünü*" oluşturdu. Demokrasiye son verene kadar "*demokrasi dışı*" hiçbir uygulaması yoktu.

Şimdilerde bu konularda çok sayıda kitap yayımlandı. Alman ordusu içinde değişik gruplar, Hitler'i devirmek için planlar yapmışlar. Ancak becerememişler. Eğer bu gruplardan biri, bir cunta, darbe girişiminde bulunsa ve başarılı olsa, "*demokrasiye karşı*" bir harekette mi bulunmuş olacaktı, demokrasiyi mi hedeflemiş olacaktı?

Yanlış anlaşılma istemiyorum. DP yönetimi elbette bir Hitler yönetimine benzetilemez. Ama son yıllarında demokrasiye pek ilgisi yoktu ve gitgide geriye kalıyordu. Zaman zaman ayrıntısına da girmiştim, ama kısaca yineleyeyim. Demokrat Partiyönetimi "*çoğunluk iradesi*" ile "*ulusal iradeyi*" karıştırmıştı ve demokrasiyi salt bir "*çoğunluk yönetimi*" olarak görüyordu.

Her zaman söylerim. 27 Mayıs "*askerin kışladan çıkma alışkanlığının*" başlangıcı olarak, kötü bir gelenek doğurmuştur. Ama çaresizdiler. Ve getirdikleri 1961 Anayasası ile Türk demokrasisine en az 30 yıllık bir ivme kazandırmışlardı. Toplumun gözlerini bağlayan siyah kuşak, 1961 Anayasası'nın getirdiği özgürlük ortamı ile çözülmüştü.

Böylesine yakın tarihimizi unutmak ve saptırmak mümkün mü? Güneş balçıkla sıvanır mı, mızrak çuvala sığar mı?..

Referandum Üzerine...

Bugünlerde, önce devletin üst düzeylerinde başlayan ve sonra kademe kademe sokağa kadar inen bir referandum tartışması sürüyor. Bir demokraside aslanan, sorunların halka inmesi, yani sokağa gelmesidir. Ama bir sorun sokağa geldiği zaman; hem içeriğinden önemli ölçüde bir şeyler yitiriyor ve hem de bambaşka yerlere çekiliyor. Referandum denildiği zaman, yanıtlanması gereken bir dizi sorun vardır.

— Öncelikle referandumun demokratik bir kurum olup-olmadığının tartışılması gerekir.

— Üçüncü olarak böyle bir teklifin Sayın **Demirel**'den gelmesinin '*insafli bağdaşır*' olup olmadığının düşünülmesi gerekir.

— Ve nihayet, yasal yapının böyle bir şeye uygun olup-olmadığının incelenmesi, gerekir.

Şimdi bu soruları sırayla ele alıp, yanıtlamaya çalışalım.

Öncelikle şunu vurgulamak isterim ki; bence referandum demokratik bir kurumdur. Zira bir demokraside egemenlik halkta olduğuna göre temel bazı konularda halkın eğiliminin; görüş ve düşüncelerinin be-

lirlenmesinde, demokrasi adına zarar değil, yarar vardır. Referandum '*temsili demokrasi*' konusunda getirilen kimi eleştirileri de zayıflatabilecek bir kurumdur. İnsanların '*temsil yetkisini*' birilerine vermeleri esası üzerine kurulu olan temsili demokraside, insanların egemenlik hakkı, seçimlerin bittiği andan itibaren bir ölçüde ortadan kalkar.

Bir adaya ya da bir partiye oy veren vatandaşlar; seçimlerden bir süre sonra o aday ya da partinin, bekledikleri gibi çıkmaması durumunda bile, verdikleri temsil yetkisini geri alamazlar. Seçim döneminin sonuna kadar ya da bir sonraki seçimlere kadar '*temsil yetkisi*' gaspedilmiş durumdadır.

İşte temel bazı konularda referanduma gidilmesi, temsil yetkisini devretmiş olan vatandaşların eğilimlerini belirlemek açısından yararlıdır. Hatta bir noktada '*temsilcilerin*' temsil yetkisini aşmamalarını; sağlamanın da bir yoludur.

Gelelim ikinci noktaya. Acaba özgürlükler bir demokraside '*referandum konusu*' yapılabilir mi? Hayır, asla yapılamaz. Zaten özgürlüklerin kısıtlanamaması ve çoğunluk karşısındaki azınlığın da varlığını sürdürebilmesi ve devletin koruyucu kanatları arasına alınması, demokrasiyi diğer rejimlerden ayıran temel özelliktir. Sayın Demirel'in bir zamanlar sık sık yinelediği gibi, "*İktidar ve çoğunluk her yerde vardır. Rejimin niteliğini anlamak için çoğunluğa değil, çoğunluk karşısındaki azınlığa bakmak gerekir, yani muhalefetin ne derecede özgür olduğuna bakmak gerekir.*"

Demokrasi sadece '*çoğunluk rejimi*' demek değildir. Demokraside çoğunluk canının istediği her şeyi yapamaz. Eğer yaparsa bunun adına demokrasi değil, çoğunluk baskısı ya da çoğunluk tahakkümü denir. Ve çoğunluğun baskısı, baskıların en korkuncudur. Hiçbir yere kaçamazsınız.

Nasıl bireysel özgürlüğün sınırı, başkalarının özgürlükleri ise; bir demokraside siyasal özgürlüklerin sınırı da başkalarının özgürlükleridir.

'Çoğunluk böyle istiyor' diye eğer bu özgürlükleri kısıtlarsanız, ne özgürlükçü rejim kalır ortada, ne de demokrasi.

Şimdi üçüncü soruya geçelim. Acaba böyle bir teklifin Sayın Demirel'den gelmesinin insafla bağdaşır bir yanı olabilir mi? Asla olamaz. Zira 1987'de siyasal haklarından yoksun bulunan Demirel, bu konuda yapılan bir referandumu (çok haklı olarak) bir '*demokrasi ayıbı*' olarak nitelemişti.

O referandum sırasında ağustos sıcaklığında Mersin'de, Adana'da, Gaziantep'te, Edirne'de Türk-İş'in düzenlediği kapalı salon toplantılarında döktüğüm teri anımsıyorum da doğrusu bu teri bugün helal edemiyorum.

O zamanlar Demirel'in, yaşadığı bunca acı ve sıkıntıdan sonra artık '*demokratlaştığını*' düşünüyordum. Bir hekim arkadaşım, bir insanın ellisinden sonra değişmesinin tıbben mümkün olmadığını söylediği zaman, fena halde tartışmıştım. Ama korkarım o haklı çıktı. Ve ben de '*bilime inanmamanın*' dersini aldım.

O referandumda yasaklara '*hayır*' demek için arkadaşlarımı nasıl etkilediğimi anımsadığım zaman, doğrusu hiç de mutlu olamıyorum. Bu konuda Sayın Demirel'in çok daha özenli ve tutarlı olmasını beklerdim.

Ve nihayet son soru: Yasalarımız böyle bir referanduma uygun mu?

Bu sorunun da kısa bir yanıtı vardır: Hayır.

Eğer bir anayasa değişikliği söz konusu olsaydı, mesele daha kolay çözümlenebilirdi. Ama bir yasa maddesi için referanduma yasal olarak bulunmamaktadır.

Peki o halde yapılmak istenen ne? Bir bardak suda, neden böyle bir fırtına kopartılıyor?

Doğrusu bu soruyu yanıtlamak için yerim kalmadı. Belki ilerde bu davranışların ardındaki psikolojik nedenleri konu alan bir başka yazı yazarım. Ama bunun nedenlerini okurlarımın çoğu zaten biliyor...

Sosyalizm Öldü mü?

SSCB'nin çökmesi ve Doğu Bloku'nun dağılması; kimilerinde sosyalizmin sona erdiği umudunu yeşertti. Oysa ki dünyada sömürü olduğu sürece sosyalizm de olacak, sosyalistler de.

SSCB sosyalist bir devlet değildi. Doğu Bloku'ndaki devletlerin çoğunluğunun da sosyalizmle bir ilgileri yoktu. Bunlar toplumsal yönü ağır basan ve genellikle emek kökenli insanların siyasal olarak yükseldiği tek parti yönetimleriydi. Ancak o halleri ile bile, bir dizi önemli sorunun altından kalkmışlardı.

İnsan yaşamına damgasını vuran tüm temel sorunlarda büyük mesafeler almışlardı. Bu ülke insanların; sağlık, eğitim, istihdam, konut ve sosyal güvence diye bir sorunları yoktu. Belki eksikleri vardı ama, işsizlik diye bir sorun tanımıyorlardı. 40 m² mi olur, 50 m² mi olur, herkesin kafasını sokacak bir evi vardı. Hiç kimse "*Hasta olursam ne olurum?*" ya da "*Emekli olunca ek bir işi nereden bulurum?*" gibisinden sorunlarla uğraşmıyordu.

Fakat hızla küçülen dünyamızda (bence haklı olarak) daha çok tüketmek ve daha iyi yaşamak isteyince sistem çöktü. Artık ötesini onlar düşünsün...

Başta SSCB olmak üzere tüm Doğu Bloku ülkelerinin "*asalakları*" ve "*parazitleri*" vardı. Bunlar Moskova'dan direktif alır ve "*harçlıklarını*" Moskova'dan çıkarırlardı. Ve bu harçlığı "*başkalarıyla paylaşmamak*" için binbir dümen çevirirlerdi. Bu "*ekmek kapıları*" kapanacak diye uykuları kaçardı. Diğerlerini bilmem ama bizim "*TKP taifesinin*" yaptıklarını düşününce ve hele aklıma Dr. **Hikmet Kıvılcımlı**'ya yapılanlar gelince, bugün bile utanç ve kızgınlığım birbirine karışıyor.

Ama görebildiğim kadarıyla onlar pek utanmıyorlar. Hâlâ konuşacak ve başkalarına akıl öğretecek kadar yüzsüzler? Zaten bir kısmı da Yeni Demokrasi Hareketi'ne kaplandı. **Cem Boyner**'e mübarek olsun...

Sosyalizm ölmüş... Hadi canım sen de. Daha dün ağzına "*sınıf*" sözcüğünü alanları komünist olmakla ve memleketi Moskova'ya satmakla suçlayanlar, bugün meydanlarda "*işçi sınıfı*" diye nutuk atmıyor mu?

Sol partilerin tüm sloganları ve programları, kendini muhafazakâr olarak tanımlayan partilerce benimsenmedi mi?

Nasıl ölmüş sosyalizm.

Spartaküs, Roma lejyonlarına yenilince, kölelerin özgürlük savaşı sona mı erdi?

Almanya'da köylü ayaklanmaları kanla boğulunca, kırsal kesimde özgürlük mücadelesi bitti mi?

Fransa'da 1848 ayaklanması ve 1871 komünü başarısızlıkla bitince ve işçi sınıfının onbinlerce önderi kurşuna dizilince, işçi sınıfı mücadelesinin sonu mu geldi?

Nasıl bugün "*yeni dünya düzeni*" ve "*neoliberalizm*" tek seçenek olarak sunulmak isteniyorsa, bundan 150 yıl önce de liberalizm tek seçenek olarak sunuluyordu. İngiltere İmparatorluğu'nun çökeceğine kimse ihtimal vermiyordu. Ne oldu sonunda? Paldır küldür gitti İngiltere.

İnsanların kafasını istedikleri kadar karıştırınsınlar. Sömürü sürdükçe sosyalizmin mücadelesi sürecektir.

Haksız ve insafsız bir "*bölüşüme*" direnmeyecek mi insanlar, karşı çıkamayacak mı? Sesini yükseltmeyecek mi?

Fırsat eşitliğinin gitgide ortadan kalkmasına ve sınıflar arası farkın bir uçuruma dönüşmesine seyirci mi kalacaklar, "*Allah'ın bir hikmeti mi*" diyecekler?

Daha ilkokul öncesinde başlayan bir eğitim farklılaşmasına itiraz edilmeyecek mi? Tüm olanakların toplumun üst kesimlerinin, sermaye sınıfının çocuklarına sağlanmasına isyan etmeyecekler mi? Fukaralık ve "*ikinci sınıf vatanış olmayı*" bir kader olarak mı kabul edecekler?

Sağlık güvencesi, istihdam güvencesi olmayan; sürekli işsizlik korkusuyla yaşayan insanlar kör mü, aptal mı? Tüm olanakların bir avuç sermayedara sağlandığını görmüyorlar mı, bunun nedenlerini düşünmüyorlar mı?

Tüm bu çelişkilerin insanların içine sindiğini mi sanıyorsunuz siz? Sosyalizm ölür mü hiç?

Dün devrimi çok sevenlerin bazıları, bugün başka yerlere kapılınsalar bile; dün mangalda kül bırakmayanlardan bir bölümü, bugün sermayenin ve sermayedarın soytarısı olsa bile, sosyalizm ölmedi. Bugün "*derlenip, dürülen bayraklar*" yarın elbet tümüyle açılır ve meydanları gelincik tarlaları gibi süsler. Belki de o gün fazla uzak değildir.

Tüm okurlarımın 1 Mayıs Bayramı'nı yürekten kutluyorum.

Devlet Başkanı

Türkiye'nin son on beş yılına damgasını vuran hususlardan biri de "*devlet başkanı*"nın konumunun, yetki ve sorumluluklarının tartışılması oldu. Daha doğrusu sorumluluklarının değil, yetkilerinin sınırı tartışılıyor. Ne biçim bir anlayışsa, sorumluluğu kabul etmeyen kimi insanlar, yetki söz konusu olduğu zaman, "*her şey bana*" diye ortaya çıkıyorlar.

Yasalarımızdaki düzenlemeleri ve bu düzenlemelerden ortaya çıkabilecek boşlukları bir yana bırakalım. Parlamenter bir rejimde "*devlet başkanı*"nın konumu bellidir. Parlamenter bir rejimde devlet başkanı, "*yasama*" ve "*yürütme*" arasındaki dengeyi sağlamakla görevli, ulusun ve devletin "*bütünlüğünü*" temsil eden, "*sorumsuz*" bir konumdadır.

Devlet başkanı kuramsal olarak "*sorumsuz*" sayılır, çünkü insanlar, gruplar, partiler ve olaylar karşısında (gene kuramsal olarak) "*taraf*" değildir ya da taraf olmaması beklenir. Parlamenterizmin tarihsel gelişimine baktığımız zaman da bunun nedenlerini görebilir, devlet başkanını neden "*yetkisiz*" ve "*sorumsuz*" kaldıklarını anlayabiliriz.

Devrim sonrası Fransı'sında kısa ömürlü olan 1. Cumhuriyet; başta Fransa olmak üzere aynı yolda gitmekte olan tüm ülkelere "*neyin ya-*

pılması" ve *"neyin yapılmaması"* gerektiği konusunda çok önemli mesajlar ve dersler vermişti. Yasama meclisinin yetkilerinin olağanüstü geniş tutulmasının ortaya çıkaracağı sakıncaları anladılar. Eğer bir meclis hem yasama ve hem de yürütme gücünü elinde tutarsa, bu meclisi denetleyenlerin ya da denetleyebilecek olanların *"diktatörlaşmesine"* engel olabilecek hiçbir güç kalmıyordu.

Hiç kuşkusuz *"egemenlik kayıtsız ve şartsız ulusundu"*, ama ulus, egemenliğini *"temsilcileri"* vasıtasıyla kullanabilecekti. Ve ulusun gerçekten egemen olduğu tek gün, temsilcilerini seçtiği gündü. Kaldı ki, o gün ne denli egemen olduğu bile tartışılabilirdi. Ve sonunda *"kralın mutlak otoritesine"* karşı devrim silahına sarılanlar, bir parlamentonun denetimini eline geçiren bir ya da birkaç kişinin *"mutlak egemenliğinin"* ya da *"mutlak otoritesinin"* zeminini hazırlamış oluyorlardı.

Yüzyıllar süren mücadelelerle kralların merkezi otoriteleri önemli ölçüde törpülenmiş ve otorite, meclislerle kral arasında paylaşılmıştı. Yani halkın seçtiği parlamentolar, kralın otoritesini frenlemekteydiler. Ama yetki ve otoritesi gitgide artan parlamentoları frenleyecek yeni bir düzenlemeye gereksinim vardı.

İşte bu gereksinimler, ortaya yeni bir anlayış çıkardı. Yasama ve yürütme bir ölçüde birbirinden soyutlanıyor ve araya bir denge unsuru olarak *"devlet başkanı"* sokuluyordu. Bu, bir kral olabileceği gibi (meşruti monarşi ve demokrasiler) halkın ya da parlamentonun seçtiği cumhurbaşkanı ya da devlet başkanı da olabiliyordu (cumhuriyetler).

Eğer devlet başkanı halk tarafından seçilirse, yetki ve sorumlulukları geniş olmak zorundaydı. Zira kendini seçenlere karşı direkt bir sorumluluk taşırdı. Bu tür rejimlere, *"başkanlık sistemi"* adı verilirdi.

Devlet başkanı parlamento tarafından seçildiğinde, salt bir denge unsuru olarak düşünüldü ve yetkileri kısıtlı tutuldu. Bu tür rejimlere de parlamenter cumhuriyet ya da demokratik cumhuriyet adı verildi.

Bütün Avrupa demokrasilerinin çoğunun meclisli yapılarını korumalarının nedeni, yukarıda çok kısaca değindiğimiz tarihsel ko-

şullardır. Monarkların mutlak egemenliğini parlamentolarla frenleyen insanlar, parlamentoların mutlak egemenliklerini kötüye kullanma olasılıklarını da monarklarla engellemek istemişlerdir. Ve bu monarklar da gelişime ayak uydurabildikleri için varlıklarını sürdürebilmişlerdir.

Ancak "*gidişata*" ayak uyduramayan hanedanlar devrilmiş ve yerine cumhuriyetler kurulmuştur. Bunlardan kimi, başkanlık rejimini yeğlemiş ve monark sanki halkın seçtiği bir "*devlet başkanına*" yerini terk etmiştir. Kimi ülkeler ise yetkinin çoğunu, halkın seçtiği parlamentolara vermiş ve parlamentolardan seçilen devlet başkanlarını yetkisiz ve sorumsuz kılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti bu ülkelerden biridir.

Devlet başkanının yetkisiz ve sorumsuz kılınması, demokrasinin işlerliği açısından bence yararlı bir düzenlemedir. Zira lideri "*tabulaştırma*" konusunda çok hevesli görünen halkımızın, seçimle gelen bir devlet başkanını hızla "*diktatörleştirebileceği*" endişesini taşıyım. Hele kitle iletişim araçlarındaki köşebaşlarını tutmuş olan "*yağcı takımının*" en akli başında insanı bile yoldan çıkarabileceğinden korkarım.

Ama kimileri "*başkanlık rejiminin*" Türkiye için daha yararlı olabileceğini düşünebilir. Bu da bir görüştür. Ama yasal çerçevesi olmayan böyle bir anlayışı, sanki yasal çerçevesi varmışcasına uygulamaya çalışmak, en basitinden "*yasaya karşı hiledir*"

Bir cunta başkanı olarak kendini devlet başkanı seçtiren **Evren**'den sonra **Özal** da benzer bir tutum içine girmek isteyince, bunu en çok eleştiren insan, şimdi Çankaya'da oturuyor. Ve işin hoş ve ilginç yanı, şimdi o da aynı şeyleri istiyor...

Anımsamak

Geçenlerde yazdığım bir yazıda Aristo mantığını hafife almıştım. Bunun nedeni "*kolay anlaşılabilir*" olmak idi. Fakat galiba işin dozunu kaçırmışım. **Hüseyin Batuhan**'dan müthiş bir azar mektubu geldi. İşin kötüsü (!) çok haklıydı. Ve bunun üzerine bu tür gündelik yazılarda, "*ustalara*" pek değinmemeye kararı aldım.

Fakat bugün gene dayanamıyorum. Biraz **Platon**'un "*idealar âleminden*" söz edeceğim. Zira günümüz Türkiye'sinde öyle şeyleri, öylesine unutturmak istiyorlar ki bazı şeyleri sanki "*idealar âleminden*" anımsamaya çalışır bir duruma düştük.

Platon'un düşünce sisteminde "*idealar âlemi*" denilen bir dünya vardır. Bu âlemde ya da dünyada; her şeyin doğrusu ve gerçeği yaşanmıştır. Ve bu dünyadaki her şey "*gerçek*" ve "*doğrudur*" İşte "*ruh*" (yeniden doğuş-reenkarnasyon) gereği sürekli bir gelişim içindeyken zaman zaman idealar âlemini anımsar ve kavramları yerli yerine oturtur.

Örneğin dünyanın hiçbir yerinde gerçek bir adalet yoktur. Ama insanların kafalarında bir "*adalet*" düşüncesi ya da anlayışı vardır. İşte bu

düşünce ya da anlayış, insanların "*adalet ideasını*" anımsamalarından kaynaklanmaktadır.

Aynı şey diğer kimi kavramlar için de söz konusudur. İnsanlar, yaşadıkları dünyada ve dönemde var olmayan kavramları anımsarlar. Zira o kavramların var olduğu bir idealar dünyasında yaşamışlardır.

Platon'un düşüncesini daha fazla genişletmek istemiyorum. Ama birkaç satır daha açmazsam, korkarım gene protesto mektupları gelecek. Platon'a göre '*ruh*' bedenden bedene geçerek ya yukarıya ya da aşağıya doğru gelişir ya da geriler. Bu, insanın yaşam biçimine ve beklentilerine bağlıdır. Eğer insan bu sınavı başarı ile veremezse ruhu daha aşağı düzeyden bir canlıya geçer. Eğer bilgece bir yaşam sürmüştse, ruhu daha ileri bir insanın bedenine geçecektir.

Platon'un bu '*idealar âlemi*' düşüncesiyle eski Hint felsefesi arasındaki bağlantıları bir yana bırakarak artık günümüze gelelim.

Günümüz Türkiye'si'nde kimi kavramlar unutturulmak isteniyor. Bilinçli ve etkin bir propagandayla kafalarımız iğdiş edilmek isteniyor. Daha dün yaşanan şeyler, insanların gözlerinin içine bakıla bakıla yadsınmak ya da saptırılmak isteniyor. Olacak şey değil...

Bağımsızlık, çağdaşlık vb. gibisinden makro kavramlar zaten altüst edilmiş durumdaydı. Şimdi sıra bireysel kavramlara geldi.

Örneğin dürüstlük kavramı, örneğin çalışkanlık kavramı, örneğin başarı kavramı, örneğin ahlak kavramı. Tüm bu kavramlar artık, eskisinden farklı anlamlarda tanımlanıyor ve anlaşılıyor. Toplum zaman zaman bu kavramların ne olduğunu anımsamakta zorlanıyor.

Bundan yirmi yirmi beş yıl önce '*dürüst*' insan denilen bir insan tipi vardı. İşini hakkıyla yapmaya çalışan ve çalıştığı işe göre haksız olmayan kazançla yetinen bir insandı bu. Ücretliyse ücretini hak etmeye çalışırdı; tüccarsa malını normal bir kârla satmaya çabalardı. İster bireysel namus kavramından gelen bir '*doğruluk*' kavramı, ister dinsel inançtan gelen bir '*helal kazanç*' kavramı, bu insanın tanımlanmasının temellerini oluşturunurdu.

Bugün '*dürüst insan*' kavramından söz ettiğiniz zaman, kimi insanlar 'o da neymiş' sorusunu sorar oldular...

Çalışmak, kimilerinin gözünde enayilikle eşdeğer anılamıy kulanılmaya başlandı. Daha önce de değinmişim. Bir gün özel bir televizyon kanalında uzun boylu bir gazeteci övünerek "*Artık çalışma devri geçti*" diyordu. "*Artık insanlar ellerindeki değerleri akıllıca kullanarak çalışmadan yaşamayı da öğrendiler...*"

İnsanlar ellerindeki değerleri nasıl kullanacaklar acaba? Birileri bir şeyler üretmese, ellerindeki değerleri kullanmak isteyenler; ne yiyecekler, ne içecekler? Bilgisayarlar ne zamandan beri buğday ekip biçiyor, ne zamandan beri yün üretiyor? Eğer birileri gerçekten bir şeyler '*üretmese*', '*bilgi toplumunun*' insanları birbirlerini yerler. Üstelik aralarındaki kavgayı da taş ve sopayla yaparlar...

'*Başarı*' kavramı da altüst edilen kavramlardan biri. Artık tüm ölçüler bir yana bırakıldı, başarının ölçüsü para oldu. Eğer para kazanıyorsanız, eğer yaptığınız iş para getiriyorsa başarılısınız. Eğer yaptığınız iş parayla ölçülmüyorsa ağızınızla kuş tutsanız yararı yok. Sizi başarılı saymıyorlar.

Aynı şey ahlak için de söz konusu. Paranız varsa ahlakınız kusursuz. Ama paranız yoksa ahlakınız da yok.

Her şeyi unutturmaya çalışıyorlar insanlara. Ama bir '*idealar âlemi*' olmuş olsa da, olmasa da bazı şeyleri unutturamayacaklar. Ve insanlar, bugün çok gerilerine düşmüş olsalar bile '*insanı insan yapan*' özellikleri hep anımsayacaklar ve bugün olmasa bile yarın bunlara ulaşmanın savasına girecekler.

Bir Mektup

✍

Bu sütunun okurlarının büyük bir kısmının **Emile Zola** adını bildiğine eminim. Fransız gerçekçi edebiyatının bu dev ismi, aynı zamanda "*çağının sorumluluğunu taşıyan*" bir aydın olarak, ülkesinin her türlü sorununa ilgi duyardı. Ve elbette siyasal sorunlar en yoğun bir biçimde ilgisini çekerti. Emile Zola'nın bu yönünü, en net bir biçimde "*Dreyfus Davası*" olarak isimlendirilen bir olayda görürüz. Yahudi kökenli bir subay olan **Alfred Dreyfus**, Almanlar hesabına casusluk yapmakla suçlanmış ve ordudan çıkarılarak casusluk suçundan mahkûm edilmişti. Ve bu olay, günümüzden tam 100 yıl önce 1894'te gerçekleşmişti.

Emile Zola, Dreyfus'un haksız yere mahkûm edildiğine ve bunun kökeninde Yahudi düşmanlığı ve Fransız militarizminin yattığına inanıyordu. Ve bu inancın ışığı altında, tüm resmi organ ve sorumlu kişileri kaşısına alan müthiş bir kampanyaya girişti.

Bu mücadelenin öyküsünü merak edenler, Emile Zola'nın bu konuda yazdığı ve Yalçın Yayınları tarafından geçenlerde 4. baskısı yapılan "*Dreyfus Olayı*" (Adalet İçin Bir Savaşım Öyküsü) başlıklı kitabı inceleyebilirler.

Dreyfus Davası'yla ilgili olarak Emile Zola'nın iki mektubu (broşür olarak yayımlanmıştır) vardır. İlk gençliğimde okuduğumda yüreğimi ürperten bu mektuplardan biri "*Gençliğe Mektup*", öbürü "*Fransa'ya Mektup*" başlığını taşır. Bugün size "*Fransa'ya Mektup*" başlığını taşıyan broşüründen bazı bölümleri, **Muammer Tuncer**'in Türkçesiyle aktarmak istiyorum. Belki ileride bir gün, "*Gençliğe Mektup*"tan bazı bölümleri de sizlerle paylaşırım.

Siz değerli okurlarım bu mektuptaki "*Fransa*" sözcüklerini "*Türkiye*" olarak değiştirebilirsiniz elbette. Zira bazı şeyler sanki Türkiye için söylenmiş gibi... "*...Geçirmekte olduğumuz korkunç manevi karışıklık günlerinde, kamu vicdanının kararır gibi görüldüğü bir sırada sana sesleniyorum ey Fransa, ulusum; yurdum...*

...Ne oldu böyle? Ne oldu da senin halkın, ey Fransa, senin iyi yürekli ve sağduyulu halkın korkunun zalim pençesine, hoşgörmezliğin, yobazlığın karanlıklarına düştü? ...Fransa; seni sevenlerin, senin onurunu ve yüceliğini isteyenlerin yürekleri için ne büyük bir üzüntü, ne dayanılmaz bir acıdır bu? Halkının oluşturduğu bu bulanık ve çalkantılı denize yüreğim burkularak eğiliyor ve seni en güzel mutluluğunu yitirme tehlikesiyle karşı karşıya bırakan fırtınanın nedenlerini soruyorum. Hiçbir şey bundan daha kahredici olamaz. Kaygı verici belirtiler görüyorum bu fırtınada. Bu durum karşısında her şeyi söylemeyi göze alıyorum. Çünkü yaşamım boyunca bir tek tutkum oldu: Gerçeği söylemek. İşte şimdi de ödevimi sürdürmekten başka bir şey yapmıyorum...

...Ve işte, Fransa, seni gelişigüzel sürükleyen çılgınlıkta ilk önce basını görüyorum. Her sabah kendimi basının yalanları, alçakça sövgüler ve ahlak bozukluğu içinde buluyorum. Senin efsane niteliğindeki erdemlerin, aydınlık zekân ve sağlam sağduyun bu ölçüde allak bullak edilirse gerçeği ve adaleti nasıl isteyebilirsin?

...Ve daha nereye gidiyorsun, biliyor musun Fransa? Kiliseye dönüyorsun; geçmişteki yobazlığa ve din devleti yönetimine dönüyorsun.

O yönetim ki en ünlü evlatların savaşımıla üstesinden gelmişler, kafalarını ve kanlarını vererek onu yok ettiklerine inanmışlardır...

Papazların gericiliğini yadsımaya kalkıyoruz. Oysa bu gericilik her yerde kendini gösteriyor; politikada, sanatlarda, basında, sokakta!.. Cumhuriyet her türlü gericilerin istilasına uğramıştır; onlar cumhuriyeti kaba ve zalim bir aşkla seviyorlar, onu boğmak için kucaklaşıyorlar...

...Fransa, kısacası senin kamuoyunu oluşturan etkenler şunlar: Kılıca duyduğun gerek, seni yüzyıllarca geriye götüren papaz gericiliği, seni yönetenleri, seni yiyenlerin ve sofrayı bırakmak istemeyenlerin, doymak bilmeyen hırsları; sana yalvarıyorum Fransa, yine büyük Fransa ol, kendine gel, toparla kendini... Bir yanda askeri diktatörlük, bir yanda kilise gericiliği. İstediyini bu mudur Fransa? Sana pahalıya mal olan her şeyin; dinsel hoşgörünün, herkes için eşit adaletin, tüm yurttaşların kardeşçe dayanışmasının tehlikeye girmesini mi istiyorsun?..

...Tüm namuslu evlatların, tüm özgür kafalar, cumhuriyeti kuran ve onu tehlikede görünce ürpermesi gereken tüm engin yürekler bizimle birlik olmak için ayaklanmayacaklar mı?

İşte onlara sesleniyorum, Fransa. Bir araya gelsinler, konuşsunlar, yazsınlar! Kamuoyunu, durmadan zehirlenen ve çıldıran o sade, gösterişsiz, iddiasız insanları aydınlatmak için bizimle birlikte çalışsınlar. Yurdun ruhu, gücü, zaferi ancak adalette ve gönül yüceliğindedir...

...Ve bu senin şeref için böyle olacaktır, Fransa. Yüreğimdekorku yok. Biliyorum ki sağduyuna ve sağlığına boşuna kastedilmiştir. Her şeye karşın geleceğin aydınlıktır. Her zaman sevinçle uyanıp gerçeği ve adaleti bulacaksın."

Gençliğe Mektup

21 mart salı günkü yazımda **Dreyfus** davasıyla ilgili olarak **Emile Zola**'nın "*Fransa'ya Mektup*"unu yayımlamış ve aynı konuyla ilgili olarak gençliğe yazdığı bir mektup olduğunu belirterek, "*Belki de ileride bir gün yayımlarım*" demiştim.

Salı sabahı 09.30'dan itibaren okuldaki telefonum çalışmaya başladı. Okurlarımdan önemli bir bölümü, "*Gençliğe Mektup*" başlıklı broşürden de bir şeyleri özetlememi istiyorlar. Ve sonunda ben de bu yazımı, o mektuba ayırmaya karar verdim. İç ve dış politikamızdaki çok önemli gelişmeler konusundaki düşüncelerimi de biraz "*serinlemeye*" bıraktım.

Bu mektupla ilgili olarak önce şunu söyleyeyim ki Zola'yı, bu broşürü yayımlamaya zorlayan husus, Yahudi düşmanlığı ve Fransız militarizminin başlarını döndürdüğü kimi gençlerin, Dreyfus'a karşı olan tutumları olmuştur. Zola, burada da (önceki mektubunda olduğu gibi) "*olanı*" değil, "*olması gerekeni*" ele almakta ve yüceltmektedir.

Sokaklarda çeteler halinde koşuşup duran, öfke ve heyecanlarımız

adına gösteriler yapan, tedirgin vicdanlarınızın haykırımlarını duyurmak gereğini hisseden gençler; nereye gidiyorsunuz? Öğrenciler; nereye gidiyorsunuz?

Nüfuzunu kötüye kullananları mı protesto edeceksiniz? Politik uzlaşmalardan ve yaşamın günlük alçaklıklarından habersiz, deneyimsiz ruhlarınızda yanan gerçek ve adalet ateşini küçümseyen mi oldu?

Toplumsal bir haksızlığı mı düzelteceksiniz? Coşkulu gençliğinizle protestolar yağdırarak mutluların ve bu dünyadan nasibini alamayanların yazgılarını bu denli yanlış tartan teraziyi mi kınayacaksınız?

İnsan soyunun hoşgörüsünü, bağımsızlığını doğrulamak adına özgür kafalarınızı, bilimin iflasını ilan ederek eski yanlışlığa sürüklemek isteyen kimi dar kafalı yobazları ıslığa mı tutacaksınız?..

Ben gençliğimde Quartier Latin'in (üniversite bölgesi **T.A.**), gençliğin yüce tutkularıyla, özgürlük aşkıyla, beyinleri ezen ve ruhları baskı altına alan kaba güce karşı duyulan kinle titrediğini gördüm. İmparatorluk yönetimi altında gençliğin haksızlıklara mertçe karşı koyarak görevini yerine getirdiğini, hatta kimi zaman haksız bile olsa, özgürlük için her zaman savaştığını gördüm... Gençlerde yirmi yaşın o güzel çılgınlığının kutsal ateşi yanıyordu. Tüm umutların gerçek sayıldığı, yarının kusursuz bir düzenin zafer günü olarak görüldüğü yaşıtı o.

Öğrenci gençliği ayaklandıran bu soylu tutkuların öyküsünü başlangıcından ele alacak olursak görürüz ki gençlik, haksızlıklar karşısında her zaman çileden çıkmış; horlananların, yüzüstü bırakılanların, mazlumların yararına, zalimlere ve güçlülere karşı her zaman coşmuştur. Ezilen halklar için gösteriler yapmıştır...

Tüm acı çekenlerin, bir kalabalığın ya da zorbanın zulmü altında inleyenlerin savunmasını üstlenmiştir. Quartier Latin'in coşup ayaklandığı söylendiği zaman, işin arkasında gençliğin adalet ateşini yaktığından emin olabildiniz. Ölçülü davranmak kaygısından uzak, coşkuyu bir yürek ödevi haline getiren bir ateşti o. Ve o ne içten coşku, sokaklardan akan o ne taşkın ırmaktı!

Bugün de yurdun tehlikede olduğu, Fransa'nın bir hainler çetesi tarafından galip düşmana terk edildiği bahanesinin ortaya atıldığını biliyorum. Ancak soruyorum: Gerçek olanı, haklı ve akla uygun olanı ortaya çıkaran o içgüdüsel sezgiyi, berrak önseziyi taze ruhlarda, politikaya yeni atılan gençlerde bulamazsak kimde bulabiliriz? O gençler ki sağduyularını henüz hiçbir etken karartmamış olmalı. Entrika yıllarının bozduğu politikacılar, besleklerinde birtakım uzlaşmalarla yollarından sapan gazeteciler, en çirkin yalanları kabul edebilirler; göz kamaştırıcı aydınlıklara gözlerini kapayabilirler. Onların bu davranışlarını anlamak, nedenini açıklamak kolaydır. Ama akıl almaz yanılgıların ortasında gençliğin tertemiz kalmaması, namus ışıyla aydınlanan açık gerçeğe dosdoğru yürümemesi için hiçbir neden göremiyorum. Aksi takdirde gençlik kangren olmuş demektir...

Ey gençlik! Sana yalvarıyorum; seni bekleyen büyük ödevi düşün. Sen, geleceğin kurucususun. Önümüzdeki yüzyılın temellerini atacaksın. O yüzyıl ki sona ermekte olan çağın ortaya koyduğu gerçek ve adalet sorunlarını çözecektir...

Gençlik! Babalarının çektiği acıyı anımsa. Şimdi senin yararlandığın özgürlüğü elde etmek için onların kazanmak zorunda kaldıkları korkunç savaşları düşün...

Gençlik, gençlik! Her zaman adaletten yana ol. Kafanda adalet düşüncesi kararsa tüm düşünceler karşısına çıkacaktır... Adaletin yerine getirilmesini sen kalkıp istemezsen kim isteyecektir? Sen ki bizim kişisel kavgalarımızın dışındasın. Sen ki henüz hiçbir karanlık işe kendini kap-tırıp lekelenmedin. Seni ki tertemiz ve iyi niyetli sesini yükseltebilirsin.

Gençlik , gençlik! İnsancıl ol, yüce gönüllü ol...

Toplumun Solu

Bu köşemde okuyucu mektuplarına pek yer vermek istemediğimi bilir okurlarım. Belki bir noktada "*okurlarıma karşı haksızlık etmiş*" gibi his ederim kendimi. Benim yazdığım bir şeyi okumak isteyen insanlara, bir başkasının yazdığı bir şeyi okutmanın pek de doğru olmadığını düşünürüm. Ama kimi zaman öylesine önemli ve güzel mektuplar alıyorum ki, bunları siz değerli okurlarımla da paylaşmak istiyorum.

Zaten işin bir de "*öbür yanı*" var. Bana yazan kimi okurlarım da yazdıklarının değerlendirilmesini istiyorlar. Elbette bunların bazılarını kimi zaman değerlendiriyorum. Ama bir kısmı da aklımın dağarcığında kör-lenip gidiyor. Ve çoğu zaman iki satırla teşekkür bile edemiyorum. Lütfen bağışlasınlar.

Bugün Anayasa Mahkememizin değerli bir raportörünün bana yazdığı mektubu sizinle paylaşmak istiyorum. Kendilerinden izin almadığım için adını vermiyorum. Ama ulaşabilme imkânım olsaydı, eminim adının verilmesinde bir sakınca olmadığını söylerdi.

10 Şubat 1995 tarihli mektup, "*Sayın Ateş*" diye başlıyor ve devam ediyor:

"7 Şubat 1995 günlü Cumhuriyet'teki yazınızı ' ulusçu, ulusalcı ve yurtsever olmaksızın nasıl solcu olunabileceğine bir türlü aklım ermiyor. Acaba sosyal demokrasi, demokratik sol vb. gibi solculuk türleri arasına züppe sol ya da özentili sol gibisinden bir başka kategori mi ekleysek' sorusuyla bitiriyorsunuz.

Sayın Ateş, sizin o kategoriye soktuğunuzu sandığım kişiler, kendilerine ad bulmuşlar. **Ahmet Altan**, 29.1.1995 günlü Milliyet'te yayımlanan yazısında bu kategoriye 'toplumun solu' olarak adlandırıyor. Onlara göre toplumun solu evrensel değerlere sahip, piyasa ekonomisinden, küreselleşmeden, özelleşmeden yana bir kategoridir. 'Ulusal sol'un 'devletin solu' olarak adlandırıldığı bu yazıda ne hazindir ki bir de itirafta bulunuluyor ve 'Bugün, bu iki partinin (TKP ve TİP), Marksizmi bilen üyelerinin pek çoğu... sanayicilerle aynı... cephenin içinde duruyorlar... Bu iki grup da Türkiye'nin bugünkü yapısına kıyasla çok daha ileri bir düzen olan kapitalizmin ülkeye bütün kurallarıyla yerleşmesini... istiyorlar' deniliyor.

Görüldüğü gibi kapitalizmden yana olan günümüz 'toplumun solcuları' aynı zamanda küreselleşmeyi ve özelleştirmeyi de savunurlar. Ve bunu belki de evrensel değerlere sahip olmakla açıklarlar. Oysa küreselleşme, yetkin ağızlarca da belirtildiği gibi emperyalizmin günümüz koşullarına uydurulmuş biçimidir. Yeni sömürü düzeninin yeni adıdır. Ve bu düzene karşı çıkan Kemalistler, onların değişiyiyle 'devlet solcuları'dır.

Küreselleşme 'ulusal devlet' düzenini düşman olarak görür. Hani yine Kemalistlerin oluşturduğu 'ulusal sol'un savunduğu devlet düzenini. Çünkü bu düzen onların oyununu bozacak tek düzendir. Bu düzenin temeli olan Kemalizm, devletçilik ve halkçılık ilkeleriyle sömürü düzeninin, kapkaççı düzenin en büyük düşmanıdır. Küreselleşme denilen yeni emperyalist oyuna ve insanın emeğinin sömürülmesine izin vermez.

Bu olgulara sahip çıkanların kendilerine 'sol' adını yakıştırmalarına akıl erdirmek, doğrusu olanaklı değil. Sanırsınız Kemalizmi karalama çabası,

bu çelişkinin ana nedeni. Anılan yazıda bu çaba yine sergileniyor ve Kemalizme iki kara alınmak isteniyor: Yazılana göre Kemalizm kaynaklı 'ulusal sol', 'ırkçı'dır ve Kemalizm 'kullar grubu' yaratmıştır.

Öteden beri savunduğum bir görüş var: Dini politikaya alet eden din-cilerle laiklik tartışılmaz. Çünkü tartışmadan beklenen sonucun alınması olanaksızdır. şimdi buna bir yenisini eklemem gerekiyor: Kendini toplumun solcusu sayan grupla da Kemalizmi tartışmanın bir yararı yok. Çünkü bilimsel olarak kanıtlanmıştır ki, ulusal solcuların görüş temelini oluşturan 'Atatürk milliyetiliğ'i' ırk temeline dayanmaz. Tek lke, tek devlet ve bu devleti oluşturan tek ulus vardır. Bu ulus çok değışik etnik kökenli yurttaşlardan oluşur. Ulusalcılık etnik kökene değil, kültürel kökene dayanır.

Kemalizmin 'kullar grubu' yarattığı gibi bir saçmalamayı ise ilk kez duydum. Osmanlı döneminin 'kul'undan Türkiye Cumhuriyeti'nin yurttaşını yaratan, onlara insan olduklarını duyumsatan, kadın-erkek eşitliğini sağlayan ve kadına toplumdaki önemli, değerli yerini veren Kemalizmin 'kullar grubu' yarattığını söylemek için insafı da yitirmek gerekir.

Duygularımı ve düşüncelerimi sizinle paylaşmak istedim."

IV. Bölüm

HAYRET Bİ'ŞEY...

Hayret Bi'sey...

Bizim gençliğimizde insanlar mümkün olduğunca güzel bir Türkçeyle konuşmaya çalışırlardı. O zamanların ünlü bir sinema oyuncusu "tamam" yerine "temem", "yaşa" yerine "yeşşe" vb. sözcükler kullandığı için çok kızardık. Hani "kızardık" derken, doğrusu kimlerin kızdığını da pek bilemiyorum. Galiba ufak bir azınlıktık biz. Zira tüm çocuklar birbirlerini "yeşşe" diye selamlarlardı...

Bu türden türetme sözcükler zaman içinde galiba biraz nitelik kazandılar. Ama benim gözümde sempati kazanamadılar. "Temem"lerin, "yeşşe"lerin, "abidik-gubidik"lerin yerini başka sözcükler aldı. "Hayret bi'sey" gibi, "süper..." gibi, "Ay inanmıyorum..." vb. gibi. Ve bu tür sözcüklere de çok kızmama karşın; zaman zaman kullanmaktan kendimi alamıyorum.

Ve doğrusu bu hafta sonu, kimi arkadaşlarımla, cumartesi günü bu köşede yayımlanan "Müdahalenin Düşündürdükleri" başlıklı yazımla ilgili eleştirilerini duyunca, "Hayret bi'sey..." demekten kendimi alamadım.

Çok ilginç bazı yaklaşımlar var Türkiyemizde. Kimi insanlar (haklı olarak) her türlü kısıtlamalardan arındırılmış bir düşünce özgürlüğünü talep ederken, galiba bşnu sadece kendileri için istiyorlar. (Her ne kadar sık sık "*Kendim için bir şey istiyorsam namerdim*" deseler bile...)

Örneğin Türkiye'de düşünce özgürlüğü "*şampiyonlarına*" göre; bir insan pekala PKK'ye sempati duyabilir, **Apo**'da lider özellikleri bulabilir ve pekala Türkiye'nin federatif bir yapıya dönüştürölmesini ve hatta parçalanmasını isteyebilir. Güneydoğu'da on binlerce askerimiz sanki gölgelerle savaşıyormuşçasına; bunun, sadece "*düşünce özgürlüğü*" kapsamında olduğunu ileri sürerler.

"*Peki, kabul. Siz öyle düşünebilirsiniz. Ama ben PKK'nin demokratik bir siyasal örgüt olduğunu düşünmüyorum*" dediğiniz an yandınız. Ne "*resmi ideolojinin sözcüsü*" olmanız kalır, ne "*militarist Türkiye Cumhuriyeti'ni savunmanız.*" Ve siz bunu dile getirdiğiniz anda "*jandarma dayağının*" da sorumlusu olursunuz. Kürt kökenli fukara köylüye zulmeden özel tim görevlisinin de. Onlar üç yaşında bebeleri kurşuna dikenlerin sorumluluğunu taşımazlar. Ama siz köy yakanlardan sorumlusunuzdur. Bu arkadaşların (her ne olursa olsun) düşüncelerini dile getirmeleri ve tartışmaları, düşünce özgürlüğünün kapsamı içindedir. Ama siz o düşüncelere katılmadığınız anda, sizin düşünce özgürlüğünüz biter. Sizin düşüncelerinizi dile getirmeniz, düşünce özgürlüğü ve insan haklarına karşı olmaktır. Vallahi, hayret bi'sey...

Bu muhteremler düşüncelerini dile getirdikleri zaman "*demokrat*" ve "*solcu*" olurlar. Siz düşüncelerinizi dile getirdiğiniz zaman "*faşist*" olmasanız bile, en azından insan haklarını ihlal etmiş olursunuz.

Onların istedikleri her şeyi düşünmeleri ve (doğal olarak) dile getirmeleri "*hak*"tır. Ama sizin düşünceleriniz onların düşünceleriyle uyuşmuyorsa, sizin bunları dile getirmeniz "*haksızlık*"tır.

İrkçılığa, şovenizme ve ulusçuluğa karşıdır. Ama ırk temeline dayanan bir hareketi desteklerler. Ve siz buna karşı "*ülke bütünlüğü*" vb. gibi "*çağdışı*" (!) kavramlardan söz ederseniz; derhal şovenist olursunuz, resmi ideolojinin savunucusu olursunuz.

Solculuğu da kimseye bırakmazlar. Ve siz de solcu olduğunuzu söyledığınız zaman kabul etmezler. Zira solcu olmak için, ancak onların (yalan yanlış bir biçimde) tanımladıkları kalıplara uymak gerekir. Bunların çoğunun solculuğu, Türkiye'deki kimi İslam şeriatçılarının Müslümanlığına benzer. Sadece kendi tanımladıkları ve yorumladıkları biçimiyle Müslüman olunur. Siz farklı bir şeyler yorumlarsanız dışlanırsınız.

Terörist şiddet uygulandığı zaman pek kınamazlar. Zira yapılan şey. *"terörist şiddet"* tir ve onlara göre bir mücadele yöntemidir. Ama benzer bir şeyi devlet güçleri yaptığı zaman kıyameti koparırlar. Ne insan hakları ihlali kalır, ne siyasal ahlak. *"Yahu aynı şeyler geçenlerde de oldu, hem de fazlasıyla oldu, çıtınız çıkmadı"* dersiniz de yanıtları hazır. *"Bu yöntem devlete yakışmaz."* Sanki devlet makinelerle yönetiliyor. Vallahi, hayret bişey...

Siz onların görüşlerine istediğiniz kadar saygı gösterin. Onlar sizin görüşlerinize hiç saygı göstermezler. Siz istediğiniz kadar, onların görüşlerini dile getirmeleri haklarını savunun. Siz kendi farklı düşüncelerinizi dile getirdiğiniz zaman müthiş kızarlar. En tahammülü olanlar; kızmasalar bile, çok ayıplar ve kınarlar.

Defalarca şahit oldum. 500 kişilik bir grubu 20 kişi yönlendirmek isterse, bunun adı *"demokrasi"* olur. Ama o 500 kişi kendi demokratik haklarına sahip çıkar ve bu 20 kişiyi susturursa, bunun adı *"baskı"* olur. Demokratik haklarını kullanmalarına engel olunduğunu ileri sürerler. Vallahi, hayret bişey...

Demokraside düşünce özgürlüğü herkes için vardır. Kendi düşünceleri için özgürlük ve saygı bekleyenler; başkalarının düşüncelerine de aynı özgürlüğü tanımak ve aynı saygıyı göstermek zorundadırlar. Aksi takdirde ne düşünce özgürlüğü kalır, ne de demokrasi.

Bazı dostlarım bunların yaptıklarına *"entelektüel terör"* diyorlar. Galiba haklılar...

Türkeş Gibi Konuşmak

Bakırköy Belediye Tiyatroları 15 temmuz- 1 ağustos arasında "*Hayal Bahçesi*" (1. Yaz Etkinlikleri) adıyla bir dizi faaliyet düzenlemiş. (Şu etkinlik sözcüğüne de illet oluyorum...)

Tümüyle ücretsiz olmak üzere müzik, tiyatro, sinema, halk dansları ve geleneksel temaşa gösterilerinin yanı sıra; her gün akşamüstleri bir yazarla söyleşi ve kitap imzası yapılıyor. Geçen çarşamba günü de beni konuk ettiler.

Söyleşi ve imza; "*Hayal Ağacı*" adını verdikleri dünya güzeli bir ağacın gölgesinde yapılıyordu. Dalları yerlere kadar sarkan ve inanılmaz bir gölgelik oluşturan bu ağacın ne olduğunu anlayamadım. Kimi dostlarım, yabani fıstık ağacı dediler, kimileri başka bir şey söylediler.

Her şey çok güzeldi. Anneler, babalar bebelerini kucaklarına almış gelmişlerdi. Gençler ve heyecanları insana umut veriyordu. Bir yandan kitap imzalıyor, bir yandan sohbet ediyorduk.

Bir ara önüm boşaldı. Mimar Sinan Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde okuduğunu söyleyen bir genç geldi. "*Sizinle biraz konuşabilir miyiz?*"

diye sordu. *"Elbette"* diye yanıtladım. *"Zaten gördüğünüz gibi sohbet ediyoruz."*

Aynı arkadaş geçen sene **Ali Simen**'le birlikte katıldığımız bir panelde de benzer sorular yönelmiş fakat tatmin edici yanıtlar alamamış. *"Sor bakalım"* dedim, *"Umarım bu kez sizi tatmin edici yanıtlar verebilirim."*

Genç arkadaş başladı konuşmaya *"Kürt ulusu, bağımsızlık, azınlık hakları, kendi kaderini tayin hakkı, vs. vs..."* peş peşe soruyor.

"Dur bakalım" diye müdahale ettim. *"Sen bu konularda bizim yazdıklarımızı okudun mu?"* Okuyamamış. Zira her gün gazeteye ayıracak parası yokmuş. *"Peki bu konularda neler okudun?"* diye sordum. Cevap yok. Kulaktan duyduğu bazı şeyleri gelip bana satmaya çalışıyor.

Doğrusu ortam insana huzur veren bir ortamdı. Bu nedenle sabırla bir şeyleri anlatmaya çalıştım. Azınlık nedir, ulus nedir, ulusların kaderlerini tayin hakkı ne demektir... *"Bunları bırakın"* dedi, *"Bu kirli savaşın sona ermesi için ne yapacaksınız?"* Bu kirli savaşın sona ermesinin ancak ayaklanmanın bastırılmasıyla mümkün olabileceğini söyledim. **"Türkeş de böyle söylüyor"** demez mi... Buyrun bakalım.

"İnsanlara topraklarını vermek gerekmez mi?" diye sorunca, doğrusu tepem atmaya başladı. Kitap standındaki arkadaşların da canları sıkılmaya başlamıştı. *"Kimin toprağını kime veriyorsunuz?"* dedim, *"Bir karış bile toprak veremeyiz, bir çakıl taşı bile veremeyiz."*

Yeniden *"Böyle konuşmayı size yakıştıramadım, Türkeş de böyle konuşuyor"* demez mi... Adam herhalde benim sabrımı deniyordu.

Ama sonunda *"Güneydoğu'daki işgal ordusu..."* deyince, benim sabrım da tükendi. *"Hadi bakalım"* dedim, *"Yıkıl karşımdan. Önce bir şeyler öğren ve en azından nasıl konuşulacağını öğren de, ondan sonra gel bir şeyler tartış."*

Bu tavrımı da çok baskıcı buldu. Herhalde gene Türkeş'e benzetmiştir. Çekti gitti. Ama tüm sinirlerimi altüst etmişti.

Güneydoğu'da şu anda askerlik hizmetlerini yapan yakınlarımı ve tanışlarımı düşündüm. Tanımadığım onbinlerce gencimizi düşündüm. Kavurucu yaz sıcaklığında ülke topraklarını korumaya çalışırken, Ataköy'de "*kültürel etkinlik*" (!) izlemeye gelen bir adamın, kendilerini "*işgal ordusu*" olarak nitelemesine ne derlerdi acaba?

Eğer bu adamlar ülkesinin bütünlüğünü isteyen herkesi "*Türkes gibi*" görüyorlarsa, bundan kendileri değil Türkes kazançlı çıkar. Güneydoğu'da savaşan "*Mehmetçiklerimiz*", Türkes'in değil; Türkiye Cumhuriyeti'nin askerleri ve para için değil, vatanları için savaşıyorlar. "*işgal ordusuymuş...*"

Eğer bu kafada gidilirse; Güneydoğu'da kimi zalim uygulamalara karşı duyulan nefret, yavaş yavaş ortadan kalkar. Türkes'e ve Türkes gibi düşünenlere duyulan antipati, sempatiye dönüşür. Ve şovenizm karşı şovenizmi doğurur. Bundan zararlı çıkan sadece kendileri olmaz, memleketimizdeki tüm demokratik güçler ve Türk demokrasisi olur. İnsanlar nasıl bu kadar sorumsuz olabiliyorlar?

Geçenlerde yazdığım bir yazıda aynı konuya değinmiş ve özellikle CHP'lilere, "*Siz bu devleti kuran partisiniz. Şehitlerimize neden sahip çıkmıyorsunuz, askere giden gençlerimizi neden siz uğurlamıyorsunuz?*" diye sormuş ve meydanı MHP'lilere bırakmalarını eleştirmiştim.=CHP'nin Bafra ilçe yönetiminden arkadaşlar aradılar. Aynı duygular içindeymişiz. Zaten Bafra'ya gelen şehitlerin törenlerine katılıyor ve mevlit okutuyorlarmış. Ayrıca bir de video kaset göndermişler. Müthiş sevindim. Eğer bu insanlara biz sahip çıkmazsak başkaları sahip çıkıyor. Hem de hiç hakları olmadığı halde. Daha doğrusu onları bu konuda haklı gören birileri var. Oralardaki askerlerimizi "*işgal kuvveti*" olarak görenler...

Ülke Bütünlüğü ve Demokrasi...

Daha önce yayımlanan "*Türkeş Gibi Konuşmak*" başlıklı yazıma sağdan ve (sözde) soldan gelen tepkilerden bir bölümüne geçen yazımda değinmiştim. Bugün de diğer bölümüne; yani kendini solcu ve/veya demokrat olarak isimlendiren kesimden gelen tepkilere değinmek istiyorum.

Okurlarıma çok kısaca anımsatayım. Bir imza gününde benimle Güneydoğu sorunu çerçevesinde konuşmak isteyen bir genç, yanıtlarımı Türkiye'sin yanıtlarına benzetmiş ve beni kızdırmıştı. İşte "*Türkeş Gibi Konuşmak*" başlıklı yazımda bunu dile getirmiş ve bu savaşta şehit düşen asker ve polislere; devleti kuran partinin, CHP'nin neden sahip çıkmadığı sorusunu sorarak, "*Bu durumda meydan Türkiye'se kalıyor*" demiştim.

Bizim demokrat ve solcu geçinen kimi arkadaşlarımızı anlamakta çok zorlanıyorum. Sürekli "*kirli bir savaştan*" söz ederler. Doğrudur, ortada çok kirli "*bir şeyler*" var. Ama çoğu kez, savaş değil. Bir savaştan söz edilebilmesi için (aralarında büyük dengesizlikler olsa bile) her iki ta-

rafın silahlı olması ve karşılıklı öldürme olanağının bulunması gerekir. Pek çok örneğini görmüş olduğumuz üzere, silahsız insanların ve hele çocukların öldürülmesinin savaş olarak isimlendirilmesi mümkün değildir.

Kaldı ki; bir savaş olduğunu kabul edersek, ortaya daha garip bir durum çıkmaktadır. Savaşan taraflardan birinin yandaşları, kendi savaşlarının övülmesini "*demokrat olmak*" olarak nitelendirmekte, karşı tarafın aynı şeyi yapmasını "*demokraside ve insan haklarına karşı olmak*" biçiminde değerlendirmektedirler.

Aynı hususa daha önceleri de değinmiştim. On bin kişilik bir toplantıya yön vermek isteyen 500 kişinin eylemi, demokratik bir eylem. Ama eğer bu beş yüz kişi susturulmak istenirse, bu istek antidemokratik bir istek olarak görülüyor ve gösterilmek isteniyor. Hiç böyle çifte standart olur mu?

Kimi arkadaşlarım Güneydoğu'da savaşan Mehmetçiklere sahip çıkmak istememe kızıyor. "*Onlar bizim çocuklarımız da, karşılarındakiler bizim çocuklarımız değil mi?*" diye soruyorlar. Elbette onların büyük bir bölümü de bizim çocuklarımız, ama bir "*tercih*" yapmışlar. Bu tercihlerinin gereğini yapıyorlar ve bedelini ödüyorlar. Bu taraftakiler öyle mi...

Eğer birileri kendi deyimleriyle "*Türkiye Cumhuriyeti ile savaş halinde*" iseler, bunun gereğini yapmak durumundadırlar. Siz hem Türkiye ile savaş halinde olduğunuzu söyleyeceksiniz, hem de Türkiye'nin en büyük kentinde gösteri yapacaksınız... Hiç böyle mantıksızlık olur mu? İngiltere; Almanya ile savaş halindeyken, Londra'da Almanya lehine gösteri yapılmasına izin verir miydi? Böyle bir şeye karşı çıkanlar, demokrasiye karşı çıkmakla suçlanır mıydı?

Ayrıca; hem Türkiye Cumhuriyeti ile savaş halinde olacaksınız, hem de Türkiye Cumhuriyeti'nin okullarında okuyacaksınız, Türkiye Cumhuriyeti'nden maaş alacaksınız. Türkiye'de ticaret yapacaksınız, Türkiye'nin olanaklarından sonuna kadar yararlanmak isteyeceksiniz? Hangi mantık bunu kabul eder?

Türkiye'deki bölgeler arasındaki dengesizlik, yüzyıllardır terazinin kefesini Doğu'da hep boş bırakmıştır ve insanlar sorunlarını dağlarda çözmeye çalışmışlardır. Ekonomik, siyasal ve toplumsal adaletsizlikler "*dağı*" ve "*dağa çıkarları*" mazlum ve hatta bir noktada haklı duruma sokmuştur. Ama dile getirilen talep, ülkenin parçalanması olunca, hiçbir talebin haklılığı kalmaz.

Günümüz Türkiye'sindeki temel çelişki "*ulusal*" değil, "*ekonomik*" bir çelişkidir. Yani bir sınıf çelişkisidir. Cumhuriyetin kurulduğu dönemde Batılı anlamda sınıflar oluşmamış olduğu için, "*ulusal*" bir devrim modeli geliştirilebilmişti. Ama artık o "*sınıfsız*" toplum hayali çok gerilerde kalmıştır. Sınıf çelişkisinin dışında kimi çelişkileri ön plana çıkartmak, en basitinden sınıf savaşını "*saptırmaktır*." Sol adına buna nasıl sahip çıkıldığını anlamak mümkün değildir.

Bizler ülke bütünlüğünü savunurken, elbette Türkeş gibi savunmayız. Zira insan hakları ve özgürlüklerden ödün vermeyi düşünemeyiz. "*Ülke bütünlüğünü savunuyorum*" gerekçesi ile demokrasinin geriletilmesine ve kısıtlanmasına göz yumamayız.

Ama eğer gerçekten bir savaş durumu söz konusuysa, savaş durumunun gereklerinin yapılacağından da kimsenin kuşku duymaması gerekir. Tüm sorunlarımıza karşın, Türkiye'de demokrasiyi yaşatmanın, demokrasinin önündeki engelleri kaldırmanın olanakları vardır. Ve demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla işlediği bir Türkiye'de herkese, hem de eşit olarak yer vardır. Mücadele bunun için yapılmalıdır. Yani demokrasinin önündeki engelleri kaldırmak ve eşitlik için savaşılmalıdır.

İşte o zaman "*Türkeş gibi konuşmayanlar*" aynı safta yer alırlar ve almalıdırlar.

Doğu Raporu

Geçen hafta Türkiye'nin gündemini belirleyen iki önemli olay vardı. Bunlardan biri TOBB'un Prof. Dr. **Doğu Ergil**'e hazırlatmış olduğu "Güneydoğu Raporu", öbürü de Türk-İş'in öncülüğünde başlayan, diğerkonfederasyonlarve kamu sendikaları tarafından da desteklenen ve arkası geleceği anlaşılan işçi eylemleri ydi.

İşçi eylemlerini konu alan bir yazı yazmış ve İstanbul basınının bu konudaki duyarsızlığını ağır bir biçimde eleştirmiştim. Her ne kadar eylem sonrasında Ankara mitingi gazetelerde kendine bir yer bulabildiyse de, eylem öncesinde bunu bir "haber" değeriinde bulmayan günlük kitle iletişim araçları (bence), görevlerini yapmamışlardı. Aynı konuya perşembe günü gene değineceğim.

Zira bu konuyu yazmış olmama karşın çok sayıda telefon aldım. Bu eylemlere neden yer vermediğim ya da yeterince üzerinde durmadığım soruluyordu. Aynı biçimde TOBB'un hazırlatmış olduğu raporla ilgili değerlendirme yapmamış olmam da ciddi bir biçimde eleştirildi. "Bu konuda siz ne düşünüyorsunuz?" diyen okurlarıma, "Mesele biraz so-

ğusun, değerlendirmemi o zaman yapacağım" yanıtını veriyordum.

Şimdi sanıyorum, raporun yol açtığı "ateşli" ve bir kısmı düzeysiz tartışmalar sona erdi. Bu rapor ve bu rapora dayanılarak ortaya atılan iddialar üzerinde soğukkanlılıkla durabiliriz.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin, Türkiye için yaşamsal olan bu sorun çerçevesinde bir rapor hazırlatılmasını doğal bulurum. Ancak benim sorunum, böyle bir rapora zemin hazırlayacak olan "araştırmanın" bilimsel ölçüler içinde yapılıp yapılmamış olması. Tabii bu işin bir boyutu. İşin ikinci boyutu da, bu araştırmayı "yapanların", "yaptıranların" ve "kullanmak isteyenlerin" niyetleri. Acaba bu insanlar iyi niyetli miydi, yoksa kötü niyetleri var mıydı.

Eğer iyi niyetli değildiyse, kötü niyetleri ne olabilir? ABD'nin Ortadoğu planlarına hizmet etme amacı var mıydı, yok mu? CIA ajanı **Fuller**'in bir süre önce söyledikeleriyle, raporun sonuçlarının böylesine örtüşmesi salt bir rastlantı mıydı?

Öncelikle şunu vurgulamamız gerekir ki; eğer bu araştırma bilimsel ölçüler içinde ve iyi niyetle yapılan ciddi bir araştırma ise, beğensek de beğenmesek de bu raporu çok ciddi bir biçimde incelemek ve değerlendirmek zorunluluğundayız.

Ama eğer bu araştırma bilimsel ölçüler dışında yapılmışsa, kötü niyetle yürütülmüşse; araştırmayı değil, bu işi "zezgâhlayanları" dikkatle düşünmek ve önlem almak durumundayız. Bu mesele hafife alınacak bir mesele değildir. ABD'ye göbeğimizden bağlı olduğumuz talihsiz bir dönemde, ABD'nin merkezi istihbarat örgütünün "katkı ve beklentilerinden" söz edilmektedir...

Bu araştırmanın deneklerinin, yani kendilerine soru yöneltilen insanların, nasıl belirlendiklerini bilmiyorum. Aslında 1200 küsur insana soru yöneltildiğini düşünürsek, bu rakam "temsîl edebilir" bir rakamdır. Ancak deneklerin bilimsel olarak ve dürüst bir biçimde belirlenmesi koşuluyla. Ve doğrusunu isterseniz raporun ve araştırmanın bu yönüyle ilgili hiçbir açıklama göremedim. Ya da en azından, bana ulaşmadı.

Bir başka önemli nokta, soruların belirlenmesi sırasında "*yönlendirici*" olma çabasının olup olmadığıdır. Yani sorular hazırlanırken belirli amaçlar doğrultusunda bir çaba harcanıp harcanmadığının üzerinde durulması gerekir.

Araştırmada deneklere yöneltilen soruları beğenmedim. Üstelik bu sorularda açık bir "*yönlendirme*" çabası gördüm. Ayrıca sorulması gereken kimi soruların ya da yanıt alternatiflerinin bulunmadığını saptadım. Ama buradaki "*kötü niyeti*" ispatlamak çok zor. "*Eğer beğenmediysen bir araştırma da sen yap*" derler adama. Öyle ya, her yiğidin bir yoğurt yiyişi vardır...

TOBB'un ve Sayın **Erez**'in bu araştırma raporunun kendi görüşlerini dile getirmediğini açıklamalarından önce, bu rapora neden "*sahip çık-tıklarını*" anlamakta da çok zorlandım. Benim bildiğim TOBB buna benzer bir sürü araştırma yaptırmıştır. Fakat bunların ancak birkaç tanesini böyle geniş katılımlı toplantılarla kamuoyuna açıklamıştır. "*Bu araştırmanın raporunu da neden böylesine ses getirici bir biçimde açıkladılar*" sorusu yanıtız kalmaktadır.

Ben bu araştırmanın Türkiye'de yaşamakta olan Kürt kökenli vatandaşlarımızın görüşlerini yansıttığına inanmadığım gibi, salt Güneydoğu bölgemizde yaşayan Kürt kökenli vatandaşlarımızın görüş ve beklentilerini "*temsil ettiğine*" de inanmıyorum. Ama bunu dile getirirken de, günlük gözlemlerimizin dışında ortaya sürebileceğimiz, bir "*karşı araştırmanın*" bulgularından yoksunuz.

Ve artık her şey bir yana, ABD, CIA ve TOBB da olayın içine böylesine girdikten sonra şu "*alt kimlik*" konusunda da "*ferahlatıcı*" bir şeyler yapmanın zamanı çoktan gelmiş gibi görünüyor.

Spor ve Siyaset

Sanıyorum 1971 yılıydı. Orta-Batı'nın ufak bir üniversite kentinde ABD tarafından finanse edilen bir değişim programı çerçevesinde "*visiting lecturer*" (herhalde konuk okutman anlamına geliyor, ama artık her ne demekse) olarak araştırma yapıyordum.

Müthiş keyifli şeyler anımsıyor insan geriye doğru bakınca. Sevgili **Ay-baylar**'la, **Uzunerler**'le geçen günleri özlemle anımsıyorum. Bacak kadar **Alı**, şimdi "*aile babası*." **Petek** ki elimize doğmuştu, genç bir doktor olarak geçen yıl evlendi. **Barış**, cerbezeli bir avukat...

ABD, dış politikasında gırtlığına kadar batmış durumdaydı. Hoş zaten **Nixon** gibi bir başkanı olduktan sonra daha iyisi de pek mümkün değildi herhalde. Vietnam'da tam bir açmaza girmişti. Avrupa politikası yanlış ve gerçeklere aykırı bir politika idi. SSCB değerlendirmeleri ve politikaları, kargaları bile güldürecek düzeydeydi. Ama hepsinden daha ilginç bir biçimde, Çin Halk Cumhuriyeti'ni hâlâ tanımıyor ve Çin halkının temsilcisi olarak Formoza'daki **Çan Key Şek** ve "*sülalesini*" görüyordu.

Doğru bir dış politika uygulayabilmenin değişik koşulları vardır. Zaman zaman bu konudaki görüşlerimi kaleme alıyorum. Ve bu koşullardan

en önemlilerinden biri de "*gerçekçi*" olmaktır, "*duygusallıktan*" uzak olmaktır. ABD, 2. Dünya Savaşı'nın sonrasında Çin'i **Mao**'ya kap-tırmamak için elinden geleni yapmıştı. Ancak kaybetti. Fakat kay-bettiğini bir türlü kabullenemedi, içine sindiremedi.

ABD, Çan Kay Şek'i sonuna kadar desteklemişti, ama Mao'nun Kızıl Ordusu karşısında tutunamayan Çan Kay Şek, kendine bağlı kalan kuvvetlerle birlikte Formoza adasına geçmiş ve "*Milliyetçi Çin*" adıyla kök salmaya çalışmıştı. Ve oradan Çin halkının "*temsilcisi*" olduğunu iddia ediyor ve ABD sayesinde bu mantıksız durumu diğer devletlere de kabul ettirmeye çalışıyordu.

İşin önemli yanı, Birleşmiş Milletler Kurulu Yasası'na göre Çin, Güvenlik Konseyi'nin beş daimi üyesinden biri idi ve doğal olarak "*veto hakkı*" vardı. Ve burada Çin halkı adına Çan Kay Şek'in temsilcisi oturuyordu. Ve milyarlık Çin Halk Cumhuriyeti, BM'de temsil bile edilmiyordu. Hoş, "*sıradan*" bir üyeliğe Pekin de razı değildi. Onların talebi Formoza'nın Güvenlik Konseyi'nden atılması ve Çin'in hakkı olan bir biçimde, yani Güvenlik Konseyi üyesi olarak ve veto hakkıyla Birleşmiş Milletler'e gir-mesi idi. 1970'li yılların başlarında BM üyesi devletlerin çoğunluğu bu görüşte idiler, ama ABD, çeşitli oyunlarla bunu engelliyordu. (Karar için gerekli oy oranını yükseltmek vb gibi)

Oysa ki "*koca*" Çin, orada durup duruyordu. Milyarı bulan nüfusu ile nükleer gücü ile ve (o günlerin) "*3. Dünya*"sındaki büyük prestiji ile...

Derken bir gün, bomba gibi bir haber patladı. Çin'i tanımayan ve dip-lomatik, sportif, kültürel vb hiçbir alanda ilişkiye girmeyen ABD, "*Ulusal Ping Pong Takımını*" resmi karşılaşmalar yapmak üzere Çin'e yollamayı kabul etmişti. Bu durum, ABD'nin Çin Halk Cumhuriyeti'ni tanıması anlamına geliyordu.

Yer yerinden oynadı tabii. Ve beş kişilik ABD Ulusal Ping Pong Takımı, bir gazeteciler ordusuyla birlikte Çin'e gitti. Sanıyorum beş-altı yerde maçlar oynadılar. Tüm TV kanalları, günlerce bu haberlerle doldu. Hatta TV kanallarından birinde haber programında stüdyoya bir ping-pong

masası kurdular ve haber spikeri, bu konudaki bir yetkiliden ping pong kurallarını öğrendi.

Ardından diplomatik ilişkiler kuruldu. (Buna ping pong diplomasisi adı verildi). Ve Çin Halk Cumhuriyeti, BM Güvenlik Konseyi daimi üyesi olarak yerini aldı. Spor ve sportmenlik ruhu, eski düşmanlıkları bir ölçüde yenmişti. (mi acaba...)

Okurlarım, 25 yıl önceki bu olayı neden anlattığımı herhalde anlamışlardır. Hentbol ulusal takımımızın, Kıbrıs Rum kesimine utanç verici bir biçimde geçmesi ve bir maç yapması, üzerinde durulması gereken bir noktadır. Bu iki olayı karşılaştırmak istedim.

ABD ve Çin arasında bir türlü erimeyen buzları eriten şey, spor olmuştur. Ama zaten her iki taraf da buna hazırdı ve koşullar olgunlaşmıştı. Taraflardan birinin bir adım atması gerekiyordu ve spor bunu sağladı.

Bizde ise hiçbir şey olgunlaşmış durumda değil. Kıbrıs Rum Kesimi ve Yunanistan'ın ne Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne bakış açısı, ne Türkiye'ye bakış açısı değişmiştir. Düşmanlıklar habire körüklenmektedir. Atina, PKK'ye kucak açmış durumdadır. **Tansu Çiller** son Gazi Mahallesi olaylarında Yunan parmağını (münasebetsiz bir biçimde) dile getirmiştir. O halde ne halt etmeye takım yolluyoruz?

Karşı tarafta en ufak bir iyi niyet işareti görünmüyor. "*Kuzey'den Güney'e inmezsiniz, sokmayız*" diye dayatıyor ve direniyorlar. Biz hâlâ spordan ve olimpiyat ruhundan söz ediyoruz. Tek kelime ile ayıp...

Kıbrıs'ta barış istemiyor muyum? Elbette istiyorum. Ama eğer bu barış, Yunan taleplerinin tümünün onaylanmasıyla, yani "*Kıbrıs'ın verilmesiyle*" eşanlamlı ise bunun adına barış değil, teslimiyet derler. Boşuna mı çekildi bunca zahmet, bunca kan boşuna mı döküldü?

Türkiye'de hiçbir hükümet bu "*ihaneti*" imzalayamaz. Şunun bunun telkiniyle politika belirleyenler, bunu iyice bilmelidirler. Yoksa herkes çok üzülür.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışının 75. yıldönümünü sevinçle kutladık. Her ne kadar günümüz TBMM'sinin kimi üyeleri; ulus iradesinin '*tecelli ettiği*', yani gerçekleştiği bu kurumu yıpratmak için ellerinden geleni yapıyorlarsa da, TBMM bizim gözümüzde hâlâ her türlü tartışmanın dışında ve üzerindedir ve bu Meclis'e toz kondurmamaya çalışırız. Zira çok iyi biliriz ki; en kötü Meclis bile, medissizlikten daha iyidir. Tabii eğer bu Meclis, halkın özgür iradesiyle seçilmişse.

Bu yılki kutlamalar, açılışının 75. yılı olması nedeniyle uluslararası bir nitelikteydi ve geçen hafta boyunca, bu çerçevede değişik toplantılar yapıldı. '*Meclis TV*'nin düzenlediği çok anlamlı bir programda; **Yavuz Donat, Güngör Mengi, Kemal Öke ve Oktay Ekşi** ile birlikte TBMM Başkanı Sayın **Hüsamettin Cindoruk**'la değişik konuları konuşma ve tartışma olanağını bulduk.

Bu programı pek izleyen olduğunu sanmıyorum. Zira öyle bir saatte yayımlandı ki, izlemek mümkün değildi. Ama ne olursa olsun, önemli bir belge oldu. Yarının tarihçileri 1995'in o çok olumsuz koşullarında, Hüsamettin Cindoruk gibi bir Meclis Başkanı'nı ve düşüncelerini bu tür belgelerden tanıyacaklar.

(Zaman, zaman; "Yahu, bu Cindoruk, emanete biraz hıyanet etseydi, daha mi iyi olurdu?" sorusu aklıma gelmiyor değil...)

Geçen haftanın '2x2' programını da Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne ayırmıştık. **Ferruh Bozbeyle** ve **Sabit Osman Avcı** canlı yayın konuğu idiler. Ben Ankara'da olduğum için telefonla katıldım. Telefonla katılmak, galiba daha kolay oluyor.

Bu '2x2' programıyla ilgili olarak, bir yandan müthiş övgü, bir yandan da (daha az olmak üzere), yergi alıyorum. Övenler de sağolsun, yerenler de. Ama izleyebildiğim kadar 'sağ basında' gördüğüm, **Abdurrahman**'ın durumunun benden daha zor olduğunu.

Programı yerenler hâlâ "Dilipak'la nasıl anlaşıyorsunuz?" sorusunu yöneltiyorlar. Ne 'anlaşması?' anlaştığımız nereden çıkıyor? Her programda defalarca dile getiriyorum, anlaştığımız falan yok. Düşüncelerimiz birbirinden çok farklı. Neredeyse tümüyle zıt kutuplardayız. Ama bir arada olabiliyoruz. Belli noktalarda, belli koşullar altında uzlaşılabiliyoruz.

Eğer demokrasi içinde yaşayacaksak, farklı düşüncelerdeki insanların bir arada yaşamayı öğrenmesi gerek. Biz bunun mesajını vermeye çalışıyoruz. Doğrusunu isterseniz çok zorlanıyorum ve pek de mutlu değilim. Ama bu mutsuzluğumun nedeni, yaptığım işin doğru olduğuna inanmamak değil. Yaptığımız işin, benim 'işim olmaması' nedeniyle mutsuzum.

23 Nisan pazar gecesi **Can Dündar**'ın 'Gölgedekiler' programında 1. Meclis vardı. Can Dündar, iyi bir gazeteci ve araştırmacı. Güzel programlar hazırlıyor. Ama daha önceki programlarında yanlış anlaşılmalara yol açabilecek kimi gaffaları olmuştu. Bu nedenle 1. Meclis programını biraz endişe ve merakla bekledim.

Boşuna endişe ve merak etmişim. Program her şeyiyle çok iyiydi. Her ne kadar son Osmanlı Mebusan Meclisi'nin kendini 'feshettiğini' dile getirdiyse de, bu çok yaygın bir hata. İşin doğrusu; son Osmanlı Mebusan Meclisi kendini feshetmemiş, 18 Mart 1920'de, 'uygun bir zaman ve yerde' toplanmak üzere oturumlarını 'talik etmiş', yani 'er-

telemiş'tir. Zaten **Mustafa Kemal** aynı gün yayımladığı bir bildirge ile Meclis '*yeni seçilecek üyeler ve olağanüstü yetkilerle*' toplanmak üzere Ankara'ya davet edecektir.

Kaldı ki; 1. Meclis'in ilk çıkardığı yasanın (küçükbaş hayvanlarla ilgili) '*Ağnam Vergisi Yasası*' olması da, bu '*erteleme*' ile ilgilidir. Ağnam Vergisi Yasası 18 Mart 1920 günü İstanbul Meclisi'nin gündemindeki birinci maddedir. Ertelenen toplantılara Ankara'da devam edilince, Ankara'da da gündemin birinci maddesi olmuştur. Zaten Ankara BMM'nin daha ilk günden itibaren uluslararası kabulü ve meşruiyeti konusunda hiçbir tartışma olmaması da bu '*süreklilikten*' gelir.

Ama bu nokta dışında Can Dündar'ın programını büyük bir beğeni ve keyifle izledim. Pek de uygun bulmadığım '*canlandırmalar*' bile keyfimi kaçırmadı. Zaten programın sonunda metni hazırlayan iki '*amcaoğlu*' **Ahmet** ve **Yücel Demirel**'in isimlerini okuyunca, meseleyi anladım.

Ahmet Demirel, 1. Meclis'teki muhalefetle ilgili çok önemli bir çalışma yaptı. Büyük bir emek ürünü olan bu çalışma; Birinci Meclis'in havasını günümüze taşıyor. İyisiyle ve kötüsüyle...

Kimileri bu tezden bazı bölümleri '*cımbızla çıkararak*' farklı yönlere çekmeye çalışsalar bile, Ahmet Demirel'in çabalarını ve çalışmasını övmek gerek. Bu arada Demirel, Kemalist cepheden de kimi haksız eleştiriler aldı. Bu konulardaki '*cevap hakkı*'na da saygı göstermedik. Doğrusu bu konuda kendimde de suç buluyorum.

75 yıl önce açılan 1. Meclis'i '*en demokratik*' olarak isimlendirmek, bence pek doğru değil. Özellikle; bir bölümünün seçiliş biçimi pek demokratik değildi. Ama 1. Meclis; tarihimizin '*en önemli*' ve '*en büyük*' Meclisiydi. Başkanından en suskun üyesine kadar hepsi, '*kavgalarının*' ve '*sorumluluklarının*' bilincinde idiler.

Ve aradan 75 yıl geçtikten sonra 1. Meclis'in büyüklüğünü daha iyi anlıyoruz. Ve bu Meclis'in tüm üyelerini, hangi gruptan olurlarsa olsunlar, minnet ve saygıyla anımsıyor ve anıyoruz.

Mantıklı Olmanın Mantıksızlığı

Aristo mantığı çağlar boyunca insanların kafasını karıştırırmıştır. Zaten tüm ortaçağ skolastiği, bu mantığın mantıksızlığı ile ayakta durmuştu. Günümüzde de aynı mantığın mantıksızlığının çeşitli örneklerini görebiliyoruz.

Örneğin kimileri, *"Üniversitelerde mali durumu iyi ailelerin çocukları okuyor"* diyorlar, *"peki bu ailelerin çocuklarının okul masraflarını karşılamaları gerekmez mi?"* Bu soruya verilebilecek tek yanıt vardır: *"Elbette gerekir"* Ve işte o zaman getirdikleri çözümü açıklıyorlar: *"O halde üniversiteler paralı olsun..."*

Ve böylece *"düz bir mantıkla"* sorunu (kendilerince) çözmüş oluyorlar. Akaryakıtı zam mı yapılacak, hemen aynı düz mantık gündeme geliyor. *"Bir başkasının kullanacağı akaryakıtın parasını neden başkaları versin"* diyorlar. Adam madem özel otomobiliyle gezmek istiyor, o halde benzininin bedelini de ödesin. Ve ilk bakışta bu açıklamalar doğru ve haklı gibi geliyor. Oysa ki kazın ayağı hiç de öyle değil.

Örneğin akaryakıt zamlarını ele alalım. Türkiye'de akaryakıt dünyanın pek çok ülkesinden daha pahalıdır ve tüketicinin ödediği paranın büyük bir kısmı vergiye gider. Aynı şey tüm enerji kaynakları için ve özellikle elektrikte geçerlidir. (Gene bu arada belirtelim ki, Türkiye'den yurtdışına telefon etmek, yurtdışından Türkiye'ye telefon etmekten üç kat daha pahalıdır.)

Neyse, biz gene akaryakıtı dönelim. Türkiye'de tüketilen akaryakıtın çok önemli bir bölümü sanayi ve karayollarıyla mal taşımacılığında tüketilmektedir. Kaldı ki, demiryolu, denizyolu ve havayolları da aynı akaryakıtı kullanmaktadır. Arabasına kurulup keyif yapan insanların çoğuna, yapılan benzin zammı hiç dokunmaz. (Zaten bu zammın dokunduğu insanlar, Türkiye koşullarında araba sahibi olmaması gereken ve bence koşullarını çok zorlayarak araba sahibi olmuş insanlardır ve bence çektikleri sıkıntıyı hak etmektedirler.)

Akaryakıt fiyatlarının artırılması sanayide girdi maliyetlerini, ulaşımın fiyatını arttıracığı için doğrudan doğruya fiyatlara yansır. Ve bu zamlı akaryakıtın fiyatını sadece özel araba sahipleri değil, tüm vatandaşlar öder.

İlk verdiğim örnek yükseköğretimin paralı olmasıyla ilgiliydi. Gerçekten ilk anda insana mantıklı gelen bir açıklama, doğru görünen bir açıklama yapılıyor. İyi üniversiteleri kazanan çocuklar madem ki mali durumu iyi olan ailelerin çocukları, o halde devlet bunları neden bedava okutsun; madem ki bu çocukların aileleri ortaöğretimde paralı okulları tercih edebilmişler ve madem ki çocuklarını artık astronomik denebilecek ücretler talep eden iyi "*kurslara*" gönderebilmişler, o halde yükseköğretim giderlerini karşılamaları da gerekmez mi?

"*Düz mantık*" meseleye böyle yaklaşıyor, ama bir sürü önemli nokta ihmal ediliyor. Her şeyden önce gözden kaçan çok önemli bir husus var. "*İyi üniversitelere paralı okullarda ve pahalı kurslarda yetişen öğrencilerin girmesini sağlayan sistemde bir yanlışlık yok mu?*" Eğer bu yanlışlığı "*veri*" kabul ederseniz, o zaman düz mantık yürütebilirsiniz.

Ama acaba böylesine önemli bir yanlışlığı veri kabul etmek mümkün mü, haklı mı?

Memleketimizde daha ilkokul öncesinde başlayan bir *"kalite farklılaştırması"* üniversite sıralarına kadar sürüyor. Ve ülkemizde sınıflar arasındaki uçurum gitgide çok daha tehlikeli boyutlarda genişlerken, bunun getireceği *"yıkımı"* hiç düşünmeyen kimi sivri zekâlılar, *"Madem üniversiteleri zenginlerin çocukları kazanıyor, o halde üniversite giderlerini karşılasınlar"* gibisinden görüşler ileri sürüyorlar.

Aslında yapılması gereken şey, ilköğretim ve ortaöğretimdeki *"farklılaşmayı"* ortadan kaldırmak ve toplumun tüm kesimlerine eğitimde *"fırsat eşitliği"* sağlamak iken, meselenin bu *"canalıcı"* noktası görmezden geliniyor ve yükseköğretimin paralı olmasından söz ediliyor.

Aynı düz mantıkla hareket edersek, ordunun terhis edilmesi ve zorunlu askerlik hizmetinin de kaldırılması gerekir. *"Allah'ın fukarasının yitirecek nesi var ki askerlik yapsın? Askerliği, yitirecek bir şeyleri olanlar, zenginler yapsın"* denilebilir.

Her şeyin bedelini eğer o hizmeti kullananlar ödeyecekse; devletin kültür, eğitim, bayındırlık, enerji vb. tüm alanlardaki faaliyetlerini durdurması gerekir. Galiba bu *"düz mantık"* bizi *"devletin de özelleştirilmesine"* götürür. Acaba *"devleti küçültelim"* diyerek her şeyi satıp-savmaya çalışanların amacı da bu mu? Aynen ortaçağ teologları gibi, Aristo mantığı ardına sığınarak bunu mu istiyorlar? Acaba komünist mi bunlar?..

Özür Dilemek...

Zaman zaman dile getiriyorum. Sağ basını da elimden geldiğince izlemeye çalışırım. Kimi zaman güzel yazılar okuyor ve yâarlanıyorum, kimi zaman da öyle şeyler yayımlıyorlar ki; "*gölsem mi, ağlasam mı?*" diye düşünüyorum.

Bizim sağ basın bugünlerde çok mutlu, müthiş bir sevinç içindeler. Sevgili **Onat Kutlar** ve **Yasemin Cebenoyanı**'ı aramazıdan alan bombanın, PKK teröristleri tarafından yerleştirilmiş olmasını kalemlerine dolamışlar. En çok da bizim gazeteye çatıyorlar. "*Cumhuriyet bu bombalamayı şeriatçılara yıkmıştı, şimdi neden susuyorlar?*" sorusunu dile getiriyorlar.

Doğrusu Türkiye'de bazı şeylere akıl erdiremiyorum. Hem "*az satan gazete*" diye bizimle dalga geçerler, hem de nefesimizi izlerler. Aynı konuda, (nedenlerini biraz aşağıda açıklayacağım üzere) tirajları milyonlara vuran gazeteler de benzer şeyler yazdılar. Onlara çatan ve "*özür dilemelerini*" isteyen yok. Ama Cumhuriyet topun ucunda ve özür dilememiz isteniyor. Acaba kimden özür dileyeceğiz?

Bu bombalamanın üzerine, basınımızın büyük bir bölümü İBDA-C'yi suçladı. Bizim gazete de bunlardan biriydi. Ama neden başka bir "sağ örgütü" değil de İBDA-C'yi suçladılar? Bunun nedeni çok açık. Birileri telefon ederek bu olayı üstlendi. Zaten dergileri de ortada, daha önce yaptıkları da...

Bizim özür dilememizi isteyen "*kalem*ler" acaba bu adamların dergilerini hiç okumazlar mı? Bomba nasıl yapılır, nereye konur ve nasıl yerleştirilir gibisinden diziler yayımlıyor adamlar. Akıl alır gibi değil ama, **Mahir Çayan**'lara, **Ulaş Bardakçı**'lara sahip çıkmaya çalışıyorlar, övgüler düzüyorlar. (Herhalde onlar da mezarlarında fır fır dönüyorlardır.)

Bombacılar PKK'li çıktı ya, artık "*Şeriatçılar bomba koymaz*" anlayışı egemen olacak. Akıl mı bu?.. Şimdiye dek yaptıkları ne olacak? Bizim sağ basında çok ilginç bir çifte standart var. Eğer polis, hoşlarına giden bir şey yaparsa "*Arslan Türk Polisi...*" Eğer mahkemeler istedikleri gibi karar verirlerse "*Yaşasın Türk Adaleti.*" Ama eğer yapılanlar hoşlarına gitmezse, kıyamet kopuyor.

Meseleyi "*kişileştirmek*" istemiyorum ama, benim imza günümde patlayan bombayı hazırlayan ve koyan İBDA-C üyesi yakalandı ve suçunu itiraf etti. Daha sonra duyduğuma göre, mahkemede ilk ifadelerini reddetmiş. Bunu anlamak da mümkün değil. Adam beni uçurmaya çalışıyor, olup bitenlerden haberim yok. Belki garip gelecek, konulan bombanın türünü bile öğrenemedim altı aydır.

Geçen haftalarda Ankara'daydım. Duvarları ilginç bir afişle donatmışlardı. Bir vapur resmi. Bandırma vapuruymuş. "*Bize yalan söyleyenler utanmalı*" diyorlar, "*İşte taka dedikleri ve Mustafa Kemal'i Samsun'a götüren vapur bu.*" Neymiş efendim, bu vapur modern bir vapurmuş ve boyu 260 küsur metre, baca yüksekliği 60 metreden fazlaymış. Türk halkına yalan söylenmiş şimdiye kadar.

İşin ilginç yanı Türk Tarihi Kurumu'nun yerine geçirilen kurumun başkanı, profesör sıfatlı birinin de bu yalanı paylaşması.

Yahu insanda biraz "*izan*" olur, biraz "*sağduyu*" olur. Bandırma vapuru

1919 yılında 40 yaşında bir gemiyedi ve iki kez batırılmış ve yüzdürülmüş ve o çağın teknolojisine göre "yaşlı" bir tekneydi. Kaptanının yola çıkmadan bir gün önce Mustafa Kemal'e ifade ettiği üzere pusulası da doğru dürüst çalışmıyordu.

Boyunun 260 metre olması nerden çıkıyor? Adamlar "ya sayı bilmiyorlar, ya dayak yememişler." Boyu 50 metre kadardı. Zaten 260 metre olması mümkün müydü? Düşününüz ki; Türk denizciliğinin gururu Yavuz zırhlısı bile, 186.1 metre uzunluğundaydı. Günümüzün en büyük teknesi Quenn Elizabeth bile ancak 300 metre uzunluğundadır. **Erol Mütercimler**'in "*Kurtuluş Savaşına Denizden Gelen Destek*" kitabını açıp bakanlar, Bandırma vapurunun künyesini ve yaşamöyküsünü en ufak ayrıntısına kadar öğnenebilirler. Ben burada fazla ayrıntıya girmek istemiyorum, ama 1878'de İskoçya'nın Paisley kentindeki H. Mcintyre Tersanesi tezgâhlarında yapılan ve Trocadero adıyla denize indirilen bu teknenin boyu, 47.97 metre, yani yaklaşık 48 metre ve eni de 8.5 metre idi. 1925 yılında Fener'de parçalanmıştı. Parçalayan ise, gemi sökücüsü **İlhami Söker** idi. Peki tüm bunlar bilinirken, insanların kafalarını böylesine karıştıranlar, acaba yaptıklarından ve yazdıklarından utanç duyuyorlar mı?

Tüm Ankara'yı böylesi saçma-sapan afişlerle donatanlar (ki bunların belediyeyle ilgisi olduğu söyleniyor), halkı böylesine yanlış bilgilendirdikleri ve düşmanlıkları körükledikleri için, özür dilemeyi düşünüyorlar mı?

Ama onların "*dokunulmazlıkları*" vardır. Yaptıkları şey ufak bir hatadır sadece. Bizim süper üstat liboşların değerlendirmeleri de aynıdır. Ama Cumhuriyet gazetesi bir bomba olayında, olayı üstlenenleri suçladığı için, bunun aksi çıkınca yer yerinden oynar. Efendim niye özür dilemiyorlar, neden sus-pus oldular diyerek, yeni saldırılara bahane ederler.

Ne diyelim, bunlar da geçer. Başkalarına çuvaldız batırmak isterken, kendilerine iğneyi bile yaklaştırmayanların foyası bir gün ortaya çıkar ve akla kara belli olur. Zaman en iyi hakemdir.

Rüşvetin Kanıtı

Türkiyemizdeki kimi olay ve gelişmeleri "*hayret*" ve "*ibret*"le izliyoruz. Ev kirasını nasıl ödeyeceğini düşünen kamu görevlisi, birkaç yıl içinde milyarder oluyor, küçük dilimizi yutuyoruz. On milyon lira maaşlı memur, yirmi milyon lira ev kirası ödüyor, aklımız almıyor. Orta halli bir semtte, orta halli bir ev için 200 bin dolar fiyat istiyorlar, gözlerimize inanmıyoruz. Kimi semtlerimizde 1 milyon dolar karşılığında ev ve daireler satılıyor ki; bu parayla Beverly Hills'de bahçesinde heykeller bulunan bir villa alırsınız.

Zaten Türk parası tedavülünden kalktı gibi. Başta emlak piyasası olmak üzere, pek çok piyasada döviz konuşuluyor. En basitinden, biz de bazı rakamları yazarken, dövize çevirip yazıyoruz. Zira rakamlar öylesine hızlı yıpranıyor ki, bugün "*anormal*" bulduğunuz kimi rakamlar, birkaç yıl sonra "*normal*" hale geliyor. Hatta, bir süre sonra çok ucuz görünüyor. Birkaç yıl önceki bir yazımda "*Bu memlekette bir akşam yemeğinde adam başına beş yüz lira ödeyenler var*" demişim. Tabii bunu yazarken pahalılıktan söz etmişim. Ama şimdi okuyunca gülüyorum.

Hayretle ve ibretle izlediğim bir kavga da, namus kavgası. Kimileri rüşvetle, hırsızlıkla fena halde suçlanıyor. Ama mahkemelere gidildiği

zaman ortaya hiçbir şey çıkmıyor. Sonra da adam kasım kasım kasılarak insan içine çıkıyor. Elleri temiz, alnı ak bir biçimde...

Engin Civan olayının üzerindeki perde kalkmadı. "*Acaba nasıl kıvırtacaklar*" diye çok düşünmüştüm. "*Mızrak çuvala sığmaz*" demiştim. Ama mızrağı çuvala sığdırdılar. Şimdi **Selim Edes** yurtdışında gününü gün ediyor. Engin Civan da bir süre daha yatıp çıkacak. Ama sevgili **Ergun Göknel**, yıllarca hapiste kalacak. Hiçbir şey ispatlanmamış olduğu halde ve ortada hiçbir somut kanıt olmadığı halde. Neymiş, "*parasının kaynağını açıklayamamış...*" Bu toplumda parasının kaynağını açıklayamayan tek insan Ergun Göknel zaten. En basitinden, **Özal** ailesinin parasının kaynağı çok açık ve herkes tarafından biliniyor. Aynı şey **Çiller** ailesi için de söz konusu elbette. Ama herhalde benim "*vizyonum*" zayıf olduğu için bunlara bir türlü aklım ermiyor.

Aslında hâkimlerimizin yasalar çerçevesinde adil olmaya çabaladıklarına kuşku duymuyorum. Ancak yasaların yetersizlikleri beni sinirlendiriyor.

Kamu görevlilerinin "*mal bildirimi*" bir türlü içinden çıkılamayan bir olay oldu. Sözde her kamu görevlisi işe başlarken, kendisi ve yakınları için bir mal bildiriminde bulunacak ki; yarın öbürgün ona sorabilsinler, "*Bunları nereden buldun?*" desinler. Ama bu bildirimler meydanda yok. Şeytan aldı götürdü, satamadan getirdi...

Ve kimileri, insanın yüzünü kızartacak derecede pişkinler. "*Bana ne*" diyorlar, "*Bunları almak devletin görevi, gidin sorumlusunu bulun.*" Bunun sorumluları da aynı pişkinlik ve vurdumduymazlık içinde, "*Ahlah Allah*" diyorlar, "*Yahu bu adamların mal bildirimleri nerede?*" O, ona soruyor; öbürü bir başkasına soruyor ve herkes birbirine sorarken, mesele zamanaşımına uğruyor. Çalanın çaldığı yanına kâr kalıyor.

Yaşalarımız insanları hırsızlığa teşvik ediyor. Ya da en azından hırsızlık yapanları koruyor. Çünkü yasaları değiştirmek zorunda olanların bir bölümü bunlarla işbirliği içindeler. Kitle iletişim araçları meselenin üzerine fazla gitmiyor. Zira onlar da aynı yağmadan paylarını alıyorlar.

Banka eksperî, kredi isteyen müşterinin arsasına 100 milyar değer bi-

iyor ve bunu karşılık gösteren adam bu oran üzerinden kredi alıyor. Bir süre sonra iflas bayrağını çekiyor ve kredisine karşılık 100 milyar değer biçilen arsa bankaya kalıyor. Ama o ne? Arsanın değer 5 milyar... Buyrun bakalım.

İnsanın aklına, "*Bu raporu veren eksperin canına okurlar*" gibisinden düşünceler geliyor. Nerdeee.. Adam aynı işi, başka yerlerde sürdürüyor.

Hâkimlerimiz (haklı olarak) rüşvet ve yolsuzluklar için kanıt arıyorlar. Bulamazlar. Zira alan memnun, veren razı. İşte o zaman başka kıstaslar getirilmesi gerek. Ve bunun en kestirme yolu, "*nerden buldun*" sorusunu sormak ve bu soruyu sorabilmenin yasal altyapısını hazırlamak.

Aslında başka kıstaslar da geliştirilebilir. Örneğin Emlakbank'ın Ataköy'deki kimi varlıkları kiraya vermesindeki rakamlara baktığımız zaman, insanın dudakları ukluyor. Değerinin onda birine kiralanmış. Burada artık başka kanıt gereksinim yoktur. Burada rüşvet dönmüştür. Ya da en iyi niyetle yaklaşsak ve en azından; burada ciddi bir "*görev suiistimali*" vardır. Hani bunların cezası?..

Boyalı basınımızın kimi organlarının, ikinci bazı meselelerde koparttığı yaygaraya bakmayın. Asıl meselelere onlar da eğilmiyor. Zira onlar da bu yağma düzeninden pay alıyorlar ve onlar da aynı kirliliğe bulanmış durumdalar. Kaldı ki; yıllardan beri sürdürülen bir propagandayla ve uygulanan politikalarla halkımız da bunu kanıksamış durumda. İstanbul'da yaşayan insanların yüzde 20-25'i Hazine topraklarının üzerinde yaşıyor. Ya kendileri gaspetmişler ya da gaspeden mafyaya müşteri olmuşlar. Bu insanlara "*Hazine soyuluyor*" deseniz ne olur, demeseniz ne olur?

Rşvete kanıt aramak, samanlıkta toplu iğe aramak gibidir, bulamazsınız. Kazara bulursanız da elinize batar. Tezgâh öylesine yüksek yerlerde hazırlanmış ve öylesine yüksek makamlara ulaşmış ki, bizler aşağıdan bakıp, hâyet etmekten başka bir şey yapamıyoruz ve bir süre yapamayacağız.

İnsaf Yahu!..

Çok satan ve elbette çok armağan dağıtan renkli bir gazetede, **Turgut Özal**'dan devraldığı "2. Cumhuriyet" bayrağını, bu topluma "demokratlık" ve "ilericilik" olarak yutturmak isteyen bir köşe yazarı, 9 eylül cumartesi günü "*Bunaltıcı...*" başlıklı bir yazı yazmış.

Birileri bana doğrudan "*sataşmadıkça*", bireyleri konu alan yazı yazmak istemiyorum. Ama "*tahammülün*" de bir sınırı var...

Kendinde "1. Cumhuriyet"le mücadele gücü ve misyonu "*vehmeden*" bu "*süper zekâli muhterem*", şöyle yazıyor: "*İtalya'da tarihi kalıntılar arasında Romus ve Romulus'un mezarı olduğu söylenen bir anıt da yer alır... Üzerindeki yazılar eski Latincenin ilk belgesidir. Eski Latincenin bu ilk yazılı belgesinin tarihi, milattan önce yedi bindir...*

Yazı düşüncenin ifadesi olduğuna göre, Avrupa'nın düşünce tarihi Romus ve Romulus'un mezarı kadar eskidir.

Türkçeye ait ilk yazılı belge ise Orhun Anıtları'dır. Tarihi 732'dir. Eski Latince ile Türk dilinin yazıya geçmesi arasındaki zaman aralığı ne-redeyse sekiz bin yıla uzanmaktadır."

Okurlarımdan çok özür dilerim, ama "çüş.." dememek için, "*insaf yahu...*" diyorum. Bir köşe yazarı; üstelik öğretim üyesi sıfatını da taşıyan ve zaman zaman başkalarını cehaletle suçlayan ve öğüt veren biri, nasıl bu kadar "*bilgisiz*" olabilir? Hiç mi tarih "*nosyonu*" yok bu adamın? Ortaokul, hatta ilkokul talebeleri bu kadar saçmalamaz. Duyulmuş şey değil, tam bir skandal...

Romulus anıtı İÖ 7000'lerde değil, 700'lerde dikilmiştir. İÖ 7000'lerde İtalya'da genellikle "*yeni taş devri*" yaşıyordu, insanlar mağaralarda barınıyorlardı. Değil yazılı Latince, doğru dürüst bir dilleri bile yoktu...

"*Dil sürçmesi*" desem, değil. Yazıyı bu "*bilgisizlik*" üzerine kurmuş. Biraz aşağıda başka "*inciler döktürüyor..?*"

Türkiye, insanlık âlemine değil, kendi ırkına ve kısa tarihine kilitlenmiş talihsiz bir ülkedir.

Bu nedenle, uygarlık tarihini kendinize pusula alırsanız, zaman zaman Türkiye'de yazı yazarken çok bunalırsınız..."

"*Pusulasını*" sevsinler... Eğer taş devrinde sürünen insancıklara 6300 yıl sonra ulaşacakları uygarlık düzeyini vehmederseniz, gerçekten çok bunalır ve bazı şeyleri katiben anlayamazsınız.

Yazılı tarih Fenike alfabesiyle başlar (İÖ 1500-1700'ler). Yani bu "*muhteremin*" bildiğinden beş bin yıl sonra. Şekle dayanan yazı (Sümer, Mısır) İÖ 3000'lerde görülmeye başlandığına göre, arada gene de 4000 yıllık bir hata vardır. İnsanoğlunun bildiğimiz tarihi 3000-3500 yıllık olduğuna göre bu hatanın nasıl trajikomik bir yanılığı ve nasıl bir skandal olduğu daha iyi anlaşılır. İnsaf yahu...

"*Muhterem*" yazısını sürdürüyor: " *Orhun Anıtları'ndan itibaren yazıyı kullanmaya başlayan ve kendisinden yedi bin yıl öncesini de tümünden reddeden bir beyinsel körlüğün sefaleti bir çileye döner.*

Aynı yazıyı bir kez daha yazmamak, aynı doğruyu ikinci defa dile getirmek gibi büyük bir sevinci hiçbir zaman göremeyerek yaşamınızı tüketeteceğinizin hüznü üzerinize çöker..."

Gerçekten bir "*sefalet*" var burada. Ama beyinsel körlükten değil, bil-

gisizlikten kaynaklanıyor. Ve bu muhteremin defalarca dile getirmekten hüznü olduğu "doğrularının" içyüzü ve temelsizliği de, tüm netiliğiyle sergileniyor.

Bu "süper zekâlı", yazısının sonlarında şöyle diyor: *"Dokuz bin yıllık yazı tarihini ırkçı bir inatla bin üç yüz yıla indiren bir toplumda, yazı yazmak işkencesidir bunun adı."*

Bunları yazmak mı, yoksa okumak mı işkencedir, bilemiyorum. Ama bir futbol sahasının boyunun 2 kilometre olduğunu sanan biri, ne kadar antrenörlük yapabilirse, insan böbreklerinin topuklarında olduğunu sanan biri ne kadar doktorluk yapabilirse bu "muhterem" de o kadar tarih yorumu yapabilir.

Tarihlerdeki bilgisizlik bir yana; uygarlık ve yazı, Batı'dan Doğu'ya değil, Doğu'dan Batı'ya gitmiştir. **Gordon Childe**, bu konuda şöyle yazar: *"Bizim (Batı) kültürümüz insanlık kültürünün ana kolu üzerinde olduğu savında bulunabiliyorsa bu yalnızca, kültürel geleneğimizin, bir zamanların çok sayıdaki paralel kültürlerini fethedip, onları haraca bağlamış olmasına dayanır. Yazılı tarih dönemlerinde, insanlık kültürünün ana nehri, Mezopotamya ve Mısır'dan çıkıp Yunan ve Roma, Bizans ve İslam dünyası yoluyla Atlantik Avrupası ve Amerika'ya akarken, kendisine Hint, Çin, Meksika ve Peru uygarlıklarından ve sayısız barbar ve vahşi toplulukların kültürlerinden katılan kollarla durmaksızın genişledi..?"*

Ama kim okuya, kim anlaya?.. "muhteremin" pek imrendiği Batı'da bilgisizliğini bu denli ukala bir biçimde sergileyenlere; değil köşe yazısı yazdırmak, değil üniversitede ders verdirmek, ilkokul diploması vermezler.

Militarizm, tek parti faşizmi, köylülük vb. gibisinden üç-beş kavramı sürekli yinelemekle; **Turgut Özal**'ı devrimci olarak yutturmaya çabalamakla; yeniyetme kimi siyaset heveslilerinin hayranlığıyla beslenen palavralar sıkamakla olmaz bu işler. Çalışmak gerek.

Bu hataları, tarih konusunda biraz "malûmatı" olan ortaokul öğrencileri yapmaz. İnsaf...

Meydanı Boş Bırakmamak

Kimi yazılı ve görüntülü kitle iletişim araçlarında köşeleri tutmuş olan ve kendini, kimi zaman 2. cumhuriyetçi, kimi zaman özgürlükçü, kimi zaman sosyal demokrat, kimi zaman insan hakları savunucusu sayan bir *"garip taife"* nin *"saçmalamalarını"*, arada sırada yanıtlamak zorunda kalıyorum. Bazı dostlarım, *"Boşuna uğraşma"* diye karşı çıkarlar buna; *"Onların okuyucuları zaten seni okumuyorlar. Kaldı ki, sen ne yaparsan yap onların kafalarını değiştiremezsin."*

Elbette haklılar. Onlar milyonlarca insana sesleniyorlar, ben bir avuç insana sesimi duyurabiliyorum. Ama ben bu yazdıklarımı *"belge olsun"* diye yazıyorum, *"meydanı boş bırakmamak için"* yazıyorum. Günü geldiği zaman burunlarına sokmak için yazıyorum. Yoksa ne bu *"taife"* nin kafalarını düzeltmek gibisinden bir beklentim var ne de kimseyle alıp veremediğim herhangi bir şey.

Bunlardan biri geçen günlerde çok satan renkli bir gazetedeki köşesinde, Roma'nın kuruluşunu İÖ 7000'lere indirerek *"Orhun Kitabelerinin İS 732'de yazıldığından"* bahisle Batı Uygarlığıyla aramızda 8000 (sekizbin) yıllık bir mesafe olduğunu ileri sürmüş ve bugünkü

"*hal-i pürmelâlimizi*", bu uygarlık farkına bağlamıştı.

"*İnsaf Yahu*" başlıklı bir yazıyla bu "*bilgisizliği*" düzeltmeye çalıştım. İnsan biraz utanır ve kırar bacağına oturur. Hayır, bir de yazımı yanıtlamaya çabalamış... Her satır ayrı bir "*saptırma*" çabasıyla dolu. "*Eleştirisini de bütün akademik zarafetiyle 'çüş' diye belirtmiş*" diyor. Aslında belki "*çüş*" denilmesi gerektiğini kendi de anlamış, ama ben "*çüş*" demedim. "*Çüş dememek için, 'insaf yahu...' diyorum*" dedim. İkisi o kadar farklı şeyler ki. Ama kim anlayacak?..

Bu "*muhterem*" tüm yazısını bu nokta üzerinde kurduğunu unutmuş gibi, kendini şöyle savunuyor: "*700 yerine 7000 olduğunu söylemişim. Sonra kendi yaptığım rakam hatasına takılarak yazının içinde bunu bir kere daha tekrarlamışım...*"

Daha sonra ekliyor: "*Şimdi bu rakam hatasını düzelterek yazıyı bir daha yayımlıyorum. Bakalım bu hata yazının dokusunu, anlamını, söylemek istediğini bozmuş mu?..*"

Eğer 7000 yıllık hata, bir yazının "*dokusunu*", "*anlamını*" ve "*söylemek istediğini*" değiştirmiyorsa; o yazının dokusu ve anlamı bozuk demektir. Söylemek istediği şeyin, yazının temel dayanağı ile ilgisi yok demektir. Ama bu kendi sorunudur.

Kaldı ki "*bu dehşet verici cehalet*", yazıda bir kere daha değil, birkaç kere daha yineleniyor. Ama bu "*muhterem*" meseleden öylesine "*bihaber*" ki; ne yazdığının farkında değil. Ya da insanları "*kandıracağını*" düşünüyor. Ve (sözde) rakamları düzelttikten sonra bile "*...Dokuz-on bin yıllık yazı tarihini ırkçı bir inatla bin üç yüz yıla indiren bir toplumda...*" diyerek, aynı "*kör inat ve bilgisizliğini*" sürdürüyor.

Ama bence yazının en "*güzel*" yeri, beni yeterince araştırma yapmamakla suçlaması olmuş: "*...Ana Britannica ansiklopedisinin 'yazı' maddesine bir göz atarsa, daha sonra 'çivi yazısına' dönüşecek ilk yazı örneklerinin MÖ 8000 yılından sonra Sümerler tarafından kullanıldığının belirtildiği* görecek...

Atalarımız "*Her kör satıcının bir kör alıcısı olur*" demiş. Ne kadar doğru. Gerçekten Britannica'da öyle yazıyor. Artık kim yazmışsa ya da çevirmişse o da "*uçmuş*" Zaten eğer bu "*muhterem*" üşenmeyip aynı ansiklopedinin "*Sümerler*" maddesine baksaydı, Sümerlerin tarih sahnesine çıkışlarının İÖ 3000'lerde olduğunu görürdü. İÖ 8000 nereden çıktı? Bilimsel olmanın en basit koşulu, belli bir konuyu birden çok kaynaktan araştırmak değil mi?

Şu anda karşımda "*uygarlık tarihi*" ile ilgili en az on kitap var. Ve hepsinde aşağı-yukarı aynı şey yazıyor.

İÖ 8000'ler "*yiyecek üreten ekonomi*" devridir ve **Morgan**'ın "*barbarlık dönemi*" dediği dönemin ayırt edici özelliğidir ve en basit biçimde arkeologların "*neolitik çağ*", yani "*yeni taş devri*" dedikleri devirle temsil edilir (**Childe**, s. 22).

Kaldı ki; bu "*muhterem*", Roma ile Orhun abideleri arasındaki 8000 (!) yıllık farkın bizimle Batı uygarlığı arasında mesafe olduğu iddiasıyla yazısını kaleme almış. Oysa ki; ne ilk "*ideogram*" (şekle dayanan) yazının mucidi olan Sümerler ve Mısırlılar ve ne de ilk alfabeyi oluşturmanın onurunu taşıyan Fenikeliler; coğrafi olarak Batılıdırlar.

Doğrusu **Şemsettin Günaltay** hocamız gibi, Sümerlerin Orta Asya'dan geldiklerini (Yakın Şark, s. 396 vd.) düşünmesem bile, Sümercenin "*Indogermen*" dillerinden biri olmadığına eminim.

Biraz çalışmak gerek. Bir ansiklopedinin, kim olduğu belirsiz bir yazarı tarafından yazılan ve ne olduğu belirsiz biri tarafından Türkçeye çevrilen bir maddesine takılmak yerine, bu konudaki ikinci el referanslara bakmak bile yeter. Ayrıca temel kitaplara ulaşmak da çok zor değil. Örneğin Morgan'ın "*Eski Toplum*"unu **Ünsal Oskay** kazandırmış dilimize. Payel yayımlamış. Açarsınız, okursunuz. Ve böyle saçmalamazsınız...

Batı karşısında bu kadar "*ezilmek*" anlamsız bir tavidir. Hele analizinizde 8000 yıllık bir tarih hatası yapar ve bunun, düşüncelerinizin "*dokusunu*" değiştirmediyi görürseniz, bence ilk yapmanız gereken şey, "*Ben ne yapıyorum?..*" diye düşünmeye başlamak olmalıdır.

Bilesiniz, sizlere meydanı boş bırakmayacağız.

V. Bölüm

GÜNLER GEÇERKEN

Gençlik, Gençlik...

Bizim kuçak 28 Nisan'ı hafif bir nostalji ile hatırlar. 1960'tan günümüze 35 yıl geçmiş. Ne çabuk geçmiş bu zaman, ne zaman geçmiş. Bir kuş olmuş uçmuş gitmiş... 28 Nisan 1960'ta 16 yaşında bir lise öğrencisiydim. O gün yaşadıklarımı bir kez daha yazmak istemiyorum. Çünkü artık her "*yıldönümünde*" aynı şeyleri yazma durumunda kalacağız. Öğretmenler gününde aynı yazı, Cumhuriyet Bayramında aynı yazı, 19 Mayıs'ta aynı yazı, 28 Nisan'da aynı yazı...

Ama insan böylesine önemli günleri "*pas geçmek*" de istemiyor. Anımsamak istiyor, anımsatmak istiyor. Aradan bunca yıl geçtikten sonra başını geriye çevirerek, bir kez daha değerlendirmek istiyor.

28 Nisan 1960'ta üniversite gençliğinin **Menderes** yönetimine karşı çıkması ve demokrasi taleplerini dile getirmesi, Cumhuriyet döneminizdeki ilk ciddi gençlik hareketi idi. Üniversite öğrencilerine karşı polisin silahlı müdahalede bulunması ise, ilk polis öğrenci çatışması.

Bir gün sonra Ankara'ya sığıracak olan bu öğrenci hareketleri, bir ay boyunca değişik düzeylerde sürecekti ve bu hareketli süreç, sonunda, 27 Mayıs Devrimi ile noktalanacaktı.

Bugün (29 Nisan 1995), aradañ 35 yıl geçtikten sonra 28 Nisan'ı düşünmem, beni biraz da günümüz gençlerinin yapı ve beklentileri üzerinde düşünmeye itti. Zira geçen hafta Akşehir, Konya, Iskenderun, Adana ve Mersin'i kapsayan ve Ankara'da noktaladığım bir "ülke turunda" gençlerle ilgili çok güzel ve duygulandırıcı gözlemlerim oldu. (Ankara'dan sonra İzmir'e geçecek ve İstanbul'a İzmir'den dönecektim. Ama öznel ve nesnel kimi nedenlerden ötürü bunu gerçekleştiremedim. İzmirli dostları çok kızdırmışım, ama en kısa zamanda telafi edeceğim.)

TÜYAP'ın İstanbul'daki kitap fuarında Çınar Yayınları bir ödül vermişti bana. Ankara'daki kitap fuarında da Ümit Yayınları tarafından ödüllendirildim. Son derece duygusal bir toplantıyla verdiler ödülümü. Ama bu toplantının en güzel yönü, verilen ödül değil, gençlerin yaptıkları konuşmalar oldu. Bu konuşmaları bir başka yazımda özetleyeceğim.

Bizim Cumhuriyet Ankara Bürosu'ndan sevgili **Mehmet Açıktan**'ın oğlu "Ayşeabla Lisesi" öğrencisiymiş ve bu okulda öğrenci konseyi üyesiymiş. Okullarında bir konuşma yapmamı ve kitap imzalamamı istemişler. Arada Mehmet olur da, itiraz etmek olur mu? "He" dedim elbette.

lyi ki "He" demişim. Hem okulun konum ve yönetimini ve hem de öğrencilerini çok sevdim. Toplantı sonrasında öğrenci konseyi adına bir mektup verdiler. Bu mektup da yaşamımda aldığım en değerli armağanlardan biri oldu.

Bu mektubu, siz değerli okurlarımla paylaşmak istiyorum. Ama lütfen yapılan övgülerden başımın döndüğünü sanmayın. Ben, bana verilen bu mektubu; aynı yolun yolcusu ve aynı mücadelenin neferi olduğum tüm öğretmen arkadaşlarıma verilmiş olarak kabul ediyor ve bunun gurur ve umudunu paylaşmak istiyorum. Mektup şöyle:

"Bugün (bu yazı elinize geçtiğinde dün olmuş olacak) kitap fuarında sizi dinledikten sonra, biz de size bir hediye sunmak istedik. Hepimizde aynı coşku ve heyecan olmasına karşın biraz benim kelimeleri uyumlu yer-

leştirmem ve bizi iyi ifade edebileceğim inancıyla, biraz da okul başkanı olmanın verdiği sorumlulukla yazıya geçirmek bana düştü.

İnsan her zaman bulunduğu yolda kendinden önde olan ve geriye ışık tutan rehberlerine tam olarak teşekkür edememenin verdiği bir duyguyla hediye vermek ister. Çoğu zaman bu kişiler öğretmenlerimizdir. Ve inanıyorum ki, insanların öğretmenleri yalnız sınıflarda olmaz. Sevgili ve değerli hocam, insanın size en derin teşekkürlerimizi sunmak için verebileceğimiz hediyeyle öyle çok düşündük ki...

Bugün fuardaki 'ufak' hediye tartışmasından sonra bizler kütüphanenizde tozlanmayacak ve vereceğimiz her şeyden çok bizi anlatacak bir hediye sunmak istedik ve aradığımızın, en çok biz olan 'düşüncelerimiz' olduğuna karar verdik. İnanıyorum ki, inanıyoruz ki; bu bir insanın paylaşabileceği en güzel iki şeyden biridir. Öbürü ise, tüm coşkuyla ve bu sohbetlerden bir şeyler almaya çalışmamızla verdiğimiz sevgimiz.

Biz ne mutluyuz ki; devralacağımız bir bayrak hâlâ var ve sağlam. Sizler rahat olun, çünkü bayrağınızı sınırsız taşıyacak gençler, biz varız. Bizler; okuyan, araştıran, soru soran, düşünen ve bu düşünceleri bizle öldürmeyen, onları ortaya koyan bir nesiliz.

Sanırım bu bizim için iyi ve kararlı ve hedef; yorulmak bilmeyen siz ve sizin nesliniz için meyvaları toplamanın verdiği tatlı bir yorgunluktur. Sizin de belirttiğiniz gibi, düşüncelerimizi asla tamamen aynı olamaz. Çünkü hepimizin yaşayış ve yetiştiriliş tarzı bambaşka. En basitinden ikiz bile olsak düşüncelerimiz öylesine farklı olabilir ki... Ama aradaki sonsuz uyum; sizin o bitmek tükenmek bilmeyen hoşgörünüz ve insan olmayı öğrenen bu genç bedenlerimizden kaynaklanıyor. Sizden okuduğumuz ve duyduğumuz ana gerçeklerden biri de budur. Son olarak da; bundan ve birikimlerinizden yararlanarak çıktığımız bu yolda, düşüncelerimize sınır tanımayacağız ve değişik düşüncelere açık olacağız. Hayata başka gözlemlerden de bakarken, aldığımız bayrağı yeni nesillere taşıyacağız...

Çam sakızı çoban armağanı...

Sorumluluk Duygusu...

Siz değerli okurlarım bu satırları okurken bugün ben İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin düzenlediği "*Gümrük Birliği ve Türkiye*" konulu bir panelde konuşuyor olacaktım. "*Hazır İzmir'e gelmişken...*" diyerek sa-
bahleyin de Altay Kitabevi'nde kitap imzalamak için söz vermiştim. Ancak olmadı, olmadı.

Şimdi size bunun neden "*olamadığını*" anlatmak istiyorum. Zira 22 ni-
sanda İzmir'de Atatürkçü Laikler Demeği'nin düzenlemiş olduğu bir toplantıya da benzer nedenlerle katılamamıştım ve daha sonra (ka-
tılmayacağımı üç gün önceden haber vermeme karşın) münasebetsiz bir yöneticinin beni sorumsuzlukla suçladığını öğrenmiştim. (Aynı gün Ayrıntı Kitabevi'nde de kitap imzalayacaktım. Ve imzaya gidemeyince beni bekleyenler duygularını kaleme almışlar ve göndermişlerdi. En kısa zamanda telafi etmemi istiyorlardı. 20 mayısta Ayrıntı Kitabevi'nde imza günü yaparak bu dileklerini yerine getirdim.)

30 mayısta katılmayı düşündüğüm paneli düzenleyenler, benden "*olur*"u aldıktan sonra bir daha aramaz oldular. Ne "*nasıl gideceğimi*" sorarlar, ne "*nerede kalacağımı*" söylerler...

Onların beni araması gerek, ben onları arıyorum, ben onların peşine düşmüşüm... Neyse sonunda uygun otobüs bulup biletlerimi ayırttım. Gene aradım ve biletlerimi aldırma larını rica ettim. "*Olur aldırırız*" dediler. Aynı gün İzmir'de nerede yer ayırttıklarını sordum. "*Daha toplanmadık biz size bildiririz*" dediler. Artık kim toplanacaksa ve nasıl toplanacaksa...

Benim salı günü toplantıya katılabilmem için pazartesi sabahı yola çıkmam gerek. Cuma öğle oldu, ses-seda yok. Zaten cumartesi ve pazar günleri beni bulmaları mümkün değil. Gerçekten bir İzmir efendisi olduğunu duyduğum Altay Kitabevi'nin sahibi olmasa arada, çoktan "*lanet olsun panellerine*" diyeceğim, ama diyemiyorum.

Gene çöktüm telefonun başına. Verdikleri numarada yanıt yok. "*Hini hacette*" diye bir başka numara vermişlerdi. Orayı aradım. Bir sekreter açtı. Kendimi tanıttım ve İstanbul'dan aradığımı söyledim. "*Bir dakika*" dedi. Başladım beklemeye. Birileri birileriyle telsizle konuşuyor, ben de duyuyorum. Küçük hanım bir dakika dedi, ama ben herhalde beş altı dakika bekledim.

Sonunda lütfettiler, gene telefona geldiler ve "*buyrun*" dediler, "*ne istemiştiniz?*"

Gel de deli olma. "*Evladım*" dedim, "*Size söyledim, İstanbul'dan arıyorum. Telsiz muhabbetinizi sonra da yapabiliirdiniz.*" "*Başkanla görüşüyordum*" dedi. "*Peki*" dedim. Ne yapalım, herhalde bu da bizim çilemiz...

Durumu sekreter hanıma özetledim ve "*Öğleden sonraya kadar biletim gelmez ve otelim bildirilmezse İzmir'e gelmiyorum*" dedim. "*Telefon numaranızı alabilir miyim*" diye sordular. Onlarda olduğunu söyleyerek telefonu kapadım.

Birkaç saat daha bekledim. Baktım ki arayan soran yok, İzmir'e gitmemeye karar verdim. **Nilgün Ilgaz**'a da telefon ederek Altay'dan özür dilemesini rica ettim.

Şimdi sizler karar verin. Sorumsuzluk bende mi, beni oraya çağıranlarda mı? Ben hem canım burnumda, yorgun ve uykusuz her tarafa yetişmeye çalışacağım, hem bu sorumsuz insanların suçlamalarını dinleyeceğim. Hem de hiçbir maddi çıkar beklemeksizin ve tek bir delikli kuruş almaksizin ve beklemeksizin.

Daha önceki İzmir fiyaskosunda da aynı şey olmuştu. Değerli dostum **Ergun Aybars'a** söz konusu toplantıya katılabileceğimi söylediğim zaman, **Ayla Tamar** adında avukat bir hanımın telefonunu vermiş ve ayrıntıları kendisiyle konuşabileceğimi söylemişti.

Aynı tarihlerde Akşehir, Konya, Iskenderun, Adana ve Mersin'i kapsayan bir güney turundan sonra Ankara'ya TÜYAP Kitap Fuarı'na gelecek ve İzmir'den Ankara'ya geçecektim. **Sevgi Özel'e** telefon ederek Ankara-İzmir yataklı treninin saatini öğrendim ve 21 nisan gecesı için biletleri TÜYAP'a aldurdım. Sonra Ayla Hanım'ı arayarak İzmir'de nerede yer ayırttıklarını sordum.

"*Daha toplanmadık*" yanıtını verdiler. (Zaten bu İzmirliıer çok toplanıyor!..) Durumumu anlatarak yeri gazeteıe bildirmelerini rica ettim. Ve her gittiğim yerden gazeteıı arayarak bir haber olup olmadığını sordum. Ses seda yok. Ve nihayet ayın 20'sinde Ankara'ya geldiğimde de bir haber olmadığını öğrenince, "*Telefon edin, gitmiyorum*" mesajını bıraktım.

Benim bildiğim Egeliler konuksever ve özenli olurlar. Ama gerek Tamar ve gerek **Özfatura**, beklediğim inceliğı göstermediler. Hele Tamar'ın bir de beni "*sorumsuzlukla*" suçlamasını fevkalade ayıpladım.

Bu yazım daha çok Egeli okurlarımı ilgilendiriyor. Ama tüm okurlarım okusunlar istedim. Okusunlar ve zaman zaman gittikleri toplantıların ardında ne sorunlar yaşadığını bilsinler...

Düşüncenin Bedeli

30 mayısta bu sütunda yayımlanan "*Sorumluluk Duygusu*" başlıklı yazım, okurlarımdan yoğun bir faks ve mektup akışına neden oldu.

Bir kısım okurlarım, "*Siz bu toplantılardan hiç para almıyor musunuz*" diye soruyorlar. Elbette almıyorum ve almayı hiç düşünmüyorum. Kaldı ki gidip konuştuğumuz derneklerin bir kısmı, zaten bizlerin katkılarıyla ayakta duruyor. Bizim ödülümüz ve yorgunluğumuzun karşılığı, oradaki insanlarla tanışmak, dayanışmaya girmek ve o insanların gözlerinde gördüğümüz mutluluk ve inanç.

Bir kısım okurlarım da nisan ortasındaki Akşehir, Konya, Iskenderun, Adana, Mersin ve Ankara'yı kapsayan gezinin kaç gün sürdüğünü soruyor ve "*nasıl dayanıyorsunuz*" diyorlar.

Bir süre önce yazdığım bir başka yazımda gene değinmiştim. Türkiye kazan biz kepçe dolanıp duruyoruz. Bu gezim bir hafta sürmüştü ve gerçekten çok yorulmuştum. Zaten artık konferans, söyleşi, panel vb. tür toplantılar dayanılmaz bir hale geldi.

Geçen yıl 200 kadar toplantıya katılmışım. Bu yıl şimdiden 100'ü geçti.

"*Nasıl olur*" diye sormayın. Aynı gün birkaç toplantıya katılırsanız, oluyor. Örneğin nisanın 14'ünde Konya'ya gittim. Aynı gün Akşehir'e geçtim ve akşamüstü Akşehir'de bir konferans verdim. Gece saat 20.30'da Konya Devlet Tiyatrosu Salonu'nda (bu salonu yapan benim amcamdır), Demokrasi ve Gençlik Platformu'nda bir konferans daha verdim. Ve aynı gece oradan çıktıktan sonra KTV'de yapılan bir canlı yayına katıldım. Sabah 6'da sevgili **Serdar Kelahmet**'le Iskenderun yolundaydım ve aynı gün öğlen saatinde Iskenderun'da konferans veriyordum.

Ancak sanıyorum en ilginçini 17 Mayıs çarşamba günü yaşadım. Saat 10.30'da Vefa Lisesi'nde konferansım vardı. **Doğan Hızlan** kardeşim gelip oradan aldı ve saat 13.00'te TV 2'de kitap sohbeti yapıyorduk.

Saat 15.00'te Özel Tarhan Lisesi'nden aldıldılar ve bir konferans da orada yaptık. Boğaziçi Üniversitesi Atatürkçü Düşünce Kulübü'nün düzenlediği ve İstanbul'daki tüm üniversitelerin Atatürkçü Düşünce Kulüplerinin katılımlarıyla gerçekleşen konferansın saati 17.00 idi.

O konferansı da yaptıktan sonra eve döndüm ve bir duş yapıp elbise değiştirerek Kanal 6'daki "2x2" programına gittim.

Sabah 8'de Bodrum Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği toplantısına katılmak üzere otobüsteydim.

İşte böyle bir tempoda koşuyorum. Bu arada günde en az bir de yazı yazıyorum. (Sonra da bu yazıları birleştirip kitap yapıyorum. Aktüel ve Cem dergilerine yazdığım yazılardan oluşan "*Düşünce Paramentosundan*" başlıklı kitabım yeni yayımlandı.)

Ama bu arada bazı çok önemli şeyleri ihmal ediyorum. Başta ailem ve öğrencilerim geliyor. Bir türlü gereken ve hak ettikleri zamanı ayıramıyorum. Eskiden **Aysegül**'ü **Nevin** azdırırdı. Şimdi kimsenin azdırmasına gerek kalmaksızın kendisi şikâyetlerini dile getiriyor.

Öğrencilerimin protestoları daha sessiz oluyor. Bazen odamın altından bir kâğıt atıyorlar: "*Hocam sizi televizyonlarda değil, derslerimizde gör-*

mek istiyoruz" diyorlar. Onlar da çok haklı. Dersleri bir biçimde yürütüyoruz ama... İşte "*Aması da var...*"

Dr. **Turhan Bozkurt** ve **Hüsnü Terek**'in korkusundan Altın Kitaplar'ın önünden geçemez oldum. Liseler için "*Cumhuriyet Tarihi*" nerede diye soruyorlar. Onlar beni üzmeyecek kadar nazik ve ince, ama ben böylesine önemli bir şeyi geciktirmenin ciddi sıkıntılarını yaşıyorum.

Ve bu arada Uluslararası Bilgi Üniversitesi'nin hazırlıkları da ilerliyor. Umarım bu sene önkayıtla öğrenci alabileceğiz. ISIS, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlıydı. Artık YÖK'e bağlanıyoruz. Bakalım neler yaşayacağız, neler göreceğiz. "*Hayırlısı olsun*" diyelim...

Ve tüm bu yoğunluk içinde başka şeyleri de ihmal ediyoruz elbette. Annem şikâyetçi, canım yeğenim **Emre** şikâyetçi, ailemin diğer fertleri şikâyetçi, kimi dostlarım şikâyetçi. Şikâyetlerin ardı arkası kesilmiyor...

Hiç gönüllü olmadığım bir tempoya girdi yaşamım. Bazen kendi kendime "*Nereye gidiyorsun, ne yapıyorsun*" diye soruyorum. Yeni yayınları izlemekte zorlanıyorum. Kendime zaman ayıramıyorum. Beşiktaş'ın maçlarına bile gidemiyorum...

Ama kaçacak yerim de yok. İstesem de, istemesem de bir "*misyona*" sıvanmış durumdayım. Belli bir "*düşüncenin bedelini*" ödemekteyim. Gönüllü olmam ya da olmamam hiçbir şeyi değiştirmiyor...

Çıldırıyor muyuz?..

İstanbul'da havalar otuz derecenin üzerine fırlayınca, nefes almak zorlaşıyor. Bir yandan yapış yapış bir sıcak, bir yandan inanılmaz bir trafik keşmekeşi, bir yandan itişen kakışan insanlar... Her şey gitgide zorlaşmaya başlıyor.

Bu arada haberleri izlediğimiz ve gazetelere bir göz attığımız zaman da inanılmaz şeyler görüyoruz. "*Acaba milletçe çıldırıyor muyuz*" sorusu geliyor insanların aklına. Bir emniyet müdürü kalkıyor, kimi bakanları en ağır biçimde suçlayabiliyor. Sonra da hem emniyet müdürü görevinin başında hem bakan...

Bir bakan kalkıyor, Avrupa'dan gelen bir parlamento heyetinin kadın üyelerine "*orospu*" sıfatını layık görüyor. Bir madalyası eksik...

Bu söylenenleri desteklemek üzere heyetler geliyor. Sayın Cumhurbaşkanı bile, birlikte yurtdışına götürdüğü bu bakanı özellikle öperek ne derecede "*sahip çıktığını*" gösteriyor. İnsaf yahu...

Okurlarım bilirler. Yurtdışından "*insan hakları bahanesiyle*" gelen bu tür heyetlere ve bu heyetlerin üyelerine müthiş kızarım. Defalarca dile ge-

tirdim bu kızgınlığımı. Hatta "*söylediklerini yalatmaktan*" da söz ettim. Bu tür heyetlere hak ettikleri gibi muamelenin yapıldığı günlere olan özlemimi belirttim. Ama görevdeki bir bakan böyle konuşamaz, eğer konuşursa da görevinde kalamaz.

Sayın **Necdet Menzir**'in kimi bakanlar hakkında kullandığı yakışsız ifadelerin de duygusal ve acılı bir anda söylenen, önceden tasarlanmamış sözler olduğuna inanmıyorum. İstanbul gibi bir kentin emniyet müdürü, ne kadar acı içinde olursa olsun, kontrolünü yitirmez. Bunlar önceden planlanan sözlerdir ve şimdilik net bir biçimde açıklayamadığım bir amaca yönelik olarak kullanılmışlardır. "*Bir yerlere*" bazı mesajlar gönderilmiştir, ama nereye ve neden gönderildiklerini şimdilik bilemiyoruz. Sanıyorum kısa bir süre içinde bu hususu da netleştiririz.

Abdurrahman Dilipak'la birlikte yaptığımız "2x2" programı sona erdi. Bu konuda ileride geniş açıklamalar yapacağım. Ancak şimdiden şu kadarını söyleyeyim ki kamuoyu önündeki hiçbir hareketim, böylesine yoğun bir "*övgü*" ve "*yergi*" akışına neden olmadı. Yaptığım şeyin doğru olduğuna inanıyorum ve bu konudaki tutumumu sürdüreceğim.

Fakat bugün değinmek istediğim şey başka. Bu programda zaman zaman "*anketler*" yaptık. Genellikle çok karamsar sonuçlar ortaya çıktı. İnsanlar umutlarını gitgide yitiriyorlar. Umudun kesilmemesi gereken kimi kurumlara güven ve inanç kalmamış.

Umudunu yitiren insanlar ne yapar? Herhalde intihar etmezler. Kendilerine yeni umut kapıları ararlar, yeni arayışlara yönelirler. Ve işte işin bu aşamasında "*İslamcı görüşler*" karşımıza çıkıyor. Ve Türkiye'yi yöneten kimi laik isimler, bu İslamcı akımları frenlemek üzere, kendileri İslamcı kesiliyorlar. İnsanları budala sanıyorlar. Üstlerindeki "*cilayı*" değiştirdikleri zaman, insanların "*kanacaklarını*" sanıyorlar. Aslı dururken sahtesine kim oy verir?..

Geçenlerde Galatasaray Lisesi'nde bir panele katıldım. Konu, "*Liberal İslam*" idi. Kimi dostlarımın konuşma biçimleri bile değişmişti. Toplantı

salonu camiye dönmüştü. Hele **Mehmet Şevket Eygi**'nin görüşleri doğrusu o atmosfere tütüydü.

"İslamlardan İslam beğenin" diyordu Sayın Eygi. "Eskiden Türkiye'nin önünde iki seçenek vardı. Bunlar komünizm ve İslam idi. Sovyetler Birliği çöktükten sonra tek seçenek kaldı, o da İslam düzeni. Eğer siz bunun ılımlısına rıza gösterirseniz ne âlâ. Ama eğer direnirseniz katısı ve kötüsü gelir..."

Sayın Eygi, İran'ı örnek gösteriyordu. "Şah yanlıları direndikleri için **Ayetullah Humeyni** geldi. Eğer bu kadar direnmeselerdi, çok daha yumuşak bir isim olan **Şeriatmaderi** gelirdi..."

İnsan kulaklarına inanamıyor. "Nereye gidiyoruz?" diye düşünüyor.

Bir milletvekili kalkıyor, cuma namazı saatiyle ilgili sömürülere giriyor, bir milletvekili kalkıyor TBMM oturumlarının Kuran-ı Kerim okunarak başlamasını öneriyor, bir parti kalkıyor anayasadaki "Din temeline dayanan devlet propagandası yapılamaz" anlayışının değiştirilmesini dile getiriyor.

Çıldırıldık mı toplum olarak?.. Laik cumhuriyetimize sahip çıkması gereken kitlelerin sesi neden bu kadar cılız? Neyi bekliyoruz? Demokrasiye bizler sahip çıkmazsak kim sahip çıkacak?

1930'ların Almanyası'nda Nazizmin ayak sesleri duyulurken bunu duymayan Alman demokratları bu sağırlıklarının cezasını çok ağır ödédiler. Bizler de mi böyle bir sağırlığın kucağına düştük?

Demokrasiye sahip çıkmak için demokrasi dışına çıkılmasını ve demokrasi dışı yollar aranmasını elbette önermiyorum. Ama demokrasi kuralları içinde yapılacak şeyler neden yapılamıyor?

Çıldırıyor muyuz, yoksa şimdiden çıldırdık mı?..

Günler Geçerken

Kendimi bildim bileli "*kritik günler*"den geçer Türkiye. Galiba biz toplum olarak bu işe alıştık. Herhangi bir kritik şey olmasa da, kendimiz mutlaka bir şey bulacağız...

Değirmek isteyip de bir türlü fırsat bulamadığım bir sürü şey var. Örneğin geçenlerde bir yazımda, beni Konya'dan almak üzere Iskenderun'dan gelen **Serdar Kelahmet**'ten söz ettim. Ama sevgili Serdar'la birlikte aynı yolu gelme zahmetine katlanan sevgili **Sinan Kurşun**'u unuttum. Bu hatamı en kısa bir zamanda düzeltmek istiyordum. Ancak bugün fırsatını bulabiliyorum.

Gene geçenlerde Aczmendilerin lideri **Müslüm Bey**'le bir televizyon kanalında yapılan programda ben de konuştum. Gecenin o geç saatinde ve hafta içi bir günde yapılan bu programı pek izlemezler diye düşünmüştüm, yanılmışım. Olumlu olumsuz bir sürü tepki aldım. Fakat doğrusu bazılarına çok şaşırdım.

Aydınlık gazetesinden bir akradaş, **"Toktamış Hoca bir zamanlar kendini boyaz bir solcu olarak tanımlardı, şimdi değişmiş"** diye yazmıştı.

Ve Kemalistlerin ne zamandan beri tarikatları ve tarikatçıları desteklediğini soruyordu. Buyrun bakalım...

Gene bu arkadaşın belirttiğine göre, konuşmamın sonunda bu zata teşekkür etmiş ve başarılar dilemişim. Allah, Allah...

Doğrusu canlı yayında insan ne söylediğini görüp izleyemiyor. Ama teşekkür ettiğimi hiç sanmıyorum. Nesine teşekkür edeceğim? Başarı dilemeye gelince; doğrusu "*Size başarılar dilerim*" dedim ama, bu dileğim bir "*temenni*" değil, "*espi*" idi. Türkçeyi güzel kullandığımı ve "*meramımı kolay anlattığımı*" düşünürüm. Ama ben ne anlatıyorum, millet ne anlıyor...

Bu satırları kaleme aldığım günlerde Evrensel gazetesi neredeyse ömrünün iki haftasını tamamlamıştı. Birkaç gün önce, bizim gazeteden Evrensel'e geçen arkadaşlardan birine rastladım. "*Hoca, bizim gazeteden hiç söz etmedin, başarılar dilemedin*" dedi. Hiç olur mu? Daha ilk çıktığı gün **Celal Başlangıç**'ı aradım ve hem kutladım hem de başarılar diledim. "*Aman dikkatli olun*" dedim: "*Eğer gazeteniz hoşuma giderse sonu kötü olur.*" "*Bu durumu biliyorum*" dedi Celal ve ekledi: "*Ama bu kez geleneği bozacağız. Hem sizin beğendiğiniz bir gazete yapacağız hem de uzun ömürlü olacağız.*" Ben de tüm içtenliğimle, "*İnşallah*" dedim.

Evrensel'i çıkaranlar da bizim arkadaşlarımız. Elbette çok başarılı olmalarını dileriz ve bundan mutluluk duyarız.

Değerli dostum **Çetin Yetkin**'in Antalya Akdeniz Üniversitesi'ndeki macerasıyla ilgili çok sayıda faks ve telefon aldım. Bunlardan bir kısmı Çetin Yetkin'e hak verirken, başta Sayın Rektör **Tuncer Karpuzoğlu** olmak üzere birkaçı da, yapılan soruşturmanın ve alınan kararların yasalara uygun bir biçimde sürdürüldüğünü söylüyor ve düzeltme yapılmasını istiyorlardı.

Özellikle Prof. Dr. Karpuzoğlu'nun ilgisine teşekkür ediyorum. Kendisiyle telefonda da görüştüm. Rektörü bulunduğu üniversite hakkında, benim de katıldığım güzel şeyler söyledi. Ve "*Meseleyi bir de bizim*

açımızdan dinleseydiniz" dedi. Kendi görüşlerini fakslamalarını ve mutlaka yer vereceğimi söyledim. Ama gelen faksta doğrusu pek tatmin edici açıklamalar bulamadım.

Sayın Karpuzoğlu, kurulan komisyonun hazırladığı raporda "*Satınalmalar konusunda herhangi bir yolsuzluk bulunmadığı oybirliği ile saptanmıştır*" denildiğini ifade ediyor ki benim elimdeki dosyada bu böyle görünmüyor. Soniyorum YÖK Denetleme Kurulu'nun yaptırdığı soruşturmanın sonunda iş daha net bir biçimde anlaşılacak.

Aslında "*çok iyi olduğunu*" düşündüğümüz kimi üniversitelerdeki bu tür olaylara pek üzülüyorum. "*İnsan faktörü*"nün ne denli önemli olduğunu görüyoruz.

Örneğin bir süre önce Mersin'e kitap imzalamaya gitmiştim. Bir nezaket ziyareti yaptığım üniversitenin sayın rektörü, akşam yemeğine bir lokantaya davet etti. İmza sonrası kitabevi sorumlusu arkadaşlarla gittik. Kalabalık bir grup halinde oturuyorlardı. Yerlerinden doğrulmak gereğini, konuşmalarına ara vermek gereğini bile duymadılar. Baktım yemeğe de aynı hararetle devam ediyorlar, "*hadi*" dedim birlikte geldiğim arkadaşlara. Kalktık başka yere gittik.

Günler geçiyor. Kimi zaman üzüntü ve sıkıntılarımız kargılanıyor, kimi zaman umutlarımız yeşerip filizleniyor. Ama mücadeleyi sürdürüyoruz. Umutla, inançla ve inatla...

Kitle Örgütleri...

Fakülteadaki odama bundan bir süre önce genç bir arkadaş geldi. Truva Folklor Araştırmaları Derneği'nin yönetim kurulu üyelerinden birisiymiş. Üç yıldan beri Bakırköy'de çalışmalar sürdürmekteymişler ve her yıl değişik alanlarda ödüller veriyorlarmış. Bu ödüllerden biri de *"Atatürkçülük"* alanında veriliyormuş ve geçen sene Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'ne verdikleri bu ödüle bu yıl beni layık görmüşler.

Doğrusu hem sevindim hem gönendim. Eskiler *"marifet iltifata tabidir"* derler. Bu tür davranışlar insanın mücadele azmini arttırıyor, güvenini tazeliyor.

"Biz" dedi genç arkadaş, "Halkevlerinin bir zamanlar üstlenmiş olduğu işlevi yerine getirmeye çalışıyoruz. Tiyatro, müzik, halkoyunları vb. gibi dallarda çalışmalar yapıyoruz. Ayrıca değişik alanlarda kurslar düzenliyoruz."

Çok sevindiğimi ve ödül törenine de geleceğimi söyledim.

Ödül töreni Kenter Tiyatrosu'nda yapıldı. Değişik alanlarda ödüller dağıtıldı. Bu senenin ödüllerini, aynı ödülü geçen yıl alanlar verdi. Tüm ödül

alanları tek tek yazmam mümkün değil. Ancak ben ödülümü Prof. Dr. **Türkan Saylan**'ın elinden aldım ve ödülümün değeri arttı.

Ödüller kadar güzel olan bir başka şey, tümü amatör olan sanatçıların ve folklorcuların gösterileriydi. Gerek seyirlik oyunlarda, gerek halk müziğinde çok başarılıydılar. Ancak Şırnak ve Artvit ekiplerinin folklor gösterileri, her türlü övgünün üzerindeydi. Tam bir renk ve müzik cümbüşü yaşattılar.

Fakat gecenin en büyük sürprizi ve izleyenlerden çoğunun gözlerini dolduran şey, 6-9 yaş arasındaki *"bebelerin"* oynadıkları Diyarbakır oyunları oldu. Çoğu, dernek üyelerinin çocuklarıydı ve canla başla oynadılar. O salonda esen kardeşlik havası içinde Şırnak'ın, Diyarbakır'ın Türkiye sınırları dışına alınmak istendiğini düşündüm. Yüreğim sızladı.

Bu güzel tören ve gösteriden İstanbul basınının hemen hiç söz etmemesi çok ilginç bir nokta. Oysa ki **Esin Afşar**'dan **Neriman Altındağ** **Tüfekçi**'ye kadar bir dizi popüler sanatçı da ödül alanlar arasındaydı. Gazetelere haber verip vermediklerini sordum. Tüm gazetelere hem basın bülteni göndermişler hem de telefon etmişler. Ama gelen giden olmadı.

"Siz" dedim. *"Bu gösteriyi seneye Ortaköy meydanında ya da Sabancı Korusu'nda yapın. O zaman gazeteciler ilgilerini esirgemezler."* Zira oralarda eşek anırsa gazetelerimizin magazin ya da kültür sayfalarında haber oluyor. Arkadaşlar kusura bakmasın ama, İstanbul basını kimi faaliyetlere karşı kör, sağır ve dilsiz...

Gebze Sendikalar Birliği temmuzun 14'ünde **Ferhat Tunç**'un da katılacağı bir konser ve toplantı düzenlemiş. Bir başka yerde konuşmacı olduğum için Polisancıların bu dayanışma gecesine katılamıyorum. Aynı biçimde 14-15 temmuz tarihlerinde Ankara'daki toplantıya da katılamayacağım. Oysa ki başta Türk-İş ve DISK olmak üzere, kamu Çalışanları Sendikaları Konfederasyonlaşma Kurulu, TMMOB, Türk Tabipler Birliği, TÜRMOB, Türk Dişhekimleri Birliği, Veteriner Hekimleri Birliği, İnsan Hakları Derneği, Halkevleri, Öğretim Üyeleri Derneği,

Çağdaş Hukukçular Derneği, Çağdaş Gazeteciler Derneği ve Türkiye Ziraatçılar Derneği'nin katkı ve katılımları ile toplanacak olan "*Demokrasi ve Anayasa Forumu*"nu çok önemsiyorum.

Devlet Su İşleri salonunda toplanacak olan bu foruma, (bence) demokratlığı çok tartışmalı kimi isimler de davet edilmiş. Ama olsun. Bu forumun sadece sloganı bile, yürekten desteklememiz için yeterli: "*Türkiye'nin Aydınlik Geleceğini Kararttırmayacağız*"

Kitle örgütleri yavaş yavaş toparlanmaktalar. Bir yandan yeni örgütler kurulurken bir yandan eski örgütler şöyle bir sakinip kendilerine gelmeye başladılar.

Örneğin Atatürkçü Düşünce Derneği çığ gibi büyümekte. Şube sayısını 200'e, üye sayısını da 50.000'in üzerine çıkarmaya çalışıyorlar. Bu gidişle bir yıla kalmaksızın hedefi tutturalacaklar.

Atatürkçü Düşünce Derneği sadece Türkiye içinde değil; ülke dışında da, Türklerin olduğu her yerde örgütlenmesini sürdürüyor. Almanya'da da değişik şubeleri var, İngiltere'de de, Avustralya'da da... Bu dernek içinde kimi "*bağnaz*" insanlara da rastalansa bile, gelişme çizgisi son derece umut verici.

Gene bu arada değişik üniversitelerimizde "*Atatürkçü Düşünce Kulüpleri*" çığ gibi büyüyor. Öyle sanıyorum ki bu gelişme, önümüzdeki yılda da sürecek.

Demokrasi örgütlü insanların rejimi. Eğer örgüt olmazsa, demokrasi de olmuyor. Halkımız ve özellikle gençlerimiz bunun bilincinde. Hızla örgütleniyorlar.

Bir yanda demokrasi ayıpları yaşanırken ve bir yanda ülke kaynaklarının yağmalanması sürerken kitle örgütlerindeki bu gelişme, insana umut veriyor.

Hacı Bektaş (I)

16-18 Ağustos 1995'te yapılan **Hacı Bektaş Veli**'yi anma törenlerine katıldım. Aslında bu tür festivallerle ilgili anılarımı çoğu kez kendime saklarım. Zira aksi takdirde haftanın üç günü, tüm yazılarımı bu tür festivallerin doyumsuz anılarına ayırmam gerekir. Ama Hacıbektaş'ta görüp yaşadıklarımı, siz değerli okurlarımla paylaşmak istiyorum.

Doğrusu bu yazıyı hemen Hacıbektaş dönüşü yazıyorum. Ancak yayımlanması biraz gecikecek. Zira araya başka şeyler girdi.

Hacıbektaş, Orta Anadolu'da küçük bir kasaba. Nüfusu 8 binin biraz üzerinde. Ancak festival sırasında Hacıbektaş'a gelip gidenlerin sayısı yüz binlerle ifade ediliyor. Her evde 15-20 kişi kalıyor. Zaten evlerin bir kısmı "*misafir evi*" olarak tutuluyor. Hali vakti yerinde olan kimi Alevi vatandaşlarımız bu evleri, festival zamanında ve başka zamanlarda dostlarını ağırlamak için el altında bulunduruyorlar.

Yatacak bir damaltı bulamayanlar çadırlarda, arabalarında ve parklarda geceliyorlar. Ancak her evin kapısı ve sofrası açık. Bir dostumun, "*Sabah 17 ekmek aldık, yetmedi*" dediğini vurgularsam, sanıyorum durum

daha net anlaşılır. Ama kimse şikâyetçi değil. Büyük bir mutluluk içinde Hacı Bektaş'ı anıyorlar.

Hacıbektaş'ta salt festival zamanlarında dolan bir otel ve Kültür Bakanlığı'nın bir misafirhanesi var. Ama dünyanın dört bir yanından gelen konuklar için elbette çok yetersiz. Hacıbektaş'a yakın bir ilçe olan Gülşehir'de birkaç otel varmış. Avrupa'daki Alevi dernekleri, bu otelleri daha 1994 Aralığı'nda tümüyle kapatmış.

Benim katıldığım paneli düzenleyenler arasında TBMM Kültür ve Sanat Komisyonu da vardı. Sayın Dr. **Vefa Tanır**'ın başkanı olduğu bu komisyonun görevlileri, gerçekten her şeyi en ince ayrıntısına kadar düşünmüşlerdi. Bizleri Kırşehir'de konuk ettiler. Her gün Hacıbektaş'a gittik geldik.

Söz Kırşehir'den açılmışken, biraz da konuk edildiğimiz Grand Terme Otelinden söz etmek gerekir. Kırşehir'de böylesine güzel ve konforlu bir otel bulacağımızı söyleseydiler inanmazdım. Başta müdürleri olmak üzere, tüm görevlileri, bizleri rahat ettirmek için çırpınıp durdular. Para ödemedim, ama fiyatları da inanılmayacak kadar ucuz. Böylesine geniş olanaklarımız varken, bizde *"kaplıca turizmi"* neden bir türlü istenilen düzeye gelmez, anlayamıyorum.

Neyse, biz gene Hacıbektaş'a dönelim. Hacı Bektaş Veli'yi anma toplantılarının bu yıl 32'ncisi yapılıyordu. Bu festival 6 yıldır *"uluslararası"* bir niteliğe kavuşturulmuş. Festivali düzenleyen *"anma komitesi"*, Hacıbektaş Belediyesi, Ankara Hacıbektaş Derneği ve Hacıbektaş Kültür ve Turizm Demeği üyelerinden oluşuyordu. Komitenin başkanı, aynı zamanda Hacıbektaş Belediye Başkanı olan Sayın **Mustafa Özcivan**'dı.

Başta Mustafa Özcivan olmak üzere, anma komitesinin tüm üyelerini içtenlikle kutlamak istiyorum. Böylesi dar olanaklar içinde, yapılabilecek en iyi düzenlemeyi yapmışlardı. Her yere yetiştiler, her sorunu güler yüzle çözdüler. Hele Mustafa Özcivan'ın açılış töreninde yaptığı konuşma, her türlü övgünün üzerindeydi. Basınımız bu konuşmaya yeterince yer verdiği için ayrıca üzerinde durmayacağım. Ancak şu kadarını söyleyeyim

ki; konuşma sırasında çevremdeki "siyasetçilere" baktım. Hafif morarmışlardı..Ama söylenenlerin doğru olduğunu onlar da biliyorlardı. Ne yapalım, "*hoşgörünün*" de bir sınırı var...

"*Siyasetçiler*" dediğim zaman aklıma geldi. Bu yıl Hacıbektaş'a hiçbir siyasetçi siyasal kimliğiyle gelmemiştir. Sayın Cumhurbaşkanı, devleti temsilen oradaydı. Sayın **Çetin**, Başbakan Vekili olarak, Sayın **Cem** hükümet üyesi olarak konuştu. Sayın Vefa Tanır da TBMM'yi temsil ediyordu.

Aynı biçimde değişik derneklerde de "*dernek olarak*" katılma izni verilmemiştir. Böylece ayrımcılığa yol açılmamış oldu.

Hacıbektaşlılar çok zengin bir program düzenlemişlerdi. Bu programa perşembe günü yazımda değineceğim. Bugün son olarak "*Hacı Bektaş Veli Dostluk ve Barış Ödülü*"nden söz etmek istiyorum.

Bu yıl ikincisi verilen Hacı Bektaş Veli Dostluk ve Barış Ödülü'ne Sayın **İsmet Zeki Eyüboğlu** layık görüldü. Ödülünü, aynı ödüle geçen yıl layık görülen Sayın **Lütfü Kaleli**'nin elinden aldı.

Bu ödülün seçme jürisinde ben de vardım. Sayın Belediye Başkanı'nın başkanlığındaki ön kurul, bize birbirinden değerli beş aday önerdi. Doğrusu seçim yapma konusunda çok zorlanmıştım. Ama sonuca çok memnun oldum. İsmet Zeki Eyüboğlu'na bu toprağın insanları çok şey borçlu.

Hacıbektaş'a perşembe günü devam edeceğim.

Hacı Bektaş (II)

32. Anma Töreni'ne Hacıbektaşlılar çok zengin bir program hazırlamışlardı. Açılış töreni 16 ağustosta belediye önünde yapıldı. Genelde bu tür törenleri sevmem ama "**Ayşegül de görsün**" diyerek katılmaya karar verdim. Ve kalabalığı yara yara giderek kendinize bir yer bulduk.

Protokol konuşmaları "*tadındaydı.*" Sayın **Özcivan**'ın konuşmasına geçen yazımda değinmiştim. Sayın **Demirel** de "*mikrofon hâkimiyeti*" denen şeyin ne olduğunu bir kez daha gösterdi. Çevremdeki kimi dostlar, "*Bu Demirel olgunlaşmış...*" gibisinden konuşmaya başlayınca, ben de "*Pes*" dedim, "*bizim insanımız ne zaman akıllanacak?..*" 1987 referandumundaki çırpınışlarımızı ve ardından gelen hayal kırıklıklarını anımsadım. İnanın yüreğim "*cız*" etti...

İsmet Zeki'nin ödülünü almasından sonra Hacıbektaş Derneği'nin semah ekibi, Âşık **Mahzuni Şerif** ve arkadaşlarının eşliğinde inanılmaz bir semah sundular. Bunca yıldır semah izlerim, böylelerini görmemişim.

Başta Mahzuni Şerif olmak üzere, tümünü kutluyorum. Daha sonra söylediğine göre benim "*koruma görevlisi*" **Ahmet**, bu semahı izlerken gözyaşlarını tutamamış.

Aynı gün öğleden sonra benim de konuşmacı olarak katıldığım "*Hoş-görü ve Hacı Bektaş Veli*" başlıklı panel yapıldı. Sayın **Şahin Ulusoy**'un yönettiği panelin diğer konuşmacıları **Irene Melikoff**, **İsmet Zeki Eyüboğlu**, **Feyzi Halıcı** ve Dr. **Lütfi Doğan** idi.

Bu panelde herhalde yarım kilo zayıflamışımdır. Terim atletten gömleğe; gömlekten cekete çıktı ve sonunda ceketin de dışına taşı. Ama doğrusu keyfimizde bir eksilme olmadı. Fakat panel öncesinde Devlet Tiyatromuzdan çok değerli iki arkadaşın sunduğu gösteri, biraz sıcaklığın kurbanı oldu. Hacıbektaş'a tazelenmeye gelen sevgili **Zülfü Livaneli** de panel öncesinde kısa bir konuşma yaptı.

Panel sonrasında gerek amfi tiyatrodaki, gerekse kapalı spor salonunda "*Ozanlardan Deyişler*", Can Şenliği Oyuncuları'nın "*Habil ve Kabil'in Öyküsü*" başlıklı bir tiyatro gösterisi, ses ve ışık gösterileri vardı. Ama bende bunları izleyecek takat kalmamıştı. **Nevin** ve Ayşegül, öğleyin "*pes etmişler*" ve Kırşehir'e kaçmışlardı. Ben de onlara katıldım. Zaten Kırşehir'de Ahi Televizyonu'na ve Kırşehir Televizyonu'na söyleşi için söz vermiştim.

Festivalin ikinci günü "*Anadolu Halk Hareketleri ve Günümüze Yansımaları*" başlıklı bir panel vardı. Çok istememe karşın, bu panele katılamadım. Zira sabah 11.00'de olacaktı ve "*Nasıl olsa yetişemem*" demiştim. Öğleyin Hacıbektaş'a geldiğimden panelin elektrik kesilmesi nedeniyle ertelendiğini öğrendim, ama iş içten geçmişti.

Aynı gün saat 15.00'te, "*Laiklik ve Demokrasi*" konusunda bir söyleşi yaptım. Söyleşiyi yaptığım Belediye Konferans Salonu, bir gün önce daha çok, "*belediye konferans hamamı*"na benziyordu. Ben de ona göre önlemler alarak gelmiştim. Fakat bu kez salon nispeten tenha ve serindi. **İsmet Zeki Eyüboğlu**'nun da katıldığı söyleşi, çok keyifli geçti. Bir noktada kesmesem, sorular akşama dek sürecekti.

Daha sonra Karayalçın Parkı'nda bir süre sohbet ettik ve kitap imzaladım. Aynı gece hem ozanlardan deyişler hem de **Belkıs Akkale** ve **Arif Sağ**'ın konseri vardı, ama doğrusu bende bunların tadına varacak güç kalmamıştı. Gene Kırşehir'e döndüm ve anma törenlerinin 3. gününe kalamadan İstanbul'a döndük.

Şimdi bu satırları İstanbul'a döndüğümün ertesi günü yazıyorum. Belki biraz da yorgunluğun etkisi ile Hacibektaş'ı Hacibektaşlıları ve Hacibektaş'ta yaşadıklarımı tatlı bir rüya gibi anımsıyorum ve düşündükçe aklıma gelen şeyler beni bir kez daha duygulandırıyor ve heyecanlandırıyor.

Sadece Türkiye'nin değil, dünyanın dört bir bucağından gelen insanların kaynaşmaları ve "*sevgi*" ile taçlandırılmış bir "*hoşgörü*" çerçevesinde davranmaya çalışmalarını anımsıyorum.

Sokaklarda kucaklaştığım insanları, kucağımda resim çektiren bebeleri, ömrünün on senesini bana vermek isteyen Ankaralı temizlik işçisini, "*Ben bir yıl boyunca buradaki üç gün için yaşar ve çalışırım*" diyen Hollandalı gurbetçiyi anımsıyorum. Daha neler neler anımsıyorum... Ama izin verin bu anımsadıklarım bana kalsın.

Umudum Hacibektaş'tan yükselen sevgi ve hoşgörü ışığının tüm yurdumuzu kaplaması. Barışa, huzura ve sevgiye bunca muhtaç olduğumuz bir dönemde; Hacı Bektaş Veli aydınlığının, gönüllerimize ışık ve direnme gücü vermesi...

Marjinal Tarih

Bugünlerde çok ilginç kitaplar okuyorum. İstanbul dışındaki kimi arkadaşları çok kızdırmak pahasına da olsa, tüm konferans, imza günü ve panelleri erteledim. Zira gücümün sınırına geldim. Bu arada sevgili dostum **Işrtan Gündüz** "*Kitap için kendini çok zorlama. Bana kitap değil, sen lazımsın*" diye yüreğime sular serpti. Umarım **Dr. Bozkurt** ile **Hüsnü Terek** de aynı duygu içinde olsunlar. Zira *Altın Kitaplar*'ın önünden hâlâ geçemiyorum.

Aynı yayın organında çalışan ya da yazan insanların birbirlerinin kitaplarını övmelerine ve okuyucularına önermelerine ezelden beri çok kızarım. Hele bir ara çok moda olmuştu...

Bu bakımdan **Atilla Coşkun**'un Cem Yayınları arasında 2. baskısını yapan "*Nâzım'ın Siyasal Yaşamı ve Davaları*" başlıklı kitabını yeniden okuduğumu belirtmekle yetineceğim. Atilla bu baskıyı çok genişletmiş ve yeni belgeler eklemiş.

Samah Kitapları arasında çıkan "*Dretnot*", çok zevkle okuduğum bir başka kitap oldu. **Robert K. Massie**'nin bu kitabını **Mehmet Har-**

manca çevirmiş. Ancak sanıyorum kitaba yanlış bir başlık konulmuş, yazarı kendisine haksızlık etmiş. Kitapta 19. Yüzyıl sonlarının Avrupa dengesi anlatılıyor. Hem de çok güzel ve anlaşılabilir bir biçimde. Zaten alt başlık "*İngiltere, Almanya ve Yaklaşan Savaşın Ayak Sesleri*"

Ancak son günlerde okuduğum kitaplar içinde beni en çok etkileyen ve "*sarani*", **Murat Çulcu**'nun "*(Spekülatif) Marjinal Tarih Tezleri*" oldu. Bir hafta elimden bırakamadım. Döndüm, döndüm okudum. Tekrar, tekrar okudum. Oysa ki bu hacimdeki bir kitabı (397 sayfa) bilemediniz iki günde "*deviririm*". Bu kitabı deviremedim...

Erciyaş Yayınları arasında çıkan bu kitabın adı üzerinde, Murat Çulcu spekülasyon yapıyor. Ama herhalde yaptığı spekülasyonun frekansı benim frekansıyla uyuyor ki müthiş keyif aldım.

Çulcu bu kitabında Roma öncesinden başlamak üzere dünya tarihini ve Türk tarihini "*harmanlıyor*" ve temel düşünce olarak dünya "*Ticaret Oligarşisi*"nin farklı çağlarda nasıl farklı görüntüler altında, fakat aynı mantık içinde varlığını sürdürdüğünü ve belirleyici olduğunu spekülatif bir biçimde açıklıyor.

Bu kitapla ilgili geniş bir yazıyı bizim "*Kitap Eki*"ne hazırlamayı düşünüyorum. Zira sevgili **Turhan** arada bir karşılaştığımızda öyle bir "*N'aber Hoca?*" diyor ki bu, anlayana "*Ne zaman yazı vereceksin?*" demek. Ama ben anlamazdan geliyorum. "*İyilik, sağlık*" deyip geçiştiriyorum...

Murat Çulcu'nun bu kitabındaki tezlerin ya da spekülasyonların tümüne elbette katılmıyorum. Özellikle İttihat ve Terakki içindeki kimi tartışmaların açıklanış biçimine ciddi itirazlarım var. Ama gene de bu bölümler ve özellikle güncel konulara açıklamalar getirdiği ya da güncel sorunlarımızla ilgili spekülasyonlar yaptığı bölümler kitabın en sevdiğim bölümleri oldu.

Bu kitabı okumadan önce, önümüzdeki yıl yüksek lisans ve doktora programlarındaki siyasal tarih derslerimde "*Dretnot*"u okutmayı ya da en azından özetini çıkarttırmayı düşünüyordum. Ama bu kitabı oku-

duktan sonra, temel olarak bunu ele almaya ve tartıştırmaya karar verdim. Dretnot'un özetini ıkarttıracam.

Çok keyifle okunan bir bölümden kısa bir paragraf almak büyük hakkı. Ama gene de bazı ilginç paragrafları okurlarımla paylaşmak istiyorum:

"Mustafa Kemal'in amacı Türkiye Cumhuriyeti adı verilen bu n Asya devletinin, Ortadoğu ve Asya kimliğinden sıyrılarak tam anlamıyla kendi ayakları üzerinde duran, siyasal ve ekonomik bakımdan bağımsız, ulusal bir Avrupa devleti olmasıydı. Bu nedenle, diğer tüm ilkelerde Yeni Osmanlı Jn Türk çizgisiyle çakışan Mustafa Kemal, 'Ulusal Devlet' kavramında bu çizgiyle kısmen ters düşüyordu. Zira ulusal devletin güvenliğini ulusal ordu garanti edecekti. Ulusal ordu, ulusal ekonomi ve vergi sistemini gerektirecekti.

Ulusal ekonomi ve vergi ise bürokratik devlet kavramını gündeme getiriyordu. 'Merkezi, ulusal ve bürokratik' devlet anlayışı ise Anglosakson liberal devlet anlayışı ile bir kez daha karşı karşıya geliyordu." (s. 291-292).

Murat ulu, Cumhuriyetimizin yetmiş yıllık tarihini *"Ulusal Devlet"* yanlılarıyla *"Liberal Devlet"* yanlılarının iktidar mücadelesi olarak değerlendiriyor. Bu arada ABD'nin 2. Dünya Savaşı sonrasındaki konumunu irdelemekten de geri durmuyor: *"Spekülatif kazanca dayalı uluslararası ticaret oligarşisinin 20. yüzyılın ikinci yarısındaki en önemli askeri ve siyasal gücü haline gelen Amerika Birleşik Devletleri, 1980'den itibaren uluslararası ticaret kolonileri ve ticaret yollarının denetiminin tüm uluslararası g odakları kurunlarının onayı ile açıktan yapmak üzere harekete geçiyordu..."* (s. 350).

Çulcu'nun pek hoşuma giden spekülasyonlarını buraya sığdırmam elbette mümkün değil. Ama **Özal**'la ilgili kimi değerlendirmelerine yer vermek istiyorum:

Onun için önemli olan; çevresinde, politikalarını destekleyen bir grubun oluşması, bu grubun ulusal devletin tasfiyesinde kendisini des-

teklemesi, teşvik etmesi ve cesaretlendirmesiydi. Bu dar grup ise 8-10 gazeteci ve yazar, birkaç emekli ve muvazzaf general, başta üç-beş tekel olmak üzere 30-40 işadamından oluşuyordu, bu grupta ayrıca Kürt kökenli, federatif devlet yanlısı işadamları da yer alıyordu.

Bir de görünmeyen çevresi bulunuyordu. Bu çevrede Musevi din adamları, Ortodoks din adamları, cemaat liderleri, bazı şeyhler, uluslararası çalışan bazı tacirler, yeraltı dünyasının bazı simaları, borsacılar, istihbaratçılar, ABD'li finans ve medya kuruluşlarının bazı önde gelen isimleri vs. bulunuyordu..."

Ne dersiniz değerli okurlarım. acaba bu yazılanlar salt spekülasyon mu?..

toktamış
ateş

kelay- nak kuşları

Kelaynak Kuşları, Toktamış Ateş'in güncel olaylarla ilgili, büyük ilgi gören, yazılarından yeni bir demet. Güncel konuları işleyen ama, güncelliklerini zaman içinde yitirmeyen bu yazılar gördükleri büyük ilgiyi bu özelliklerine borçlu. Yeni dünya düzeni, globalleşme, yeni liberalizm gibi, süslü, içi boş, moda kavramların tozu dumana kattığı günümüzde fikir dünyamızın kelaynak kuşları, insanoğlunun yüzyıllarca süren mücadelesinden süzülüp günümüze ulaşan yüce değerleri savunuyor. Eşitlik diyor, özgürlük diyor, barış diyor. Hem de bu kelaynak kuşları koruma altında falan değil; aksine acımasız saldırıların hedefi. Ama onlar yaşama sıkı sıkıya sarılmış mücadele ediyor. Meydanı akbabalara bırakmaya hiç niyeti yok.

ISBN 975-348-070-9

9

789753480703

22500002